

*Správa o implementácii Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov
v Slovenskej republike*

Bratislava 2003

ČASŤ I

1. Všeobecné informácie o procese pristúpenia:

V mene Slovenskej republiky bola Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov (ďalej len „charta“) podpísaná v Štrasburgu 20. februára 2001. Národná rada Slovenskej republiky s ňou vyslovila súhlas uznesením č. 1497 z 19. júna 2001. Prezident Slovenskej republiky ju ratifikoval 20. júla 2001 a ratifikačná listina bola uložená a zaregistrovaná u depozitára, generálneho tajomníka Rady Európy, 5. septembra 2001. charta nadobudla platnosť 1. marca 1998 na základe článku 19 ods. 1. Pre Slovenskú republiku nadobudla platnosť 1. januára 2002 na základe článku 19 ods. 2. Text charty bol publikovaný v Zbierke zákonov pod číslom 588/2001.

Prijatie charty Slovenskou republikou vychádza z *Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky* (časť IV.4.D. Zahraničná politika) z roku 1998, v ktorom je zakotvená podpora jej podpisu. Vláda Slovenskej republiky v bode 39 záznamu z rokovania z 12. júla 2000 poverila Ministerstvo zahraničných vecí v septembri 2000, aby - ako koordinátor dojednávania medzinárodných zmlúv - prerokovalo s príslušnými zainteresovanými rezortmi otázky súvisiace s prístupom Slovenskej republiky k charte.

V zmysle ustanovení IV. časti charty (Uplatňovanie charty) sa zmluvným stranám v *článku 15* ukladá povinnosť predkladať generálnemu tajomníkovi Rady Európy správy o plnení prijatých záväzkov, pričom prvá správa má byť predložená do jedného roka od prijatia charty a ďalšie v trojročných intervaloch.

Pri uložení ratifikačnej listiny urobila Slovenská republika vyhlásenie, ktoré znie:

1. Slovenská republika vyhlasuje, že prijatú chartu bude uplatňovať v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a príslušnými medzinárodnými dohovormi, ktoré zaručujú rovnosť občanov pred zákonom bez ohľadu na ich pôvod, rasu, náboženstvo alebo národnosť, s cieľom podporovať európske jazykové dedičstvo bez ujmy na používaní štátneho jazyka.

2. Slovenská republika vyhlasuje podľa článku 1 písm. b) charty, že pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk,“ sa vzťahuje na obce podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky, patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva z 25. augusta 1999, a to vrátane uplatňovania jej článku 10.

3. Podľa článku 3 ods. 1 charty „regionálnymi alebo menšinovými jazykmi“ v Slovenskej republike sú jazyky: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský; uplatňovanie ustanovení charty podľa jej článku 2 ods. 2, ak ide o

bulharský, český, chorvátsky, nemecký, poľský a rómsky jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod iii, písm. c) bod iii, písm. d) bod iii, písm. e) bod ii, písm. f) bod ii, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d);

článok 10 ods. 1 písm. a) body iii a iv, ods. 2 písm. b), c), d), f), g),

ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod ii, ods. 2 a 3;

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a);

článok 14 písm. b) len pre český, nemecký a poľský jazyk;

rusínsky a ukrajinský jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod ii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d) bod ii, písm. e) bod ii, písm. f) bod ii, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d), ods. 3;

článok 10 ods. 1 písm. a) body iii a iv, ods. 2 písm. b), c), d), f), g), ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod ii, ods. 2 a 3

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a);

článok 14 písm. b) len pre ukrajinský jazyk;

maďarský jazyk:

článok 8 ods. 1 písm. a) bod i, písm. b) bod i, písm. c) bod i, písm. d) bod i, písm. e) bod i, písm. f) bod i, písm. g), h), i);

článok 9 ods. 1 písm. a) body ii a iii, písm. b) body ii a iii, písm. c) body ii a iii, písm. d), ods. 2 písm. a), ods. 3;

článok 10 ods. 1 písm. a) bod ii, ods. 2 písm. a), b), c), d), f), g), ods. 3 písm. b), c), ods. 4 písm. a), c), ods. 5;

článok 11 ods. 1 písm. a) bod iii, písm. b) bod ii, písm. c) bod ii, písm. d), písm. e) bod i, písm. f) bod i, ods. 2 a 3;

článok 12 ods. 1 písm. a), b), c), d), e), f), g), ods. 2 a 3;

článok 13 ods. 1 písm. a), b), c), ods. 2 písm. c);

článok 14 písm. a), b).

4. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 8 ods. 1 písm. e) bod i sa vzťahuje na prípravu pedagógov, teológov, kultúrnych a osvetových pracovníkov bez ujmy na výučbe v štátnom jazyku s tým, že väčšina predmetov vrátane profilových sa zabezpečuje v menšinovom jazyku pri rešpektovaní právnych noriem Slovenskej republiky v oblasti vysokého školstva.

5. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 10 ods. 1 písm. a) bod ii, článok 10 ods. 2 písm. a) a článok 10 ods. 3 písm. b) sa budú interpretovať bez ujmy na používaní štátneho jazyka podľa Ústavy Slovenskej republiky a v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky.

6. Slovenská republika vyhlasuje, že článok 12 ods. 1 písm. e) a článok 13 ods. 2 písm. c) možno použiť, ak účinky jeho použitia neodporujú iným ustanoveniam právneho poriadku Slovenskej republiky o zákaze diskriminácie občanov Slovenskej republiky v pracovnoprávných vzťahoch na území Slovenskej republiky.

Základné úlohy v súvislosti s plnením záväzkov podľa charty definovalo uznesenie vlády č. 27 zo 17. januára 2001 k návrhu na podpis Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, v ktorom vláda Slovenskej republiky okrem iného:

- vyslovila súhlas s podpisom Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov,
- ustanovila Radu vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny ako poradný orgán v zmysle článku 7 ods. 4 charty;
- uložila podpredsedovi vlády P. Csákymu v spolupráci s ministrom kultúry, ministrom školstva, ministrom spravodlivosti, ministrom vnútra, ministrom hospodárstva, ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny, ministrom zdravotníctva, ministrom životného prostredia a ministrom výstavby a regionálneho rozvoja predložiť do 30. septembra 2001 *komplexnú správu o legislatívnych, finančných a iných opatreniach prijatých na zabezpečenie plnenia záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z prijatých ustanovení charty*
- uložila ministrom zahraničných vecí zabezpečiť predloženie *súhrnnej správy o plnení záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z charty* generálnemu tajomníkovi Rady Európy,
- uložila ministrom školstva, ministrom spravodlivosti, ministrom vnútra, ministrom kultúry, ministrom hospodárstva, ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny, ministrom zdravotníctva, ministrom životného prostredia, ministrom výstavby a regionálneho rozvoja zabezpečiť v oblasti ich pôsobnosti vykonávanie príslušných ustanovení charty.

2. Menšinové a regionálne jazyky v zmysle článku 3 ods. 1 charty a pojem územie:

Podľa článku 3 ods. 1 charty „regionálnymi alebo menšinovými jazykmi“ v Slovenskej republike sú jazyky: bulharský, český, chorvátsky, maďarský, nemecký, poľský, rómsky, rusínsky a ukrajinský.

Slovenská republika vyhlasuje podľa článku 1 písm. b) charty, že pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk,“ sa vzťahuje na obce podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva z 25. augusta 1999, a to vrátane uplatňovania jej článku 10.

Podľa bodu 2 vyhlásenia Slovenskej republiky pri uložení ratifikačnej listiny charty sa pod termínom „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk“ rozumie územie každej obce, ktorá je uvedená v prílohe nariadenia vlády č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky, patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva. Takýchto obcí (vrátane miest) je spolu 638 a nachádzajú sa v 6 krajoch a v 38 okresoch Slovenskej republiky. Z týchto obcí je 9 sídlami okresných orgánov štátnej správy, 15 obcí sídlami vysunutých pracovísk a všetky sú sídlami orgánov samosprávy obcí.

3. Územne nelokalizovateľné jazyky (non-territorial languages)

Právny poriadok Slovenskej republiky neobsahuje ustanovenia o územne lokalizovateľných a územne nelokalizovateľných jazykoch. Rozhodujúcim kritériom je výpočet menšinových

jazykov a počet obyvateľov v obci hovoriacich niektorým menšinovým jazykom (pozri vyššie).

4. Demografické parametre:

Demografické parametre štruktúry obyvateľov udávajú, že v Slovenskej republike žije 14,2% občanov, ktorí sa hlásia k príslušnosti k niektorej národnostnej menšine, resp. etnickej skupine. Uvedená východisková demografická charakteristika zaraďuje Slovenskú republiku do štandardnej kategórie európskych štátov, medzi ktorými zrejme neexistuje krajina bez národnostných menšín, resp. etnických skupín.

Demografické ukazovatele predstavujú základnú bázu, od ktorej sa odvíja aj politika štátu vo vzťahu k takzvaným autochtónnym národnostným menšinám. Dominujúcou úlohou štátnej politiky je zachovanie kultúrnej a jazykovej identity príslušníkov národnostných menšín a zabezpečenie ich nediskriminujúceho postavenia v sociálnom, kultúrnom a výchovno-vzdelávacom systéme. Je nespochybniteľné, že jazyk ako nositeľ kultúrnej identity zohráva kľúčovú úlohu v uchovaní a rozvoji minoritných spoločenstiev, prostredníctvom generačného osvojovania jej hodnôt a mechanizmov v sociálnom prostredí.

Z nasledovnej tabuľky demografického rozloženia obyvateľov vyplýva, že najpočetnejšou je národnosť maďarská (9,7 %), ktorá obýva prevažne južné prihraničné územie Slovenskej republiky. Z hľadiska teritoriálnej príslušnosti môžeme ešte lokalizovať rusínsku (0,4%) a ukrajinskú národnostnú menšinu (0,2%), ktorá žije v oblasti prešovského regiónu, s rozptýlením na sever k poľskej a na východ, k ukrajinskej hranici, ako aj poľskú národnostnú menšinu (0,04), ktorá žije v pohraničnej oblasti na severe, najmä v oblasti Vysokých Tatier, resp. rozptýlene aj inde. Ostatné autochtónne národnostné menšiny - Rómovia (1,7%), Nemci (0,1%), Bulhari (0,02), čiastočne Chorváti (0,01%) - žijú na území Slovenskej republiky rozptýlene a nerovnomerne, to je s väčšou alebo menšou koncentráciou.

V SR sa na základe výsledkov sčítania obyvateľov z mája 2001 z celkového počtu 5 379 455 obyvateľov k inej ako slovenskej národnosti prihlásilo **763 601 obyvateľov**, čo predstavuje 14,2 %. V nasledujúcej tabuľke uvádzame počty osôb hlásiacich sa k národnostnej menšine podľa výsledkov sčítania obyvateľov v roku 1980, 1991 a 2001. Je potrebné upozorniť na skutočnosť, že sčítania obyvateľov v roku 1980 a 1991 sa uskutočnili ešte v podmienkach Československej federácie.

Národnosť	rok 1980		rok 1991		rok 2001	
	počet	podiel (%)	počet	podiel (%)	počet	podiel (%)
slovenská	4 317 008	86,5 %	4 519 328	85,7%	4 614 854	85,8%
maďarská	559	11,2%	567 296	10,8%	520	9,7%
rómska	490	-	75	1,4%	528	1,7%
česká		1,1%	802	1,0%	89	0,8%
rusínska	-	-	52	0,3%	920	0,4%
ukrajinská	57	0,7%	884	0,3%	44	0,2%
nemecká	197	0,1%	17	0,1%	620	0,1%
moravská		-	197	0,1%	24	0,05%
chorvátska	-	-	13	-	201	0,02%
poľská	36	0,04%	281	0,05%	10	0,06%
bulharská	850	-	5	0,02%	814	0,02%
židovská	2	-	414	0,002%	5	0,004%
iná	918	0,1%	6	0,06%	405	0,1%
nezistená		0,2%	442	0,16%	2	1,1%

	-		-		348	
	-		2		890	
	2		659		2	
	053		1		602	
	-		400		1	
	-		134		179	
	-		3		218	
	2		476		5	
	898		8		350	
	10		782		56	
	344				526	
Spolu:	4 991 168	100%	5 274 335	100%	5 379 455	100%

5. Orgány a organizácie zaoberajúce sa ochranou jazykov menšín v SR

V Slovenskej republike nie je vytvorený osobitný orgán verejnej moci, zameraný len na implementáciu charty vrátane otázky ochrany regionálnych alebo menšinových jazykov. Ochrana menšinových jazykov tvorí súčasť širšej ochrany národnostných menšín poskytovanej na rôznych úrovniach v súvislosti s ochranou základných ľudských práv a slobôd. Na vládnej úrovni, záležitosti národnostných menšín a etnických skupín vrátane ochrany jazykov menšín patria do pôsobnosti podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre európsku integráciu, ľudské práva a menšiny. Ako poradný orgán vlády v uvedených otázkach pôsobí Rada vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny a etnické skupiny, v ktorej sú zastúpení predstavitelia národnostných menšín (uznesenie vlády č. 27 zo 17. januára 2001). Jednotlivé ministerstvá prihliadajú v rozsahu svojej pôsobnosti na uvedené otázky pri vykonávaní právnych predpisov uvedených v bode 1. tejto časti. Ústavný súd Slovenskej republiky rozhoduje o podaniach týkajúcich sa ochrany ústavných práv občanov vrátane práva na používanie jazyka národnostných menšín.

6. Právna ochrana (legislatíva):

Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov má v zmysle článku 7 ods. 5 Ústavy SR prednosť pred zákonmi. Súčasne však ide o medzinárodnú zmluvu, na ktorej vykonanie je potrebná podrobnejšia vnútroštátna právna úprava. Väčšina relevantných vnútroštátnych predpisov upravujúcich otázky zakotvené v charte bola prijatá ešte pred prijatím charty. Viaceré z nich boli neskôr zmenené alebo doplnené.

Z vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré sa vzťahujú na uvedenú problematiku, používanie jazykov národnostných menšín, resp. cudzích jazykov a používanie inojazyčných mien a priezvisk, názvov obcí, ulíc a iných verejných priestranstiev upravujú najmä:

A) oblasť ústavného práva:

1. ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd (najmä čl. 25; čl. 27)
2. Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z. z., ústavného zákona č. 9/1999 Z. z. a ústavného zákona 90/2001 Z. z. (ďalej len „Ústava SR“) v čl. 6, čl. 34 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 4 .

3. jazykový aspekt uplatňovania základných práv a slobôd – PL. ÚS 8/96 (Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR č. 14/97)

B) oblasť vzdelávania

1. zákon č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl v znení neskorších predpisov republikovaný v zákone č. 350/1994 Z. z. (§ 3 a § 3a);
2. vyhláška MŠ SR č. 536/1990 Zb. o zriaďovaní a činnosti cirkevných škôl;
3. zákon č. 542/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších predpisov;
4. nariadenie vlády SR č. 113/1991 Zb. o poskytovaní dotácií zo štátneho rozpočtu súkromným školám;
5. vyhláška MŠV SR č. 102/1991 Zb. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach a učilištiach v znení neskorších predpisov;
6. zákon č. 279/1993 Z. z. o školských zariadeniach v znení neskorších predpisov (§ 2 a § 2a);
7. vyhláška MŠV SR č. 280/1994 Z. z. o súkromných školách (§ 3 a § 6);
8. vyhláška MŠV SR č. 353/1994 Z. z. o predškolských zariadeniach v znení neskorších predpisov (§ 3 ods. 3, § 4, § 7);
9. vyhláška MŠ SR 145/1995 Z. z. o prijímaní na štúdium na stredných školách v znení neskorších predpisov
10. vyhláška MŠ SR 217/1999 Z. z. o pedagogickej dokumentácii.
11. vyhláška MŠ SR č. 32/2000 Z. z. o školskej inšpekcii
12. zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v znení neskorších predpisov (§ 3 ods. 3);
13. zákon č. 334/2002 Z. z. Čl. II, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 29/1984 Zb. v znení neskorších zmien a doplnkov (školský zákon) (§ 51a)

C) oblasť súdnictva

1. zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) (§ 2 ods. 14; § 28; § 55, § 434);
2. občiansky súdny poriadok č. 99/1963 Zb. (§ 18, § 141);
3. zákon č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR, o konaní pred ním a postavení jeho sudcov v znení zákona NR SR č. 293/1995 Z. z. (§ 23);
4. zákon č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch (§ 7 ods. 3);
5. zákon č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch v znení neskorších predpisov;

D) oblasť štátnej a verejnej správy

1. zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (v nadväznosti na zákon o používaní jazykov národnostných menšín č. 184/1999 Z. z.)
2. zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov;
3. zákon č. 84/1990 Zb. o zhromažďovaní práve v znení zákona č. 175/1990 Zb.;
4. zákon č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov
5. zákon č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku v znení neskorších zmien a doplnkov
6. zákon č. 154/1994 Z. z. o matrikách
7. zákon č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín;
8. zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení nálezov Ústavného súdu SR uverejneného pod č. 260/1997 Z. z. a zákona č. 5/1999

9. zákon č. 52/1998 Zb. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch v znení zákona č. 241/2001 Z. z.;
10. zákon č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach;
11. zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín
12. nariadenie vlády SR č. 221/1999, ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20% obyvateľstva.
13. zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám;
14. zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv
15. zákon č. 612/2002 Z. z. – úplné znenie zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (§ 1a, § 2b a § 4 ods. 3 písmeno r)

E) oblasť médií

1. zákon č. 254/ 1991 Zb. o Slovenskej televízii
2. zákon č. 255/1991 Zb. o Slovenskom rozhlase
3. zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 o telekomunikáciách (§ 16 písm. g, § 49 ods. 4 písm. f)

F) oblasť kultúrneho, hospodárskeho a spoločenského života

1. zákon č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa
2. zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov;
3. zákon č. 384/1997 Z. z. o divadelnej činnosti (§ 3 ods. 3)
4. zákon o štátnej službe č. 312/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov (§ 14)
5. zákon o verejnej službe č. 313/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov
6. nariadenie vlády SR č. 117/2002 Z. z. o mimoriadnych požiadavkách na bezpečnosť zdravia zamestnancov pri banskej činnosti a dobývaní ložísk nevyhradených nerastov.

Súčasne v tejto súvislosti pre úplnosť uvádzame medzinárodné mnohostranné dohovory, ktorými je Slovenská republika (okrem Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, uverejnenej v Zbierke zákonov SR pod č. 588/2001) viazaná. Sú nimi:

- a) Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, publikovaný v Zbierke zákonov pod číslom 209/1992 Zb.
- b) Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 95/1974 Zb.
- c) Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 120/1976 Zb.
- d) Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 120/1976 Zb.
- e) Rámcový dohovor RE na ochranu národnostných menšín, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 160/1998 Z. z.
- f) Európsky rámcový dohovor o cezhraničnej spolupráci, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 78/2001 Z. z.

7. Orgány podieľajúce sa na príprave správy o implementácii:

Na príprave tejto správy sa podieľali zainteresované ústredné orgány štátnej správy Slovenskej republiky, osobitne Úrad vlády SR, Ministerstvo zahraničných vecí SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo školstva SR, Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo hospodárstva SR a ďalšie.

8. Opatrenia prijaté na lepšie zoznamovanie sa s právami a povinnosťami vyplývajúcimi z použitia charty

Text charty bol publikovaný v Zbierke zákonov pod číslom 588/2001 v slovenskom jazyku.

ČASŤ II

Ciele a zásady vytýčené v zmysle čl. 2 ods. 1

Článok 7 – Ciele a zásady

1. „Vo vzťahu k regionálnym alebo menšinovým jazykom, v oblastiach, kde sa tieto používajú, a podľa stavu jednotlivých jazykov, zmluvné strany založia svoju politiku, legislatívu a prax na nasledovných cieľoch a zásadách:

- a) uznanie regionálnych alebo menšinových jazykov ako prejavu kultúrneho bohatstva,
- b) rešpektovanie geografickej oblasti každého regionálneho alebo menšinového jazyka tak, aby existujúce, prípadne pripravované administratívne rozdelenie nekládlo prekážky podpore tohto regionálneho alebo menšinového jazyka,
- c) potreba rozhodného postupu pri podpore regionálnych alebo menšinových jazykov na účel ich zachovania,
- d) uľahčenie a/alebo podpora slovného alebo písomného prejavu v regionálnom alebo menšinovom jazyku vo verejnom a v súkromnom živote,
- e) udržiavanie a rozvoj stykov v oblastiach upravených v tejto charte medzi skupinami používajúcimi regionálny alebo menšinový jazyk a inými skupinami žijúcimi v štáte, ktoré používajú jazyk v identickej alebo blízkej podobe, ako aj nadviazanie kultúrnych vzťahov s inými skupinami v štáte, ktoré používajú odlišné jazyky,
- f) poskytnutie primeraných foriem a prostriedkov na vyučovanie a štúdium regionálnych alebo menšinových jazykov na všetkých vhodných stupňoch,
- g) poskytnutie zvýhodnení, ktoré by umožnili osobám neovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk a žijúcim v oblasti, kde sa tento jazyk používa, aby sa im v prípade záujmu umožnilo jeho ovládnutie,
- h) podpora štúdia a výskumu regionálnych alebo menšinových jazykov na univerzitách alebo ekvivalentných inštitúciách,
- i) podpora vhodných foriem medzinárodných výmen v oblastiach upravených v tejto charte pre regionálne alebo menšinové jazyky, ak sa používajú v identickej alebo blízkej podobe v dvoch alebo vo viacerých štátoch.

2. Strany sa zaväzujú eliminovať, ak tak ešte neurobili, všetky nepodložené rozdiely, výnimky, obmedzenia alebo výhody pri používaní regionálneho alebo menšinového jazyka, ktorých účelom je odradiť alebo ohroziť jeho udržiavanie alebo rozvoj. Prijatie osobitných opatrení v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov, ktoré majú podporiť rovnoprávnosť medzi užívateľmi týchto jazykov a ostatným obyvateľstvom, alebo opatrení, ktoré prihliadajú na ich osobitné podmienky, nemožno považovať za diskriminačné opatrenie voči užívateľom rozšírenejších jazykov.

3. Strany sa zaväzujú podporovať vhodnými prostriedkami vzájomné porozumenie medzi všetkými jazykovými skupinami v krajine, a predovšetkým zahrnúť rešpektovanie, porozumenie a toleranciu voči regionálnym alebo menšinovým jazykom do výchovy a vzdelávania poskytovaného v krajine, a k uvedenému prístupu viesť aj masovokomunikačné prostriedky.

4. Pri určovaní politiky voči regionálnym alebo menšinovým jazykom zmluvné strany vezmú do úvahy potreby a želania formulované skupinami, ktoré uvedené jazyky používajú. V prípade potreby môžu zakladať poradné orgány, ktoré by pomáhali orgánom vo všetkých otázkach týkajúcich sa regionálnych alebo menšinových jazykov.

5. Strany sa zaväzujú uplatňovať, *mutatis mutandis*, zásady uvedené v odsekoch 1 až 4 pre jazyky bez územia. Pre tieto jazyky však platí, že druh a rozsah prijatých opatrení na účel realizácie tejto charty treba stanoviť primerane, zohľadňujúc potreby a želania, ako aj tradície a charakteristické črty skupín, ktoré tieto jazyky používajú.“

Politika:

Vláda SR sa vo svojej národnostnej politike snaží o zabezpečenie jej hlavných cieľov a zároveň základného zmyslu ochrany osôb patriacich k národnostným menšinám, a to:

- zabezpečenie rovnoprávneho a rovnakého postavenia všetkých občanov pred zákonom, teda zabezpečenie základných práv a slobôd na území SR všetkým občanom, bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie
- zabezpečenie podmienok pre možnosť plnohodnotnej integrácie všetkých občanov do života spoločnosti
- zabezpečenie podmienok pre možnosť zachovania kultúrnych hodnôt národnostných menšín ako kultúrneho dedičstva štátu

V podmienkach SR existuje rozvíjajúci sa kultúrny život jednotlivých národnostných menšín, ktorý sa navonok prejavuje existenciou a činnosťou národnostných kultúrnych zväzov. Organizácie slobodne, samostatne a aktívne koordinujú prácu množstva vitálnych súborov a krúžkov záujmovej umeleckej činnosti a pestrú paletu rôznych vzácnych a hodnotných výchovno-vzdelávacích a kultúrno-umeleckých podujatí. Široké spektrum zaujímavých aktivít dobrovoľného spoločenského života dopĺňajú profesionálne národnostné divadlá, profesionálne súbory piesní a tancov, národnostné vydavateľstvá, múzeá, národnostná periodická a neperiodická tlač a pod.

Legislatíva:

Legislatívnym východiskom implementácie a aplikácie charty v podmienkach SR sa stali ustanovenia Ústavy Slovenskej republiky (zákon č. 460/1992 Zb. v znení ústavných zákonov č. 244/1998 Z. z., č. 9/1999 Z. z. a 90/2001 Z. z.), a to osobitne články 6 a 34.

Článok 6 Ústavy SR znie:

„Na území Slovenskej republiky je štátnym jazykom slovenský jazyk. Používanie iných jazykov než štátneho jazyka v úradnom styku upraví zákon.“

Toto ústavné ustanovenie rozpracúva najmä zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky, ktorý reguluje používanie štátneho jazyka v oblasti vzdelávania (§ 4),

súdnicstva (§ 7), štátnej a verejnej správy (§ 3), médií a kultúry (§ 5), hospodárskych služieb a zdravotníctva (§ 8) a zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, ktorý reguluje používanie menšinových jazykov najmä v úradnom styku.

Článok 33 Ústavy SR deklaruje, že „*príslušnosť ku ktorejkoľvek národnostnej menšine alebo etnickej skupine nesmie byť nikomu na ujmu*”. Ďalej v článku 34 ods. 1 Ústava SR ustanovuje, že „*občanom tvoriacim v Slovenskej republike národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie.*” Odsek 2 tohto článku zasa zakotvuje „... *okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj a) právo na vzdelanie v ich jazyku, b) právo používať ich jazyk v úradnom styku, c) právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín.*” Tieto ustanovenia rozpracúva zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, ktorý - spolu s ďalšími zákonmi, na ktoré sa odvoláva - sa týka ustanovení charty v oblasti štátnej a verejnej správy § 2, 3 a 7 (v prípade českého jazyka je to § 6 a 7), označovania ulíc a iných miestnych geografických značení, dôležitých informácií, poskytovania informácií o všeobecne záväzných právnych predpisoch aj v jazyku menšiny (§ 4) a súdnicstva § 5. Nariadenie vlády č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20% obyvateľstva, má význam v tom, že – vymenovaním obcí – indikuje nasledujúce menšinové jazyky na území Slovenskej republiky: maďarský, nemecký, ukrajinský, rusínsky a rómsky.

Článok 44 Ústavy SR následne upravuje povinnosť každého „*chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo*”.

V Preambule zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín sa deklaruje, že:

„*Vychádzajúc z Ústavy Slovenskej republiky a medzinárodných dohôd, ktorými je Slovenská republika viazaná, rešpektujúc ochranu a rozvoj základných práv a slobôd občanov Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, ... uznávajúc a oceňujúc význam materinských jazykov občanov Slovenskej republiky, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, ako prejav kultúrneho bohatstva štátu, ...*”.

Slovenská republika uplatňuje zásadu zakotvenú Európskou chartou regionálnych alebo menšinových jazykov týkajúcu sa uľahčenia verbálneho a písomného prejavu v regionálnom alebo menšinovom jazyku, ako to vyplýva zo znenia čl. 34 ods. 2 Ústavy SR, a v zmysle platného právneho poriadku nasledovne:

„*Občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanovených zákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj*

- a) právo na vzdelanie v ich jazyku,*
- b) právo používať ich jazyk v úradnom styku,*
- c) právo zúčastňovať sa na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín.*”

a) Právo na vzdelanie v jazyku národnostných menšín, resp. v cudzom jazyku upravuje zákon č. 29/1984 o sústave základných a stredných škôl v znení neskorších predpisov (školský zákon), a to v § 3 a 3a. V zmysle § 3 „Výchova a vzdelávanie sa uskutočňujú v štátnom jazyku. Občanom českej, maďarskej, nemeckej, poľskej a ukrajinskej (rusínskej) národnosti sa v rozsahu primeranom záujmom ich národného rozvoja zabezpečuje právo na vzdelávanie v ich jazyku“. V zmysle § 3a „Výchova a vzdelávanie od 5. ročníka základnej školy a na stredných školách sa môže uskutočňovať aj v cudzom jazyku na základe súhlasu ministerstva školstva. V školách alebo v triedach, v ktorých sa vyučovanie uskutočňuje v cudzom jazyku, musí byť jeho súčasťou vyučovanie predmetu slovenský jazyk a literatúra. Cudzím jazykom sa na účely tohto zákona rozumie jazyk iného štátu, s ktorým Slovenská republika uzavrela kultúrnu dohodu, na ktorej základe zriadila triedu alebo školu, kde druhým vyučovacím jazykom je jazyk tohto štátu.

b) Pokiaľ ide o právo na používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku, pri uložení ratifikačnej listiny Slovenská republika v bode 2 podľa článku 1 písm. b) charty vyhlásila, že pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk“ sa vzťahuje na obec podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva, a to vrátane uplatňovania jej článku 10. Z týchto podmienok vyplýva, že toto svoje právo môžu príslušníci národnostných menšín reálne využiť len vo vzťahu k miestnym orgánom štátnej správy, teda k okresným úradom a k orgánom obce. To platí aj o vydávaní rozhodnutí. Vydávanie verejných listín je možné len v štátnom jazyku (pozri nižšie).

Pravidlá používania jazykov národnostných menšín s osobami patriacimi k národnostnej menšine upravujú ustanovenia zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, avšak pri jeho používaní v konaní pred súdmi tento zákon v § 5 ods. 1 zákona odkazuje na osobitné zákony (Občiansky súdny poriadok, Trestný poriadok, zákon o Ústavnom súde SR, a zákon o súdoch a sudcoch):

(1) Právo používať jazyk menšiny v konaní pred súdmi a v iných oblastiach upravujú osobitné zákony.

Štátnym jazykom na území Slovenskej republiky v zmysle čl. 6 Ústavy SR je slovenský jazyk:

(1) Na území Slovenskej republiky je štátnym jazykom slovenský jazyk.

(2) Používanie iných jazykov než štátneho jazyka v úradnom styku ustanoví zákon.

Používanie štátneho jazyka v súdnom a správnom konaní upravuje § 7 zákona č. 270/1995 o štátnom jazyku v znení neskorších zmien:

(1) Vzájomný styk súdov s občanmi, súdne konanie, správne konanie, rozhodnutia a zápisnice súdov a správnych orgánov sa vedú a vydávajú v štátnom jazyku.

(2) Práva osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám alebo práva cudzincov, ktorí neovládajú štátny jazyk, vyplývajúce z osobitných predpisov zostávajú nedotknuté.

Vo vzťahu k tejto právnej úprave uvádzame nasledujúce znenie uznesenia Ústavného súdu SR z 1. apríla 1996 I. ÚS 19/96:

„Povinnosť rešpektovať a dodržiavať ustanovenia zákona upravujúceho používanie štátneho jazyka nezakladá porušenie základného práva občana patriaceho k národnostnej menšine alebo etnickej skupine na použitie svojho jazyka v úradnom styku. Ústava SR pre úpravu podmienok využitia tohto práva totiž určuje osobitnú zákonnú úpravu ...”

Z uvedeného vyplýva, že používanie regionálneho alebo menšinového jazyka v Slovenskej republike v občianskom a trestnom súdnom konaní, ako aj v konaní pred súdmi v správnych veciach bezprostredne súvisí s aplikáciou § 5 zákona o používaní jazykov národnostných menšín a § 7 zákona o štátnom jazyku v spojení s osobitnými procesnoprávnymi ustanoveniami predpisov umožňujúcimi používanie týchto jazykov podľa čl. 47 ods. 4 Ústavy SR:

„Kto vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie podľa odseku 2, má právo na tlmočníka.”

Citovaný článok Ústavy SR dopĺňa tak čl. 47 ods. 2 Ústavy SR:

„Každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.”

Aplikácia týchto článkov Ústavy SR primárne súvisí so zabezpečením procesnoprávnej zásady rovnosti účastníkov konania, ktorá je vyjadrená v čl. 47 ods. 3 Ústavy SR:

„Všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.”

Zabezpečenie uplatňovania tejto zásady v občianskoprávnom, ako aj trestnoprávnom konaní sa následne premieťa do právnej úpravy priznávajúcej právo na tlmočníka každému, kto vyhlási, že nerozumie štátnemu jazyku. To sa bezpochyby vzťahuje aj na štátneho občana SR, ktorý by vyhlásil, že rozumie len regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Z uvedeného vyplýva, že v konaní pred súdmi Slovenskej republiky sa tak v písomnom, ako aj ústnom konaní používa štátny jazyk, pričom každý kto vyhlási, že štátnemu jazyku nerozumie, má v zmysle platného právneho poriadku právo na tlmočníka. Táto zásada je rovnako vyjadrená aj § 7 ods. 3 zákona o súdoch a sudcoch:

„Každý môže pred súdom konať vo svojom materinskom jazyku. Zákon ustanovuje, kedy trovy spojené s pribratím tlmočníka hradí štát.”

Právny poriadok Slovenskej republiky plne rešpektuje záväzok eliminovať nepodložené rozdiely, obmedzenia alebo výhody pri používaní regionálneho alebo menšinového jazyka, ktorých účelom je odradiť alebo ohroziť jeho udržiavanie alebo rozvoj. Vyplýva to aj zo znenia čl. 33 Ústavy SR, ktorý zakotvuje:

„Príslušnosť ku ktorejkoľvek národnostnej menšine alebo etnickej skupine nesmie byť nikomu na ujmu.”

Z tohto všeobecného ustanovenia je možné analogicky vyvodiť záver, že ani používanie regionálneho alebo menšinového jazyka ako jedného z aspektov príslušnosti k niektorej národnostnej menšine alebo etnickej skupine nesmie byť nikomu na ujmu. Takúto interpretáciu umožňuje aj ustanovenie čl. 12 Ústavy SR:

(1) Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

(2) Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmysľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo znevýhodňovať.

(3) Každý má právo slobodne rozhodovať o svojej národnosti. Zakazuje sa akékoľvek ovplyvňovanie tohto rozhodovania a všetky spôsoby nátlaku smerujúce k odnárodnovaniu.

(4) Nikomu nesmie byť spôsobená ujma na právach pre to, že uplatňuje svoje základné práva a slobody.

Z uvedeného vyplýva, že v platnom právnom poriadku neexistuje právny podklad na vytváranie rozdielov pri používaní regionálneho alebo menšinového jazyka. V tejto súvislosti dodávame, že ani pokiaľ ide o konanie pred súdmi v Slovenskej republike, nie sú zakotvené ustanovenia, ktoré by spôsobovali vznik takýchto rozdielov s cieľom odradiť ich používanie.

Zákon č. 254/1991 Zb. o Slovenskej televízii a zákon č. 255/1991 Zb. o Slovenskom rozhlasе obsahujú nasledujúcu úpravu:

§ 3 ods. 3 „Slovenská televízia zabezpečuje prostredníctvom televízneho vysielania v materinskej reči aj uplatňovanie záujmov národností a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike“.

§ 5 ods. 2 „Slovenský rozhlas zabezpečuje prostredníctvom rozhlasového vysielania v materinskej reči aj uplatňovanie záujmov národností a etnických skupín žijúcich v Slovenskej republike“.

Zákon č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín ustanovuje, že „§1 (1) Obce, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20% obyvateľstva (ďalej len 'obec'), sa označujú v jazyku národnostnej menšiny na samostatných dopravných značkách označujúcich začiatok obce a koniec obce.“ „(3) Zoznam označenia obcí v jazykoch národnostných menšín je uvedený v prílohe tohto zákona; označenia obcí majú miestny charakter.“ „§3 (1) Obec môže formou hlasovania svojich obyvateľov rozhodnúť o zmene označenia obce uvedenej v prílohe tohto zákona a môže touto formou určiť označenie obce v jazyku národnostnej menšiny, ak sa v prílohe tohto zákona toto označenie nenachádza.“ V zmysle § 3 ods. (3) „Ustanovenia odsekov (1) a (2) sa nevzťahujú na obce, ktorých názov bol zmenený v rokoch 1867 až 1918 a 1938 až 1945.“ Zákon teda z uvedenej zásady robí výnimku, aj keď je splnená zákonná požiadavka percentuálneho zastúpenia. Týka sa to napríklad obcí Gabčíkovo, Štúrovo, Kolárovo, Sládkovičovo, Jesenské a pod.

V záujme prehľadnosti je vhodné uviesť základnú informáciu o zákone č. 270/1995 o štátnom jazyku Slovenskej republiky, ktorý ustanovuje:

„§ 3 Používanie štátneho jazyka v úradnom styku

(1) Štátne orgány a štátne organizácie, orgány územnej samosprávy a orgány verejnoprávnych ustanovizní (ďalej len „verejnoprávny orgán“) pri výkone svojich pôsobností povinne používajú štátny jazyk na celom území Slovenskej republiky. Preukázanie primeranej znalosti štátneho jazyka slovom i písmom je podmienkou prijatia do pracovného pomeru alebo do obdobného pracovného vzťahu a predpokladom na vykonávanie dohodnutej práce v určenej pracovnej činnosti vo verejnoprávnom orgáne.

(2) Zamestnanci a funkcionári verejnoprávnych orgánov, zamestnanci dopravy a spojov, ako aj príslušníci ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov, iných ozbrojených zborov a požiarnych zborov používajú v úradnom styku štátny jazyk.

(3) V štátnom jazyku sa

a) vydávajú zákony, nariadenia vlády a ostatné všeobecné záväzné právne predpisy vrátane predpisov orgánov územnej samosprávy, rozhodnutia a iné verejné listiny okrem vysvedčení vydávaných školami, v ktorých sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v jazyku národnostných menšín alebo v cudzom jazyku; spôsob vydávania takých vysvedčení ustanovuje osobitný predpis,

b) uskutočňujú rokovania verejnoprávnych orgánov,

c) vedie celá úradná agenda (matriky, zápisnice, uznesenia, štatistiky, evidencie, bilancie, úradné záznamy, informácie určené pre verejnosť a pod.) a agenda cirkví a náboženských spoločností určená pre verejnosť,

d) uvádzajú úradné názvy obcí a ich častí, označenia ulíc a iných verejných priestranstiev, iné zemepisné názvy, ako aj údaje na štátnych mapových dielach vrátane katastrálnych máp; označovanie obcí v iných jazykoch upravuje osobitný zákon,

e) vedú kroniky obcí. Prípadné inojazyčné znenie je prekladom zo štátneho jazyka.

(4) Verejnoprávne orgány a nimi zriadené organizácie sú povinné používať štátny jazyk vo všetkých informačných systémoch i vo vzájomnom styku.

(5) zrušený od 4.10.1997.“

Pôvodný text ods. (5) znel: „Písomné podania občanov určené verejnoprávny orgánom sa podávajú v štátnom jazyku“. Dôvodom zrušenia tohto ustanovenia bol nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z roku 1997, v ktorom Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval, že ustanovenie § 3 ods. 5 zákona (v spojení s ustanovením § 12 v rozsahu, v akom sa vzťahuje na občanov SR patriacich k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám) nie je v súlade s čl. 34 ods. 2 písm. b) Ústavy SR, ktorý ustanovuje, že „(2) Občanom patriacim k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanovených zákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj ... b) právo používať ich jazyk v úradnom styku.“ Paragraf 12 zákona o štátnom jazyku zrušil pôvodný zákon Slovenskej národnej rady č. 428/1990 Zb. o úradnom jazyku v Slovenskej republike.

„(6) Každý občan Slovenskej republiky má právo na bezplatnú úpravu svojho mena a priezviska do slovenskej pravopisnej podoby.

§ 4

Používanie štátneho jazyka v školstve

(1) Výučba štátneho jazyka je povinná na všetkých základných školách a stredných školách. Iný ako štátny jazyk je vyučovacím jazykom a skúšobným jazykom v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi.

(2) Pedagogickí pracovníci na všetkých školách a v školských zariadeniach na území Slovenskej republiky s výnimkou zahraničných pedagógov a lektorov sú povinní ovládať a používať štátny jazyk slovom aj písmom.

(3) Celá pedagogická dokumentácia sa vedie v štátnom jazyku okrem pedagogickej dokumentácie, ktorá sa vedie v školách podľa osobitných predpisov; spôsob vedenia pedagogickej dokumentácie v týchto školách ustanovujú osobitné predpisy.

(4) Učebnice a učebné texty používané vo výchovno-vzdelávacom procese v Slovenskej republike sa vydávajú v štátnom jazyku okrem učebníc a učebných textov na výučbu v jazyku národnostných menšín, etnických skupín a iných cudzích jazykov. Ich vydávanie a používanie upravujú osobitné predpisy.

(5) Ustanovenia odsekov 1, 2 a 4 sa nevzťahujú na používanie štátneho jazyka pri výučbe na vysokých školách, pri výučbe iných jazykov alebo pri výchove a vzdelávaní v inom jazyku ako štátnom jazyku ani na používanie učebníc a učebných textov pri výučbe na vysokých školách.

§ 5

Používanie štátneho jazyka v hromadných informačných prostriedkoch, na kultúrnych podujatiach a na verejných zhromaždeniach

(1) Vysielanie v rozhlase a televízii sa na celom území Slovenskej republiky uskutočňuje v štátnom jazyku. Výnimkou sú:

- a) inojazyčné rozhlasové relácie a inojazyčné televízne relácie skladajúce sa z audiovizuálnych diel a ostatných zvukovo-obrazových záznamov s titulkami v štátnom jazyku alebo inak spĺňajúcich požiadavku základnej zrozumiteľnosti z hľadiska štátneho jazyka,
- b) cudzojazyčné vysielanie Slovenského rozhlasu pre zahraničie, televízne a rozhlasové jazykové kurzy a relácie s príbuzným zameraním,
- c) hudobné relácie s pôvodnými textami. Vysielanie v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín upravujú osobitné predpisy.

(2) Inojazyčné audiovizuálne diela určené deťom do 12 rokov musia byť dabované do štátneho jazyka.

(3) Prevádzkovatelia rozhlasového a televízneho vysielania, hlásatelia, moderátori a redaktori sú povinní používať vo vysielaní štátny jazyk.

(4) Vysielanie regionálnych alebo lokálnych televíznych staníc, rozhlasových staníc a rozhlasových zariadení sa zásadne uskutočňuje v štátnom jazyku. Iné jazyky sa smú používať pred odvysielaním a po odvysielaní danej relácie v štátnom jazyku.

(5) Periodické publikácie a neperiodické publikácie sa vydávajú v štátnom jazyku. Vydávanie inojazyčnej tlače upravuje osobitný predpis.

(6) Príležitostné tlače určené pre verejnosť, katalógy galérií, múzeí, knižníc, programy kín, divadiel, koncertov a ostatných kultúrnych podujatí sa vydávajú v štátnom jazyku. V prípade potreby môžu obsahovať inojazyčné preklady.

(7) Kultúrne a výchovno-vzdelávacie podujatia sa uskutočňujú v štátnom jazyku alebo v inom jazyku, ak spĺňajú požiadavku základnej zrozumiteľnosti z hľadiska štátneho jazyka. Výnimkou sú kultúrne podujatia národnostných menšín, etnických skupín, hosťujúcich zahraničných umelcov a hudobné diela s pôvodnými textami. Sprievodné uvádzanie (konferovanie) programov odznie najskôr v štátnom jazyku.

(8) Každý účastník zhromaždenia či prednášky na území Slovenskej republiky má právo predniesť svoj prejav v štátnom jazyku.

§ 6

Používanie štátneho jazyka v ozbrojených silách, v ozbrojených zboroch a v požiarnych zboroch

(1) V Armáde Slovenskej republiky, vo vojskách Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, v Policajnom zbore, v Slovenskej informačnej službe, v Zbore väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky, v Železničnej polícii Slovenskej republiky a v obecnej polícii sa v služobnom styku používa štátny jazyk.

(2) Celá agenda a dokumentácia ozbrojených síl, ozbrojených bezpečnostných zborov, iných ozbrojených zborov a požiarnych zborov sa vedie v štátnom jazyku.

(3) Ustanovenie odseku 1 sa nevzťahuje na letectvo počas letovej prevádzky a na medzinárodné aktivity ozbrojených zborov.

§ 7

Používanie štátneho jazyka v súdnom a správnom konaní

(1) Vzájomný styk súdov s občanmi, súdne konanie, správne konanie, rozhodnutia a zápisnice súdov a správnych orgánov sa vedú a vydávajú v štátnom jazyku.

(2) Práva osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám alebo práva cudzincov, ktorí neovládajú štátny jazyk, vyplývajúce z osobitných predpisov zostávajú nedotknuté.

§ 8

Používanie štátneho jazyka v hospodárstve, v službách a v zdravotníctve

(1) V záujme ochrany spotrebiteľa je používanie štátneho jazyka povinné pri označovaní obsahu domáceho či dovážaného tovaru, v návodoch na používanie výrobkov, najmä potravín a liečiv, v podmienkach záruky a v iných informáciách pre spotrebiteľa.

(2) Písomné právne úkony v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu sa vyhotovujú v štátnom jazyku.

(3) Finančná a technická dokumentácia, slovenské technické normy, stanovy združení, spolkov, politických strán, politických hnutí a obchodných spoločností sa vyhotovujú v štátnom jazyku.

(4) Celá agenda zdravotníckych zariadení sa vedie v štátnom jazyku. Styk zdravotníckeho personálu s pacientmi sa vedie spravidla v štátnom jazyku; ak ide o občana alebo cudzinca neovládajúceho štátny jazyk aj v jazyku, v ktorom sa možno s pacientom porozumieť.

(5) V konaní pred verejnoprávnymi orgánmi o zmluvách upravujúcich záväzkové vzťahy sa uznáva len znenie v štátnom jazyku.

(6) Všetky nápisy, reklamy a oznamy určené na informovanie verejnosti, najmä v obchodoch, na športoviskách, v pohostinstvách, na uliciach, pri cestách a nad nimi, na letiskách, v autobusových staniách a železničných staniách, vo vozňoch a v prostriedkoch hromadnej dopravy sa musia uvádzať v štátnom jazyku. Môžu byť preložené do iných jazykov, ale inojazyčné texty nasledujú až po rovnako veľkom texte v štátnom jazyku.“

V uznesení č. 27 zo dňa 17.01.2001 vláda uložila podpredsedovi vlády Pálovi Csákymu predložiť do 30.09.2001 v spolupráci s ministrom kultúry, ministrom školstva, ministrom spravodlivosti, ministrom vnútra, ministrom hospodárstva, ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny, ministrom zdravotníctva, ministrom životného prostredia a ministrom výstavby a regionálneho rozvoja komplexnú správu o legislatívnych, finančných a iných opatreniach prijatých na zabezpečenie plnenia záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z prijatých ustanovení charty a zabezpečiť postúpenie súhrnej správy ministra školstva, ministra spravodlivosti, ministra vnútra, ministra kultúry, ministra hospodárstva, ministra práce, sociálnych vecí a rodiny, ministra zdravotníctva, ministra životného prostredia a ministra výstavby a regionálneho rozvoja o plnení záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z charty generálnemu tajomníkovi Rady Európy.

V nadväznosti na to, nová vláda SR, ktorá vzišla z parlamentných volieb uskutočnených v septembri 2002, vo svojom Programovom vyhlásení z novembra 2002 (časť II. 1. Demokratický štát) vyhlásila, že si je „vedomá multietnického charakteru slovenskej spoločnosti, preto sa zaväzuje bojovať proti všetkým formám intolerancie. Vláda sa zaväzuje v praxi realizovať už schválenú dikciu Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov. Vláda pripraví návrh zákona o menšinách, vrátane financovania menšinových kultúr.

Vláda považuje riešenie rómskej problematiky za svoju prioritu a bude naďalej podporovať konkrétne rozvojové programy na zabezpečenie zlepšenia situácie a integrácie Rómov do spoločnosti vrátane adekvátneho finančného zabezpečenia. Vláda pripraví pokračovanie stratégie riešenia situácie rómskej komunity a v záujme posilnenia efektívnosti realizácie jednotlivých zámerov dobuduje odborné a špecifické kapacity priamo v regiónoch, kde žijú občania rómskej národnosti vo väčšom počte. Vláda bude pokračovať v realizácii doterajších užitočných projektov v oblasti vzdelávania, kultúry, bývania, riešenia infraštruktúry, ako aj sociálnej oblasti, pritom bude dbať na aspekty harmonického spolunažívania občanov rómskej a nerómskej národnosti.“

Ďalej v kapitole Výchova a vzdelávanie / Vysoké školstvo sa v Programovom vyhlásení vlády uvádza: „Na preklopenie rozdielov vo vzdelanostnej úrovni a štruktúre sa vláda zaväzuje

v prvom roku volebného obdobia k vytvoreniu univerzity pre vysokoškolskú prípravu občanov maďarskej národnosti.“ Vládny návrh zákona o zriadení Univerzity J. Selyeho v Komárne a o doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov bol schválený Národnou radou SR dňa 23. októbra 2003.

Podľa Plánu legislatívnych úloh vlády na rok 2003 v júni 2003 mal byť pripravený návrh nového zákona o Slovenskej televízii a o Slovenskom rozhlase, v septembri legislatívny zámer o výchove a vzdelávaní a v decembri návrh legislatívneho zámeru mediálneho zákona, návrh zákona o financovaní kultúry národnostných menšín a návrh zákona o menšinách.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že vláda Slovenskej republiky nepovažuje dosiahnutú úroveň implementácie charty v SR za konečný stav a tam, kde to bude potrebné - aj na základe posúdenia Výborom expertov a v zmysle rozhodnutia Výboru ministrov Rady Európy - je vláda SR pripravená prijať náležité opatrenia.

ČASŤ III

Uplatňovanie ustanovení charty podľa jej článku 2 ods. 2.

Jazyk : bulharský, český, chorvátsky, nemecký, poľský a rómsky

článok 8 - Vzdelávanie

Vybrané ustanovenia

1. V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa takéto jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov, bez ujmy na výučbe oficiálneho jazyka/oficiálnych jazykov štátu:

- a) umožniť predškolskú výchovu alebo umožniť, aby prevažná časť predškolskej výchovy bola zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch aspoň pre žiakov z rodín, ktoré prejavia záujem, za predpokladu dostatočného počtu žiakov*
- b) zabezpečiť, aby na základnom stupni bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov*
- c) zabezpečiť, aby na stredných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov*
- d) zabezpečiť, aby na odborných školách bolo vyučovanie príslušných regionálnych alebo menšinových jazykov neoddeliteľnou súčasťou študijných osnov*
- e) zabezpečiť prostriedky na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného a iného vysokoškolského štúdia*
- f) umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania*
- g) prijať opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk*
- h) zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávania učiteľov, potrebných pre realizáciu tých písm. a až g, ktoré zmluvná strana prijala*
- i) vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných kontrolovať prijaté opatrenia a pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovávať pravidelné správy o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.*

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Počas procesu spracovávania, prerokovania a ratifikácie charty nastali dôležité legislatívne úpravy v zmysle právnych predpisov uvedených v časti 1 charty, v ktorých zmysle boli prijaté nasledujúce opatrenia v oblasti národnostného školstva:

- vedenie dvojjazyčnej pedagogickej dokumentácie v školách s vyučovacím jazykom národností a vydávanie dvojjazyčných vysvedčení;
- prijímacia skúška na stredné školy pre žiaka zo základnej školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín na štúdium s vyučovacím jazykom slovenským, ktorá sa koná z predmetu slovenský jazyk a literatúra v rozsahu učiva učebných osnov základnej školy,

ktorú navštevuje a z ďalšieho profilového predmetu v jazyku, v akom si ho na základnej škole osvojoval;

- zavedenie nultého ročníka základnej školy do školského výchovno-vzdelávacieho systému a zriadenie profesie asistenta učiteľa ako pedagogického zamestnanca, ktorý ovplyvňuje školskú úspešnosť detí a žiakov zo sociálne a výchovne menej podnetného prostredia v materskej škole, základnej a špeciálnej základnej škole;
- prechod niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v oblasti školstva s účinnosťou od 1. júla 2002.

Pripravované zmeny

Vychádzajúc z Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania v SR na najbližších 15 až 20 rokov schváleného vládou SR (uznesenie vlády SR č. 1193 zo dňa 19.12.2001) a Výborom NR SR pre vzdelanie, vedu, mládež a šport (uznesenie č. 368 zo dňa 7. mája 2002) sa bude postupne realizovať reforma vzdelávania na základných a stredných školách.

V zmysle Programového vyhlásenia vlády SR (november 2002) v rezorte školstva vláda SR deklarovala záujem venovať sa hlavne vo vzťahu k problematike národnostného školstva:

- prijatiu nového školského zákona o výchove a vzdelávaní
- vytvoreniu univerzity pre vysokoškolskú prípravu občanov maďarskej národnosti na preklopenie rozdielu vo vzdelanostnej úrovni a štruktúre
- zabezpečeniu možnosti výberu vyučovania v materinskom jazyku pre rusínsku a rómsku menšinu
- doriešení financovania verejného školstva
- otvorenosti školského systému – rovnoprávnosti vzniku a rozvoja cirkevných a súkromných škôl
- aprobačnému posilneniu vysokoškolskej prípravy pedagógov príslušníkov národností v materinskom jazyku.

Sieť škôl v SR v školskom roku 2001/2002

Na základe uplatnenia práva na vzdelávanie národnostných menšín v súlade s čl. 34 Ústavy Slovenskej republiky sa výchovno-vzdelávací proces podľa druhov škôl uskutočňuje v týchto jazykoch národnostných menšín:

a) nemecký jazyk (všetko štátne školy)

- materské školy
- základné školy
- vysoké školy (Katedra germanistiky Filozofickej fakulty a Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Katedra germanistiky a Katedra nemeckého jazyka a literatúry Univerzity Komenského v Bratislave)

b) rómsky jazyk využívaný ako pomocný podporný jazyk (všetko štátne školy)

- materské školy
- prípravné ročníky základných škôl a špeciálnych základných škôl s vysokou koncentráciou rómskych žiakov
- Stredná umelecká škola v Košiciach
- Súkromné gymnázium Košice

- vysoká škola (Katedra rómskej kultúry Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, jej detašované pracovisko v Spišskej Novej Vsi a detašované pracovisko Lučenec).

V tejto súvislosti uvádzame prehľad škôl a školských zariadení s vyučovaním jazyka národností v školskom roku 2001/2002. V tomto prehľade nie sú zahrnuté základné školy s vyučovaním tých jazykov, kde sa materinský jazyk a literatúra národností vyučuje ako predmet a všetky ostatné predmety v zmysle učebných plánov sa vyučujú v slovenskom jazyku. Do štatistického spracovania sú zahrnuté pod školami s vyučovacím jazykom slovenským. Týka sa to týchto jazykov národností:

- rusínsky jazyk* - 4 ZŠ s počtom 134 žiakov v ročníkoch 1. až 8.
- nemecký jazyk* – 6 ZŠ s počtom 1 052 žiakov v ročníkoch 1. až 9.
- ukrajinský jazyk* – 17 ZŠ s počtom 526 žiakov v ročníkoch 1. až 9.
- rómsky jazyk* – Stredná umelecká škola v Košiciach s počtom 192 žiakov.

1. MATERSKÉ ŠKOLY

a) štátne

Výchovný jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2804	6862	141729
v tom s vých. jaz. rusínskym	0	0	8
maďarský	277	557	9479
slovensko-maďarský	101		
ukrajinský	22	34	534
slovensko-ukrajinský	3		
slovensko-nemecký	1	1	22
Spolu v SR	3208	7454	151772

b) iný zriaďovateľ

Zriaďovateľ/výchov. jazyk	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
obec/slovenský	10	25	526
závod/slovenský	20	56	1103
súkromník/slovenský	10	16	336
cirkev/ slovenský	10	19	408
cirkev/maďarský	2	2	32
obč. združenie/slovenský	1	1	10
iný/slovenský	2	3	45
Spolu v SR	55	122	2460

Spolu MŠ v SR	3263	7576	154232
----------------------	-------------	-------------	---------------

Deti v MŠ podľa národnosti

Celkový počet detí v MŠ	154232
z toho štátni príslušníci SR	154028

v tom národnosť:	
slovenská	140546
česká, moravská, sliezka	46
ukrajinská	120
rusínska	60
maďarská	12087
poľská	9
nemecká	25
rómska	1016
iná	119
cudzinci	204

2. ZÁKLADNÉ ŠKOLY

a) štátne

Vyučovacia jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2053	25754	582669
v nich triedy s vyuč.jaz.nemeckým	5	39	941
maďarský	259	2114	41957
slovenský - maďarský	29		
ukrajinský	7	53	579
slovenský - ukrajinský	1		
nemecký	1	4	60
Spolu v SR	2350	27925	625265

b) súkromné

Vyučovacia jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2	8	79
bulharský	1	8	101
Spolu v SR	3	16	180

c) cirkevné

Vyučovacia jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	82	1088	24498
maďarský	12	64	1023
Spolu v SR	94	1152	25521

Spolu ZŠ v SR	2447	29093	650966
----------------------	-------------	--------------	---------------

Žiaci ZŠ podľa národnosti

Celkový počet žiakov ZŠ		650966
z toho štátni príslušníci SR		650027
v tom národnosť:		
slovenská		589791
česká, moravská, sliezská		1267
ukrajinská		613
rusínska		255
maďarská		52863
poľská		48
nemecká		99
rómska		4654
iná		437
cudzinci		939

3. GYMNÁZIÁ

a) štátne

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	137	2116	63325
maďarský	11	153	4046
slovensko-maďarský	8		
ukrajinský	1	6	116
Spolu v SR	157	2275	67487

b) súkromné

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	15	104	2407
maďarský	1	7	170
iný	1	4	38
Spolu v SR	17	115	2615

c) cirkevné

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	34	333	10054
maďarský	4	18	459
Spolu v SR	38	351	10513

Spolu gymnázií v SR	212	2741	80615
----------------------------	------------	-------------	--------------

Študenti gymnázií podľa národnosti

Celkový počet študentov	80615
z toho štátni príslušníci SR	80434
v tom národnosti :	
slovenská	74104
česká, moravská, sliezská	264
ukrajinská	91
rusínska	56
maďarská	5787
poľská	15
nemecká	36
rómska	3
iná	78
cudzinci	181

4. STREDNÉ ODBORNÉ ŠKOLY

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	289	2970	81268
maďarský	6	129	3285
slovensko-maďarský	14		
Spolu	309	3099	84553

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	25	140	3102
maďarský	1	14	259
slovensko-maďarský	2		
Spolu	28	154	3361

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	4	35	862
Spolu	4	35	862

Spolu SOŠ v SR	341	3288	88776
-----------------------	------------	-------------	--------------

Študenti SOŠ podľa národnosti

Celkový počet študentov SOŠ	88776
z toho štátni príslušníci SR	88701
v tom národnosť :	
slovenská	81609
česká, moravská, sliezka	190
ukrajinská	618
rusínska	35
maďarská	6131
poľská	5
nemecká	13
rómska	62
iná	38
cudzinci	75

5. STREDNÉ ODBORNÉ UČILIŠTIA A UČILIŠTIA

a) štátne

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	326	4019	96093
maďarský	5	56	1151
slovensko-maďarský	22	306	6391
Spolu v SR	353	4381	103635

b) súkromné

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	5	25	425
maďarský	3	33	683
slovensko-maďarský	2	13	186
Spolu v SR	10	71	1294

c) cirkevné

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	5	39	909
Spolu v SR	5	110	909

Spolu SOU a U v SR	368	4562	105838
---------------------------	------------	-------------	---------------

Študenti SOU a U podľa národnosti :

Celkový počet študentov		105838
z toho štátni príslušníci SR		105774
v tom národnosti :		
slovenská		96309
česká, moravská, sliezská		220
ukrajinská		103
rusínska		48
maďarská		8867
poľská		6
nemecká		11
rómska		180
iná		30
cudzinci		64

6. ŠPECIÁLNE ŠKOLY

a) štátne

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	339	3192	29040
maďarský	14	180	1543
slovensko-maďarský	17		
Spolu	370	3372	30583

b) súkromné

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2	4	26

c) cirkevné

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	5	36	258

Spolu v SR	377	3412	30867
-------------------	------------	-------------	--------------

Žiaci špeciálnych škôl podľa národnosti

Celkový počet žiakov špeciálnych škôl:	30867
Z toho štátnych príslušníkov SR :	30855
v tom národnosti :	
slovenská	26522
česká, moravská, sliezská	33

maďarská	2034
ukrajinská	9
rusínska	5
poľská	5
rómska	2240
iná	7
cudzinci	12

článok 9 - Súdnicтво

Vybrané ustanovenia

1. Zmluvné strany sa zaväzujú, v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území, odôvodňuje prijatie vyššie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnicтва:

- a) v trestnom konaní garantovať obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk a zabezpečiť, aby žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, neboli prehlásené za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku*
- b) v občianskom konaní umožniť, kedykoľvek sporová strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu a umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov*
- c) v konaní pred súdmi v správnych veciach umožniť, kedykoľvek je sporová strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu a umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov*
- d) prijať opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie bodov b) a c), a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov pre dotknuté osoby.*

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Platný právny poriadok v súlade s článkom 47 Ústavy SR ide v otázke zabezpečenia používania regionálneho alebo menšinového jazyka v konaní pred súdmi nad rámec tohto ustanovenia charty. Súvisí to so záväzkom zmluvných strán v súdnych obvodoch umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území ich používanie. Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín určuje 20 % hranicu na to, aby sa v úradnom styku používal jazyk menšiny. Avšak tým, že § 5 ods. 1 tohto zákona odkazuje pri používaní jazyka menšiny v konaní pred súdmi na osobitné právne normy, ktorých platnosť a následná aplikácia sa vzťahuje na územie celej Slovenskej republiky, je možné konštatovať, že táto požiadavka charty je premietnutá do právneho poriadku Slovenskej republiky nad jej rámec. Z uvedeného vyplýva, že regionálny alebo menšinový jazyk na základe aplikácie zákona o používaní jazykov národnostných menšín je možné v konaní pred súdmi použiť aj mimo súdnych obvodov s 20 % hranicou obyvateľstva hlásiacich sa k národnostnej menšine.

- a) Trestný poriadok na zabezpečenie aplikovania tohto ustanovenia zakotvuje v § 2 ods. 14 nasledovnú úpravu:

„Každý je oprávnený používať pred orgánmi činnými v trestnom konaní svoj materinský jazyk”.

Na realizáciu tohto práva orgány činné v trestnom konaní sú povinné pribrať tlmočníka v súlade s § 28 Trestného poriadku:

„Ak treba pretlmočiť obsah výpovede alebo písomnosti alebo ak obvinený vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, priberie sa tlmočník; tlmočník môže byť súčasne zapisovateľom.“

Rovnako treba zohľadniť aj ustanovenie § 55 ods. 3 Trestného poriadku, ktoré bližšie dopĺňa zásadu stanovenú v § 7 ods. 1 zákona o štátnom jazyku:

„V slovenskom jazyku sa spíše aj zápisnica o výpovedi osoby, ktorá nevie po slovensky; ak záleží na doslovnom znení výpovede, zapíše zapisovateľ alebo tlmočník do zápisnice príslušnú časť výpovede aj v jazyku, v ktorom táto osoba vypovedá.“

Citované ustanovenia Trestného poriadku sa vzťahujú na všetky osoby zúčastnené na konaní, teda nielen na obvineného, obžalovaného, zúčastnenú osobu, poškodeného, ale aj svedka, pokiaľ vyhlásia, že nerozumejú jazyku, v ktorom sa konanie vedie. Aplikovanie týchto ustanovení v praxi dokazuje početná judikatúra:

R 34/1967: „Ak obžalovaný neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, orgán činný v trestnom konaní je podľa § 28 Trestného poriadku povinný pribrať tlmočníka. Nepribratie tlmočníka na konanie je ukrátením práva na obhajobu a dôvodom na zrušenie rozsudku.“

R 28/1981: „Ak pred súdom vypovedá ako svedok osoba, ktorá neovláda český alebo slovenský jazyk, musí súd pribrať tlmočníka aj vtedy, keď predseda senátu ovláda jazyk, v ktorom svedok vypovedá.“

R 48/1994: „Podľa § 28 Trestného poriadku v znení novely č. 558/1992 Zb. treba do konania pribrať tlmočníka aj vtedy, keď obvinený vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie. Ide o subjektívne právo obvineného, aby sa mohol vyjadrovať v materinskom jazyku. Z uvedeného vyplýva, že pribratie tlmočníka v uvedenom prípade nezávisí od posúdenia orgánov činných v trestnom konaní, či a do akej miery obvinený ovláda slovenský jazyk.“

Ustanovenia § 2 ods. 14 a 28 Trestného poriadku sa aplikujú nielen vo fáze už začatého trestného stíhania, ale aj vo fáze pred začatím trestného stíhania pri podaní trestného oznámenia podľa § 59 v spojení s § 158 ods. 1 Trestného poriadku:

„Oznámenie o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že bol spáchaný trestný čin sa podáva prokurátorovi, vyšetrovateľovi alebo policajnému orgánu; tí sú povinní poučiť oznamovateľa o zodpovednosti za uvedenie vedome nepravdivých údajov. Prokurátor môže prijaté oznámenie odovzdať na vybavenie vyšetrovateľovi alebo policajnému orgánu.“

Rovnako listinné dôkazy, ktoré v zmysle § 112 ods. 2 Trestného poriadku svojím obsahom dokazujú alebo vyvracajú dokazovanú skutočnosť vzťahujúcu sa na trestný čin alebo na obvineného a sú v regionálnom alebo menšinovom jazyku, sú v súlade s § 28 Trestného poriadku preložené. V tejto súvislosti však treba poukázať na to, že platné právne normy nezakotvujú opačný postup, ktorý by spočíval v zabezpečení prekladu prijatých rozhodnutí ako vyplýva z nasledujúceho judikátu:

R 42/1976: „Písomnosti vydané v rámci trestného konania v českom alebo slovenskom jazyku v súvislosti s konaním súdu doručujú súdy procesným stranám, ktoré neovládajú tieto jazyky, bez prekladu do ich materinského jazyka.“

Trovy trestného konania v zmysle § 151 Trestného poriadku, vrátane vykonávacieho konania, znáša štát. Zo znenia tohto ustanovenia vyplýva, že okrem iných trov spojených s jednotlivými úkonmi, sú to práve trovy súvisiace s pribratím tlmočníka, ktoré znáša štát.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že platný právny poriadok Slovenskej republiky zakotvuje právo použiť v trestnom konaní regionálny alebo menšinový jazyk, ako bolo uvedené, nielen v ktoromkoľvek štádiu trestného konania, ktorejkoľvek osobe, ktorá vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, a to nielen obžalovanému, čím opätovne platná právna úprava ide nad rámec tohto ustanovenia charty. Je samozrejmosťou, že z uplatnenia tohto práva nevznikajú týmto osobám dodatočné náklady. Platný Trestný poriadok teda plne rešpektuje tie ustanovenia charty, ku ktorých plneniu sa Slovenská republika zaviazala.

b) Občiansky súdny poriadok (OSP) v § 18 zakotvuje nasledujúcu právnu úpravu:

„Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie. Majú právo konať pred súdom vo svojej materčine. Súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.“

Predmetné ustanovenie odzrkadľuje a bližšie špecifikuje čl. 12 Ústavy SR, ktorý sa týka právnej rovnosti účastníkov civilného procesu. A to prostredníctvom práva konať pred súdom vo svojom materinskom jazyku, čo pre účastníkov znamená právo robiť v materčine návrhy a iné písomné podania, ústne prednesy a pre súd povinnosť pribrať tlmočníka na to, aby mohol s účastníkom komunikovať v jeho materinskom jazyku. Trovy súvisiace s pribratím tlmočníka hradí štát, ako je to zakotvené v § 141 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (OSP):

„Trovy dôkazov, ktoré nie sú kryté preddavkom, ako aj hotové výdavky ustanoveného zástupcu, ktorý nie je advokátom, a trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine, platí štát.“

Aplikáciu tohto ustanovenia v praxi dokazuje aj judikatúra:

R 21/1986: „Náhradu trov spojených s pribratím tlmočníka na to, aby účastník mohol v občianskom súdnom konaní konať vo svojej materčine, nemožno účastníkovi konania uložiť. To platí i o tlmočníkovi ustanovenom súdom pre dorozumievanie sa s hluchonemým účastníkom konania.“

Z uvedeného vyplýva, že platný právny poriadok SR umožňuje používať regionálny alebo menšinový jazyk aj v občianskoprávnom konaní pred súdmi, rovnako umožňuje predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

c) Ustanovenia týkajúce sa konania pred súdmi v správnych veciach sú integrálnou súčasťou Občianskeho súdneho poriadku, v ktorého rámci sú osobitné normy týkajúce sa tejto právnej oblasti uvedené v V. časti Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva, že všeobecné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vrátane práva konať pred súdom vo svojej

materčine, sa analogicky vzťahujú aj na konanie pred súdmi v správnych veciach. Bližšie čl. 9 ods. 1 písm. b) charty.

d) Trovy tlmočenia, resp. prekladov súvisiacich s využitím práva strany použiť pred súdom v občianskoprávnom konaní a v konaní pre súdom v správnych veciach regionálny alebo menšinový jazyk, ako to vyplýva z vyššie vypracovanej analýzy príslušných ustanovení právneho poriadku Slovenskej republiky, znáša štát. Bližšie čl. 9 ods. 1 písm. b) a c) charty.

článok 10 - Správne orgány a verejné služby

Vybrané ustanovenia

1. V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie jednotlivých jazykov, zmluvné strany sa zaväzujú, pokiaľ je to možné:

a iii) zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch alebo
iv) zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

2. Pokiaľ ide o miestne a regionálne orgány, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

- b) možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch*
- c) uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov taktiež v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- d) uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov taktiež v regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- f) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach regionálnych orgánov, nevyklučujúc tým však použitie oficiálneho jazyka štátu*
- g) používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom jazyku.*

3. S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene, zmluvné strany sa zaväzujú, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a pokiaľ je to možné:

c) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch

4. Zmluvné strany sa zaväzujú s cieľom zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a) poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie

c) *pokiaľ je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk, byť menovaní na území, kde sa tento jazyk používa*

5. *Zmluvné strany sa zaväzujú, na základe požiadavky dotknutých osôb, umožniť im používanie alebo prevzatie priezviska v regionálnych alebo menšinových jazykoch.*

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Závazok Slovenskej republiky uvedený článku 10 charty plní Slovenská republika rovnako v rámci prijatých platných medzinárodných dokumentov, ale aj v rámci vnútornej legislatívy, ktorá upravuje túto problematiku.

V rámci medzinárodných dokumentov sú to predovšetkým:

- Deklarácia OSN o právach osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám z roku 1992, článok 2 ods.1.
- Dokument z kodanskej schôdzky konferencie o ľudskej dimenzii, článok 32 l.
- Rámcový dohovor RE na ochranu národnostných menšín.

Pri uložení ratifikačnej listiny Slovenská republika v bode 2 podľa článku 1 písm. b) charty vyhlásila, že pojem „územie, na ktorom sa používa regionálny alebo menšinový jazyk“ sa vzťahuje na obec podľa nariadenia vlády SR č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva, a to vrátane uplatňovania jej článku 10.

Ad odsek 1.

Bulharský, chorvátsky, poľský a český jazyk sa nepoužíva v žiadnej obci, vzhľadom na skutočnosť, že počet jeho užívateľov nedosiahol nikde 20 %. Nemecký jazyk sa používa v jednej obci (Kunešov, okr. Žiar nad Hronom), ktorá však nie je sídlom úradu štátnej správy. Rómsky jazyk sa môže používať v 58 obciach, z nich žiadna nie je sídlom úradu štátnej správy.

Ad odsek 2.

V rámci vnútornej legislatívy Slovenskej republiky je tento záväzok z charty zakotvený predovšetkým v základnom zákone štátu, ktorým je Ústava Slovenskej republiky, článok 34 ods.2 písm. b)

„...občanom patriacim k národnostným alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanovených zákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj b) právo používať ich jazyk v úradnom styku...”

Konkrétne používanie jazykov národnostných menšín žijúcich na území Slovenskej republiky upravuje zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín. Zákon umožňuje:

- používať v úradnom styku jazyk národnostnej menšiny,
- podávať písomné podania orgánu štátnej správy, ktorý má sídlo v obci a orgánu samosprávy obce aj v jazyku národnostnej menšiny a dostať odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku

národnostnej menšiny, s výnimkou verejných listín (občiansky preukaz, vodičský preukaz, pas a pod.),

- na požiadanie dostať rozhodnutie vydané v správnom konaní aj v jazyku menšiny,
- dostať formuláre, vydávané v rozsahu pôsobnosti orgánu územnej samosprávy, na požiadanie aj v jazyku menšiny,
- so súhlasom všetkých prítomných uskutočňovať rokovanie orgánu územnej samosprávy aj v jazyku menšiny,
- poslancom obecného zastupiteľstva používať na rokovaní orgánu jazyk menšiny, pričom tlmočenie do štátneho jazyka zabezpečí obec,
- viesť miestne kroniky aj v jazyku menšiny,
- označiť budovu, v ktorej sídli orgán samosprávy obce alebo orgán štátnej správy aj v jazyku menšiny,
- označovať ulice a iné miestne geografické značenia v jazyku menšiny,
- uvádzať dôležité informácie (výstražné, upozorňujúce a zdravotné) aj v jazyku menšiny,
- požiadať orgány štátnej správy a miestnej samosprávy o informácie o všeobecne záväzných právnych predpisoch aj v jazyku menšiny,
- dáva zamestnancom orgánov samosprávy a zamestnancom orgánov štátnej správy v 23 obciach, v ktorých tieto inštitúcie sídlia, možnosť použiť v úradnom styku jazyk menšiny.

V súvislosti s uvedeným zákonom vydalo Ministerstvo vnútra SR, sekcia verejnej správy v Operatívnych pokynoch pre krajské a okresné úrady:

- ročník 1999 v číastke 12 z 09.09.1999 „Usmernenie pre úseky všeobecnej vnútornej správy, živnostenský a požiarinej ochrany na používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku”,
- ročník 2000 v číastke 10 z 10.05.2000 – „Usmernenie k označeniu budov orgánov štátnej správy v jazyku národnostných menšín” a „Usmernenie k označeniu budov orgánov miestnej samosprávy” zo 04.05.2001 č. 203-2001/05692.

Zákon č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín upravuje problematiku uvádzania tradičných miestnych názvov v jazyku národnostných menšín:

§1, ods. 1 „*Obce, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20% obyvateľstva, sa označujú v jazyku národnostnej menšiny na samostatných dopravných značkách označujúcich začiatok a koniec obce.*”

§ 1 ods.2 – „*Dopravné značky podľa ods.1 sa umiestňujú pod dopravnými značkami s názvom obce, ktorý sa uvádza vždy v štátnom jazyku.*”

§ 1 ods.3 – „*Zoznam označenia obcí v jazykoch národnostných menšín je uvedený v prílohe tohto zákona; označenia obcí majú miestny charakter.*”

Zákon uložil povinnosť zabezpečiť označenie obcí v jazyku národnostných menšín na samostatných dopravných značkách príslušným orgánom miestnej štátnej správy z úseku dopravy. Zákon v tejto časti nadobudol účinnosť v novembri 1994. Úlohy orgány miestnej štátnej správy splnili. V obciach, kde jej obyvateľov tvoria najmenej 20 % príslušníci národnostnej menšiny, toto označenie tabuľami je zabezpečené.

Ad odsek 3 a 4.

Plnenie tohto záväzku charty je zabezpečené v zákone č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, konkrétne v § 2 ods.3:

„Občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy (ďalej len ‚orgán verejnej správy‘) v obci podľa odseku 1 aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytne odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou verejných listín.“

Orgány miestnej štátnej správy alebo zariadenia sociálnych služieb sú schopné zabezpečiť v prípade potreby a požiadavky občanov aj tlmočnicke služby.

Ad odsek 5.

Plnenie záväzku z charty zabezpečené v ustanoveniach zákona č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku a zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách.

Zákon o matrikách:

§13, ods.4 – *„Pri ústnom oznámení narodenia je oznamovateľ povinný preukázať svoju totožnosť. Ak oznamovateľ ... urobí oznámenie v jazyku, ktorý matrikár neovláda, je potrebná prítomnosť tlmočníka; ak nejde o úradne ustanoveného tlmočníka, musí tlmočník zložiť do rúk matrikára, pred ktorým vykonáva tlmočnickú funkciu, sľub predpísaný osobitným predpisom. Údaje o tlmočení a tlmočníkovi sa vyznačia v knihe narodení.“*

§ 16 – *„Ženské priezvisko osoby inej ako slovenskej národnosti sa zapíše bez koncovky slovenského prechýľovania,*

a) ak o to požiadajú rodičia pri zápise priezviska ich dieťaťa ženského pohlavia do knihy narodení podľa § 13 ods. 1 alebo osvojiteľa pri zápise priezviska osvojeného dieťaťa, ak ide o nezrušiteľné osvojenie,

b) ak o to požiadala žena pri zápise uzavretia manželstva do knihy manželstiev podľa § 14,

c) ak o to požiadala žena v súvislosti so zápisom rozhodnutia o zmene priezviska podľa osobitného zákona.“

§ 19, ods. 3 – *„V rodnom liste osoby inej ako slovenskej národnosti, ktorej sa tento úradný výpis týka, a ktorej meno je zapísané v matrike v slovenskom ekvivalente, uvedie sa jej meno v jej jazyku, ak o to písomne požiadala; o tejto skutočnosti sa v matrike urobí záznam. Všetky ďalšie úpravy a potvrdenia sa vyhotovia s týmto tvarom mena“.*

§ 19, ods. 5 – *„V rodnom liste alebo sobášnom liste ženy, ktorej sa tento úradný výpis týka, sa jej priezvisko uvedie bez koncovky slovenského prechýľovania, ak o to písomne požiadala; o tejto skutočnosti sa v matrike urobí záznam. Všetky ďalšie úradné výpisy a potvrdenia o údajoch zapísaných v matrike sa vyhotovia s takýmto tvarom priezviska. Písomná žiadosť podľa prvej vety sa založí do zbierky listín“.*

Zákon o mene a priezvisku:

§ 2, ods.1 – *„Osobe narodenej na území SR sa môže spôsobom a za podmienok ustanovených v § 1 určiť viac mien, a to aj cudzojazyčných...“*

článok 11 - Médiá

Vybrané ustanovenia

1. Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov, v rozsahu v akom verejné orgány, priamo alebo nepriamo, sú kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a iii) prijať vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch

b ii) podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

c ii) podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

d) podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch

e i) podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch

f ii) uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch

2. Zmluvné strany sa zaväzujú zaručiť slobodu priameho prijmu rozhlasových alebo televíznych vysielaní susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo blízkej podobe regionálneho alebo menšinového jazyka a nebrániť prenosu rozhlasových a televíznych vysielaní zo susedných krajín v uvedenom jazyku. Ďalej sa zaväzujú zabezpečiť, aby sa nevyskytli žiadne obmedzenia slobody prejavu a voľného obehu informácií v tlači používajúcej jazyk v identickej podobe alebo podobe blízkej regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Výkon uvedenej slobody, pretože obsahuje povinnosti a zodpovednosti, môže podliehať istým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejného poriadku, na predchádzanie neporiadku a prevenciu zločinnosti, ochranu zdravia a morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenie šírenia dôverných informácií, alebo udržanie autority a nestrannosti súdництва.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré môžu byť vytvorené v súlade so zákonom s cieľom zaručenia slobody a plurality médií.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

1. Slovenský rozhlas:

Pre tieto národnostné menšiny vysiela Slovenský rozhlas program na svojom 5. okruhu „Národnostno-etnické vysielanie” (NEV) zabezpečované špecializovanou odbornou redakciou, ktorá vznikla transformáciou ešte v roku 1991. Časová štruktúra vysielania rešpektuje výsledky sčítania ľudu, to znamená počty príslušníkov jednotlivých menšín. Z toho dôvodu sú tvorené v rámci národnostno-etnického vysielania samostatné oddelenia jednotlivých národnostných menšín v rusínskom, ukrajinskom, nemeckom, českom,

poľskom a rómskom jazyku. Vysielanie sa šíri na stredných vlnách, na frekvenciách Prešov 1071 kHz a Stakčín 864 kHz. Rozhlasové vysielanie má nasledovnú štruktúru:

- rómska národnostná menšina	- 30 minút, týždenne
- nemecká národnostná menšina	- 30 minút, týždenne
- česká národnostná menšina	- 30 minút, raz za štyri týždne
- poľská národnostná menšina	- 30 minút, raz za štyri týždne

2. Slovenská televízia:

Programy pre jednotlivé národnostné menšiny sú vysielané nasledovne:

- pre rómsku národnostnú menšinu - Rómsky národnostný magazín, 27 relácií, 12,2 hod.
- pre českú národnostnú menšinu – Český národnostný magazín, 12 relácií, 5,7 hod.
- pre poľskú národnostnú menšinu – Poľský národnostný magazín, 5 relácií, 2,3 hod.
- pre nemeckú národnostnú menšinu – Nemecký národnostný magazín, 4 relácie, 1,9 hod.
- pre bulharskú národnostnú menšinu – Bulharský národnostný magazín, 2 relácie, 0,9 hod.
- mnohonárodnostný magazín – 1 relácia, 0,4 hod.

Na území SR je taktiež možné prijímať televízny a rádiový signál početných televíznych a rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov. Okrem elektronických médií v SR vychádzajú každoročne početné tituly periodickej a neperiodickej tlače s finančnou podporou štátu. Prístup k zahraničnej literatúre nie je ničím obmedzený.

Ústava SR

čl. 34, ods. 1 *„Občanom tvoriacim v SR národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie”.*

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii

§ 16 *„Vysielateľ je povinný: (...)*

g) zabezpečiť pri vysielaní programov a ostatných zložiek programovej služby používanie štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín v súlade s osobitnými predpismi”

Zákon č. 255/1991 Zb. o Slovenskom rozhlase

§ 6 *„Slovenský rozhlas plní najmä tieto úlohy:*

d) prispieva rozhlasovým vysielaním k rozvoju národnej kultúry a kultúr národností žijúcich v SR, ako aj k sprostredkovaniu kultúrnych hodnôt iných národov.”

Zákon č. 254/1991 Zb. o Slovenskej televízii

§ 3, ods. 3 *„Slovenská televízia zabezpečuje prostredníctvom televízneho vysielania v materinskej reči aj uplatňovanie záujmov národností a etnických skupín žijúcich v SR.”*

§ 6 písm. j „Slovenská televízia plní tieto úlohy:

... prispieva televíznym vysielaním k rozvoju národnej kultúry a kultúr národností žijúcich v Slovenskej republike, ako aj k sprostredkávaniu kultúrnych hodnôt iných národov.”

Uvedený prehľad dokumentuje, že v mediálnej oblasti sú na báze verejnoprávnej televízie a rozhlasu utvorené veľmi dobré podmienky, pre aplikáciu - implementáciu - Európskej charty, ktoré sú porovnateľné so štandardmi členských štátov EÚ.

článok 12 - Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Vybrané ustanovenia

1. Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam - najmä knižniciam, videotékam, kultúrnym centrám, múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a kinám, ako aj literárnym dielam a kinematografickej produkcii, ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, kultúrnemu priemyslu, vrátane inter alia, použitia nových technológií - zmluvné strany sa zaväzujú, na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

- a) podporovať prejavy a aktivity charakteristické pre regionálne alebo menšinové jazyky, ako aj podporovať rozličné prístupy k dielam vytvorených v týchto jazykoch*
- b) v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, postsynchronizácie a výrobu titulkov*
- c) podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, postsynchronizácie a výrobou titulkov*
- d) zabezpečiť, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie rôznych foriem kultúrnych aktivít brali primeraný ohľad na začlenenie poznatkov a používanie regionálnych alebo menšinových jazykov a kultúr do aktivít, ktoré organizujú alebo podporujú*
- e) presadzovať opatrenia, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie kultúrnych aktivít mali k dispozícii personál dokonale ovládajúci príslušný regionálny alebo menšinový jazyk, ako aj jazyk/y ostatných obyvateľov*
- f) podporovať priamu účasť zástupcov užívateľov daného regionálneho alebo menšinového jazyka pri vytváraní kultúrnych zariadení a plánovaní kultúrnych aktivít*
- g) napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch*

2. V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, pokiaľ na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia v zmysle predchádzajúceho odseku.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

V rámci svojich kompetencií rozvíja Ministerstvo kultúry SR širokospektrálnu a efektívnu spoluprácu s organizáciami 11 národnostných menšín, ktoré v SR žijú. Politická, organizačná a finančná podpora ich aktivít vo sfére zabezpečovania a rozvoja kultúr národnostných menšín a etnických skupín zaručuje aj slobodné používanie ich jazyka a rešpektovanie spoločných osobitostí a hodnôt.

Špeciálny útvar - sekcia menšinových kultúr - ministerstva kultúry v danom smere systémovo a koncepcne zo štátneho rozpočtu finančne podporuje občianske združenia, čiže organizácie mimovládneho charakteru maďarskej, rómskej, židovskej, nemeckej, chorvátskej, rusínskej, ukrajinskej, ruskej, poľskej, českej, bulharskej a moravskej národnosti.

V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR a jej národnostnou politikou, rozpracovalo ministerstvo kultúry efektívny, objektívny a transparentný postup poskytovania finančných prostriedkov z účelového transferu kapitoly ministerstva kultúry na kultúru jednotlivých národnostných menšín.

Základnými prvkami tohto systému sú:

1/ *Zásady Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pre poskytovanie a vyúčtovanie finančných dotácií* poskytovaných z účelových prostriedkov rozpočtovej kapitoly MK SR na kultúrne aktivity občianskym združeniam, nadáciám a záujmovým združeniam právnických osôb.

2/ *Podmienky poskytovania a vyúčtovania finančných dotácií* pridelených z účelových prostriedkov rozpočtovej kapitoly MK SR fyzickým osobám - podnikateľom a nefinančným subjektom - právnickým osobám na podporu kultúrnych aktivít, v zmysle zákona NR SR č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách.

3/ *Organizačný a rokovací poriadok komisie účelového transferu na podporu kultúry národnostných menšín*. Predstavuje nástroj, ktorý určuje kompetencie, proces a podmienky rozhodovania jednotlivých komisií o poskytnutí účelovo viazaných prostriedkov - grantov na projekty, ktoré predkladajú jednotlivé subjekty národnostných menšín.

4/ *Komisia účelového transferu na podporu kultúry národnostných menšín* je významným prvkom, ktorý umožňuje vysoký stupeň autonómie menšín, pri určovaní svojich projektov, zámerov a priorít v oblasti kultúry, periodickej a neperiodickej tlače. Členmi komisie je 11 zástupcov národnostných menšín, ktorých vymenováva minister kultúry, pričom jedine tajomník komisie je pracovníkom ministerstva. Závery a návrhy komisie majú pre ministra charakter odporúčania. Tento orgán národnostných menšín posudzuje žiadosti jednotlivých národnostných menšín o príspevky a jednoduchým väčšinovým hlasovaním prijíma odporúčania a uzávery o výške dotácií.

5/ *Subkomisie účelového transferu na podporu kultúry národnostných menšín* sú vlastne komisiami, ktoré si kreujú jednotlivé národnostné menšiny. To znamená, že každá národnostná menšina má svoju vlastnú subkomisiu, ktorá rozhoduje o rozdelení tých finančných prostriedkov, ktoré boli pre jej potreby schválené na úrovni komisie. Národnostné menšiny si tak v objeme pridelených prostriedkov určujú vlastné priority a schvaľujú projekty z oblasti kultúrnych aktivít, periodickej a neperiodickej tlače.

6/ *Žiadosti na podporu projektov z oblasti kultúrnych aktivít, periodickej a neperiodickej tlače*. Každá národnostná menšina podáva štrukturované žiadosti na projekty s platnosťou na celý kalendárny rok.

Pomocou predchádzajúcich nástrojov, ktoré boli v priebehu posledných rokov reprofilované a inovované, sú pre národnostné menšiny poskytované účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity.

Nasledujúca tabuľka poskytuje ucelený prehľad financovania kultúry národnostných menšín v SR za vymedzené časové obdobie.

Tab. 1 Poskytnutie finančných prostriedkov na menšinové kultúry v r. 1995-2002 z účelového transferu kapitoly MK SR (údaje sú v Sk)

Národnosť	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
maďarská	10 952 000	7 327 200	10 390 000	10 976 000	23 813 935	23 014 000	23 703 000	39 142 300
rómska	4 956 296	4 079 200	3 542 000	3 970 000	7 846 550	6 054 980	4 946 000	7 303 900
česká	937 802	1 294 000	670 000	590 000	2 078 400	2 081 700	2 201 000	2 599 200
rusínska	1 697 585	2 360 000	1 010 000	1 250 000	2 078 400	2 390 000	2 215 000	3 399 000
ukrajinská	3 718 793	4 313 000	4 818 000	3 710 000	2 289 990	2 498 000	2 460 000	2 995 000
moravská	279 10	503 800	501 000	670 000	972 000	990 000	400 000	1 000 000
nemecká	2 573 080	3 784 100	5 176 000	3 495 000	1 990 200	2 067 500	1 830 000	2 373 000
chorvátska	1 275 727	1 200 000	2 242 000	2 190 000	1 153 400	1 320 000	1 700 000	1 879 000
bulharská	282 440	360 300	411 000	1 380 000	980 175	900 000	493 000	900 000
židovská	203 500	400 200	1 820 000	250 000	1 920 200	1 780 000	1 626 000	2 066 400
poľská	108 200	778 000	410 000	250 000	614 200	830 000	726 000	1 300 000
ruská					582 200	580 000	520 000	520 000
iné	28 644 200	21 388 000	13 352 000	6 080 000	487 200	1 387 000	990 000	1 993 000
Spolu	55 628 723	47 787 800	44 342 000	34 811 000	47 135 450	45 893 180	43 810 000	67 470 800

Okrem predchádzajúcich foriem štátnej podpory kultúry národnostných menšín sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR nasledujúce inštitúcie národnostných menšín: maďarský umelecký súbor Mladé srdcia, Múzeum židovskej kultúry, Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku, Múzeum kultúry karpatských Nemcov, Dokumentačné centrum chorvátskej kultúry – so sídlami v Bratislave, Múzeum rusínsko-ukrajinskej kultúry so sídlom vo Svidníku, Dokumentačné centrum českej kultúry na Slovensku a Dokumentačné centrum rómskej kultúry na Slovensku pri Etnografickom múzeu so sídlom v Martine.

Z rozpočtu krajských úradov (orgánov miestnej štátnej správy) sú financované nasledujúce inštitúcie, ktoré na základe zákona č. 222/96 Z. z. prešli spod MK SR do ich zriaďovateľskej pôsobnosti: Jókaiho divadlo v Komárne, divadlo Thália v Košiciach, divadlo Romathan v Košiciach, Divadlo A. Duchnoviča v Prešove, Múzeum maďarskej kultúry a Podunajska v Komárne, oddelenie pre rómsku menšinovú kultúru vo Vihorlatskom múzeu v Humennom a Gemersko - malohontskom múzeu v Rimavskej Sobotě.

Úroveň financovania kultúrnych inštitúcií národnostných menšín podáva v prehľadnej podobe tabuľka č. 2.

Tab. 2 Rozpis poskytnutých finančných prostriedkov organizáciám menšinových kultúr v pôsobnosti MK SR a VÚC v rokoch 1999-2002

P.č	Organizácia	1999	2000	2001	2002
1.	Divadlo Thália, Košice	6 405 000	7 550 000	9 803 000	9 755 000
2.	Jókaiho divadlo, Komárno	8 679 000	9 995 000	15 723 000	22 094 000
3.	Divadlo Romathan, Košice	7 048 000	7 078 000	7 595 000	7 544 000
4.	Divadlo A. Duchnoviča, Prešov	10 875 000	11 513 000	11 869 000	18 078 000
5.	Múzeum ukrajinsko- rusínskej kultúry, Svidník	5 849 000	4 895 000	4 998 000	5 776 000
6.	Múzeum maďarskej kultúry a Podunajska, Komárno	4 412 000	4 116 000	3 969 000	6 983 000
7.	Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku, Bratislava				10 000 000
8.	Múzeum židovskej kultúry, Bratislava	5 460 000	5 290 000	5 430 000	5 650 000
9.	Múzeum kultúry Karpatských Nemcov, Bratislava	1 950 000	2 000 000	2 000 000	2 050 000
10.	Súbor Mladé srdcia, Bratislava	4 429 000	5 386 000	5 997 000	6 137 000
	Spolu	55 107 000	57 823 000	67 384 000	74 267 000

článok 13 - Ekonomický a sociálny život

Vybrané ustanovenia

1. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, na celom svojom území:

- vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení
- zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov v osobných spisoch, aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka
- postaviť sa proti postupom, ktoré smerujú k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov v oblasti ekonomických a sociálnych aktivít

2. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, pokiaľ sú verejné orgány k tomu kompetentné na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a pokiaľ je to možné:

c) zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tých osôb, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, pokiaľ tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Ad odsek 1.

V žiadnom právnom ani internom poriadku zariadení sociálnych služieb nie sú ustanovenia, ktoré by zakazovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov.

V rámci Slovenskej republiky neboli zaznamenané žiadne sťažnosti, podnety ani podania na postupy, ktoré by smerovali k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov.

Ad odsek 2.

V zariadeniach sociálnych služieb sú poskytované možnosti prijatia a opatrovania klientov v jazyku, ktorý používajú. Zamestnanci zariadení ovládajú menšinový jazyk obyvateľov zariadení. Sú vytvorené sociálne miestnosti pre jednotlivé menšiny, bohoslužby sú slúžené pre každú menšinu individuálne. Sú vydávané dvojjazyčne časopisy a podobne. Je umožnené sledovať televízne programy v jazyku podľa potreby. Prevádzka je zabezpečovaná tak, aby aj v oblastiach, kde je väčší počet iných, než slovensky hovoriacich klientov a zamestnancov, neboli diskriminovaní ani občania slovenskej národnosti. Kultúrne a spoločenské podujatia sú organizované pre klientov jednak v ich materinskom alebo regionálnom jazyku, ale aj slovenskom jazyku.

V zmysle § 8 ods. 4 zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov :

„Celá agenda zdravotníckych zariadení sa vedie v štátnom jazyku. Styk zdravotníckeho personálu s pacientmi sa vedie spravidla v štátnom jazyku; ak ide o občana alebo cudzinca neovládajúceho štátny jazyk, aj v jazyku, v ktorom sa možno s pacientom dorozumieť.“

V zmysle zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa (§ 6, § 9-20) sa na území SR uplatňuje zákaz diskriminácie spotrebiteľa a zásada informačných povinností. Pod pojmom spotrebiteľ rozumieme „fyzickú osobu, ktorá nakupuje výrobky a používa služby pre priamu osobnú potrebu...“. Zákon v tejto súvislosti nerozlišuje národnosť spotrebiteľa, zároveň však pri technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení, je predávajúci povinný informovať spotrebiteľa o vlastnostiach predávaných výrobkov v jazyku pre spotrebiteľa zrozumiteľnom.

Z hľadiska ochrany života a zdravia zamestnancov podľa nariadenia vlády č. 117/2002 Z. z. je zamestnávateľ povinný poskytovať informácie v jazyku, ktorý je zrozumiteľný pre všetkých zamestnancov, ktorých sa to týka.

článok 14 - Cezhraničná spolupráca

Vybrané ustanovenia

Zmluvné strany sa zaväzujú:

a) uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takýchto dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania

len český, nemecký a poľský jazyk

b) v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov umožniť a) alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu, najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi, na ktorých územiach sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Slovenská republika má so svojimi susedmi uzatvorené bilaterálne zmluvy, ktoré obsahujú články garantujúce ochranu národnostných menšín a podporu cezhraničnej spolupráce

1/ Zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou z r. 1995

2/ Zmluva medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Poľskou republikou o dobrom susedstve, solidarite a priateľskej spolupráci z r. 1991

3/ Zmluva medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Spolkovou republikou Nemecko a dobrom susedstve a priateľskej spolupráci z r. 1992

4/ Zmluva medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci z r. 1992

5/ Zmluva o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou z r. 1993

Poľský jazyk

Dňa 18. augusta 1994 bola uzavretá Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Poľskej republiky o cezhraničnej spolupráci. Na jej základe sa ustanovila slovensko-poľská medzivládna komisia pre cezhraničnú spoluprácu. Dohoda prispela k posilneniu vzťahov medzi územnými samosprávami i miestnymi orgánmi štátnej správy oboch krajín, ako aj k rozvoju nimi organizovaných aktivít ekonomickej, sociálnej, právnej, vedeckej, kultúrnej a inej povahy a všestranne sa podporili kontakty medzi užívateľmi slovenského i poľského jazyka v oboch štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

V máji 2000 Ministerstvo vnútra SR zorganizovalo v mestách Dolný Kubín (SR) a Szczawnica (PR) Medzinárodnú konferenciu Rady Európy o slovensko-poľskej cezhraničnej spolupráci na podporu takejto spolupráce.

Slovensko-poľská cezhraničná spolupráca sa rozvíja, o čom svedčí existencia medzinárodných združení s charakterom euroregiónov: Euroregión Tatry, Karpatský euroregión (pôsobiaci na území niekoľkých štátov) a Euroregión Beskydy (pôsobiaci na území troch štátov vrátane Českej republiky).

Český jazyk

Dňa 2. novembra 2000 bola uzavretá Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o cezhraničnej spolupráci, ktorou sa všestranne podporili už tradičné kontakty medzi užívateľmi slovenského a českého jazyka v oboch štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

Na základe čl. 8 dohody sa ustanovuje slovensko-česká medzivládna komisia pre cezhraničnú spoluprácu, ktorej úlohou bude vytýčenie všeobecných smerov a foriem cezhraničnej spolupráce, koordinácia jej programov, vypracúvanie odporúčaní a odstraňovanie prekážok sťažujúcich túto spoluprácu.

V júni 1999 Ministerstvo vnútra SR zorganizovalo v mestách Skalica (SR) a Strážnice (ČR) Medzinárodnú konferenciu Rady Európy o slovensko-českej cezhraničnej spolupráci na podporu takejto spolupráce.

Slovensko-česká cezhraničná spolupráca sa úspešne rozvíja, o čom svedčí skutočnosť, že v posledných rokoch vzniklo na oboch stranách hranice viacero medzinárodných združení s charakterom euroregiónov: Euroregión Beskydy (na území troch štátov vrátane Poľska), Euroregión Biele - Bílé Karpaty, Euroregión Pomoravie (zahrnujúci aj časť územia Rakúska).

Nemecký jazyk

Ministerstvo vnútra SR vypracovalo návrh Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rakúskej republiky o cezhraničnej spolupráci, ktorý bol už notifikovaný na posúdenie Ministerstvu zahraničných vecí Rakúskej republiky. Podľa návrhu sa majú všestranne podporovať kontakty medzi užívateľmi slovenského i nemeckého jazyka v oboch štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

Slovensko-rakúska cezhraničná spolupráca sa tiež rozvíja, o čom svedčí skutočnosť, že na území troch štátov už vznikol Euroregión Pomoravie (zahrnujúci aj časť územia Českej republiky) a pripravuje sa vznik Euroregiónu Bratislava - Viedeň - Győr (zahrnujúci aj časť územia Maďarska).

Dňa 24. - 25. októbra 2001 Ministerstvo vnútra SR zorganizovalo v mestách Piešťany (SR) a Baden bei Wien (RR) Medzinárodnú konferenciu Rady Európy o slovensko-rakúskej cezhraničnej spolupráci na podporu takejto spolupráce.

Jazyk: rusínsky a ukrajinský

článok 8 - Vzdelávanie

Vybrané ustanovenia

1. V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa takéto jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov, bez ujmy na výučbe oficiálneho jazyka/oficiálnych jazykov štátu:

- a) umožniť, aby bola prevažná časť predškolskej výchovy zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- b) umožniť, aby bola prevažná časť vyučovania na základnom stupni zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- c) umožniť, aby bola prevažná časť vyučovania na stredných školách zabezpečená v regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- d) umožniť, aby bola prevažná časť vyučovania na odborných školách zabezpečená v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- e) zabezpečiť prostriedky na štúdium týchto jazykov ako odborných predmetov univerzitného a iného vysokoškolského štúdia*
- f) umožniť, aby sa tieto jazyky stali predmetmi vzdelávania dospelých alebo súčasťou priebežného vzdelávania*
- g) prijať opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk*
- h) zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávania učiteľov, potrebných pre realizáciu tých písm. a až g, ktoré zmluvná strana prijala*
- i) vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov zodpovedných kontrolovať prijaté opatrenia a pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovávať pravidelné správy o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.*

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Počas procesu spracovávania, prerokovávania a ratifikácie charty nastali dôležité legislatívne úpravy v zmysle právnych predpisov uvedených v časti I charty, v ktorých zmysle boli prijaté nasledujúce opatrenia v oblasti národnostného školstva:

- vedenie dvojjazyčnej pedagogickej dokumentácie v školách s vyučovacím jazykom národností a vydávanie dvojjazyčných vysvedčení;
- prijímacia skúška na stredné školy pre žiaka zo základnej školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín na štúdium s vyučovacím jazykom slovenským, ktorá sa koná z predmetu slovenský jazyk a literatúra v rozsahu učiva učebných osnov základnej školy, ktorú navštevuje a z ďalšieho profilového predmetu v jazyku, v akom si ho na základnej škole osvojoval;
- zavedenie nultého ročníka základnej školy do školského výchovno-vzdelávacieho systému a zriadenie profesie asistenta učiteľa ako pedagogického zamestnanca, ktorý ovplyvňuje školskú úspešnosť detí a žiakov zo sociálne a výchovne menej podnetného prostredia v materskej škole, základnej a špeciálnej základnej škole;
- prechod niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v oblasti školstva s účinnosťou od 1. júla 2002.

Pripravované zmeny

Vychádzajúc z Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania v SR na najbližších 15 až 20 rokov schváleného vládou SR (Uznesenie vlády SR č. 1193 zo dňa 19.12.2001) a Výborom NR SR pre vzdelanie, vedu, mládež a šport (Uznesenie č. 368 zo dňa 7. mája 2002) sa bude postupne realizovať reforma vzdelávania na základných a stredných školách.

V zmysle Programového vyhlásenia vlády SR (november 2002) v rezorte školstva vláda SR deklarovala záujem venovať sa hlavne vo vzťahu k problematike národnostného školstva:

- prijatiu nového školského zákona o výchove a vzdelávaní
- vytvoreniu univerzity pre vysokoškolskú prípravu občanov maďarskej národnosti na preklopenie rozdielu vo vzdelanostnej úrovni a štruktúre
- zabezpečeniu možnosti výberu vyučovania v materinskom jazyku pre rusínsku a rómsku menšinu
- doriešeniu financovania verejného školstva
- otvorenosti školského systému – rovnoprávnosti vzniku a rozvoja cirkevných a súkromných škôl
- aprobačnému posilneniu vysokoškolskej prípravy pedagógov príslušníkov národností v materinskom jazyku.

Sieť škôl v SR v školskom roku 2001/2002

Na základe uplatnenia práva na vzdelávanie národnostných menšín v súlade s čl. 34 Ústavy Slovenskej republiky sa výchovno-vzdelávací proces podľa druhov škôl uskutočňuje nasledovne:

a) ukrajinský jazyk (všetko štátne školy)

- materské školy
- základné školy
- gymnázium a stredná zdravotnícka škola
- vysoká škola (Katedra ukrajinského jazyka a literatúry Prešovskej univerzity v Prešove)

b) rusínsky jazyk (všetko štátne školy)

- základné školy, gymnázium
- vysoká škola (Rusínske oddelenie Ústavu národnostných štúdií a cudzích jazykov zriadeného pri rektoráte Prešovskej univerzity v Prešove)

V tejto súvislosti uvádzame prehľad škôl a školských zariadení s vyučovaním jazyka národností v školskom roku 2001/2002. V tomto prehľade nie sú zahrnuté základné školy s vyučovaním týchto jazykov, kde sa materinský jazyk a literatúra národností vyučuje ako predmet a všetky ostatné predmety v zmysle učebných plánov sa vyučujú v slovenskom jazyku. Do štatistického spracovania sú zahrnuté pod školami s vyučovacím jazykom slovenským. Týka sa to týchto jazykov národností:

- a) **rusínsky jazyk** - 4 ZŠ s počtom 134 žiakov v ročníkoch 1. až 8.
- b) **nemecký jazyk** - 6 ZŠ s počtom 1 052 žiakov v ročníkoch 1. až 9.
- c) **ukrajinský jazyk** - 17 ZŠ s počtom 526 žiakov v ročníkoch 1. až 9.
- d) **rómsky jazyk** - Stredná umelecká škola v Košiciach s počtom 192 žiakov.

1. MATERSKÉ ŠKOLY

a) štátne

Výchovný jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2804	6862	141729
v tom s vých.jaz. rusínskym	0	0	8
maďarský	277	557	9479
slovensko-maďarský	101		
ukrajinský	22	34	534
slovensko-ukrajinský	3		
slovensko-nemecký	1	1	22
Spolu v SR	3208	7454	151772

b) iný zriaďovateľ

Zriaďovateľ/výchov.jazyk	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
obec/slovenský	10	25	526
závod/slovenský	20	56	1103
súkromník/slovenský	10	16	336
cirkev/ slovenský	10	19	408
cirkev/maďarský	2	2	32
obč. združenie/slovenský	1	1	10
iný/slovenský	2	3	45
Spolu v SR	55	122	2460

Spolu MŠ v SR	3263	7576	154232
----------------------	-------------	-------------	---------------

Deti v MŠ podľa národnosti

Celkový počet detí v MŠ	154232
z toho štátni príslušníci SR	154028
v tom národnosť:	
slovenská	140546
česká, moravská, sliezska	46
ukrajinská	120
rusínska	60
maďarská	12087
poľská	9
nemecká	25
rómska	1016
iná	119
cudzinci	204

2. ZÁKLADNÉ ŠKOLY

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2053	25754	582669
v nich triedy s vyuč.jaz.nemeckým	5	39	941
maďarský	259	2114	41957
slovenský - maďarský	29		
ukrajinský	7	53	579
slovenský - ukrajinský	1		
nemecký	1	4	60
Spolu v SR	2350	27925	625265

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2	8	79
bulharský	1	8	101
Spolu v SR	3	16	180

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	82	1088	24498
maďarský	12	64	1023
Spolu v SR	94	1152	25521

Spolu ZŠ v SR	2447	29093	650966
----------------------	-------------	--------------	---------------

Žiaci ZŠ podľa národnosti

Celkový počet žiakov ZŠ		650966
z toho štátni príslušníci SR		650027
v tom národnosť:		
slovenská		589791
česká, moravská, sliezská		1267
ukrajinská		613
rusínska		255
maďarská		52863
poľská		48
nemecká		99
rómska		4654

iná	437
cudzinci	939

3. GYMNÁZIÁ

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	137	2116	63325
maďarský	11	153	4046
slovensko-maďarský	8		
ukrajinský	1	6	116
Spolu v SR	157	2275	67487

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	15	104	2407
maďarský	1	7	170
iný	1	4	38
Spolu v SR	17	115	2615

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	34	333	10054
maďarský	4	18	459
Spolu v SR	38	351	10513

Spolu gymnázií v SR	212	2741	80615
----------------------------	------------	-------------	--------------

Študenti gymnázií podľa národnosti

Celkový počet študentov	80615
z toho štátni príslušníci SR	80434
v tom národnosti :	
slovenská	74104
česká, moravská, sliezská	264
ukrajinská	91
rusínska	56
maďarská	5787
poľská	15
nemecká	36
rómska	3
iná	78
cudzinci	181

4. STREDNÉ ODBORNÉ ŠKOLY

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	289	2970	81268
maďarský	6	129	3285
slovensko-maďarský	14		
Spolu	309	3099	84553

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	25	140	3102
maďarský	1	14	259
slovensko-maďarský	2		
Spolu	28	154	3361

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	4	35	862
Spolu	4	35	862

Spolu SOŠ v SR	341	3288	88776
-----------------------	------------	-------------	--------------

Študenti SOŠ podľa národnosti

Celkový počet študentov SOŠ		88776
z toho štátni príslušníci SR		88701
v tom národnosť :		
slovenská		81609
česká, moravská, sliezská		190
ukrajinská		618
rusínska		35
maďarská		6131
poľská		5
nemecká		13
rómska		62
iná		38
cudzinci		75

5. STREDNÉ ODBORNÉ UČILIŠTIA A UČILIŠTIA

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	326	4019	96093
maďarský	5	56	1151
slovensko-maďarský	22	306	6391
Spolu v SR	353	4381	103635

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	5	25	425
maďarský	3	33	683
slovensko-maďarský	2	13	186
Spolu v SR	10	71	1294

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	5	39	909
Spolu v SR	5	110	909

Spolu SOU a U v SR	368	4562	105838
---------------------------	------------	-------------	---------------

Študenti SOU a U podľa národnosti :

Celkový počet študentov		105838
z toho štátni príslušníci SR		105774
v tom národnosti :		
slovenská		96309
česká, moravská, sliezská		220
ukrajinská		103
rusínska		48
maďarská		8867
poľská		6
nemecká		11
rómska		180
iná		30
cudzinci		64

6. ŠPECIÁLNE ŠKOLY

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	339	3192	29040
maďarský	14	180	1543
slovensko-maďarský	17		
Spolu	370	3372	30583

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2	4	26

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	5	36	258

Spolu v SR	377	3412	30867
-------------------	------------	-------------	--------------

Žiaci špeciálnych škôl podľa národnosti

Celkový počet žiakov špeciálnych škôl:	30867
Z toho štátnych príslušníkov SR :	30855
v tom národnosti :	
slovenská	26522
česká, moravská, sliezka	33
maďarská	2034
ukrajinská	9
rusínska	5
poľská	5
rómska	2240
iná	7
cudzinci	12

článok 9 - Súdnictvo**Vybrané ustanovenia**

1. Zmluvné strany sa zaväzujú, v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území, odôvodňuje prijatie vyššie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva:

- a) *v trestnom konaní garantovať obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk a zabezpečiť, aby žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, neboli prehlásené za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku*
- b) *v občianskom konaní umožniť, kedykoľvek sporová strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu a umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov*
- c) *v konaní pred súdmi v správnych veciach umožniť, kedykoľvek je sporová strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu a umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov*
- d) *prijatť opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie bodov b) a c), a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov pre dotknuté osoby*

3. Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky, pokiaľ predmetné texty neboli sprístupnené inak.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Ad odsek 1.

Platný právny poriadok v súlade s článkom 47 Ústavy SR ide v otázke zabezpečenia používania regionálneho alebo menšinového jazyka v konaní pred súdmi nad rámec tohto ustanovenia charty. Súvisí to so záväzkom zmluvných strán v súdnych obvodoch umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území ich používanie. Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín určuje 20 % hranicu na to, aby sa v úradnom styku používal jazyk menšiny. Avšak tým, že § 5 ods. 1 tohto zákona odkazuje pri používaní jazyka menšiny v konaní pred súdmi na osobitné právne normy, ktorých platnosť a následná aplikácia sa vzťahuje na územie celej Slovenskej republiky, je možné konštatovať, že táto požiadavka charty je premietnutá do právneho poriadku Slovenskej republiky nad jej rámec. Z uvedeného vyplýva, že regionálny alebo menšinový jazyk na základe aplikácie zákona o používaní jazykov národnostných menšín je možné v konaní pred súdmi použiť aj mimo súdnych obvodov s 20 % hranicou obyvateľstva hlásiacich sa k národnostnej menšine.

a) Trestný poriadok na zabezpečenie aplikovania tohto ustanovenia zakotvuje v § 2 ods. 14 nasledovnú úpravu:

„Každý je oprávnený používať pred orgánmi činnými v trestnom konaní svoj materinský jazyk.“

Na realizáciu tohto práva orgány činné v trestnom konaní sú povinné pribrať tlmočníka v súlade s § 28 Trestného poriadku:

„Ak treba pretlmočiť obsah výpovede alebo písomnosti alebo ak obvinený vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, priberie sa tlmočník; tlmočník môže byť súčasne zapisovateľom.“

Rovnako treba zohľadniť aj ustanovenie § 55 ods. 3 Trestného poriadku, ktoré bližšie dopĺňa zásadu stanovenú v § 7 ods. 1 zákona o štátnom jazyku:

„V slovenskom jazyku sa spíše aj zápisnica o výpovedi osoby, ktorá nevie po slovensky; ak záleží na doslovnom znení výpovede, zapíše zapisovateľ alebo tlmočník do zápisnice príslušnú časť výpovede aj v jazyku, v ktorom táto osoba vypovedá.“

Citované ustanovenia Trestného poriadku sa vzťahujú na všetky osoby zúčastnené na konaní, teda nielen na obvineného, obžalovaného, zúčastnenú osobu, poškodeného, ale aj svedka, pokiaľ vyhlásia, že nerozumejú jazyku, v ktorom sa konanie vedie. Aplikovanie týchto ustanovení v praxi dokazuje početná judikatúra:

R 34/1967: „Ak obžalovaný neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, orgán činný v trestnom konaní je podľa § 28 Trestného poriadku povinný pribrať tlmočníka. Nepribratie tlmočníka na konanie je ukrátením práva na obhajobu a dôvodom na zrušenie rozsudku.“

R 28/1981: „Ak pred súdom vypovedá ako svedok osoba, ktorá neovláda český alebo slovenský jazyk, musí súd pribrať tlmočníka aj vtedy, keď predseda senátu ovláda jazyk, v ktorom svedok vypovedá.“

R 48/1994: „Podľa § 28 Trestného poriadku v znení novely č. 558/1992 Zb. treba do konania pribrať tlmočníka aj vtedy, keď obvinený vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie. Ide o subjektívne právo obvineného, aby sa mohol vyjadrovať v materinskom jazyku. Z uvedeného vyplýva, že pribratie tlmočníka v uvedenom prípade nezávisí od posúdenia orgánov činných v trestnom konaní, či a do akej miery obvinený ovláda slovenský jazyk.“

Ustanovenia § 2 ods. 14 a 28 Trestného poriadku sa aplikujú nielen vo fáze už začatého trestného stíhania, ale aj vo fáze pred začatím trestného stíhania pri podaní trestného oznámenia podľa § 59 v spojení s § 158 ods. 1 Trestného poriadku:

„Oznámenie o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že bol spáchaný trestný čin sa podáva prokurátorovi, vyšetrovateľovi alebo policajnému orgánu; tí sú povinní poučiť oznamovateľa o zodpovednosti za uvedenie vedome nepravdivých údajov. Prokurátor môže prijaté oznámenie odovzdať na vybavenie vyšetrovateľovi alebo policajnému orgánu.“

Rovnako listinné dôkazy, ktoré v zmysle § 112 ods. 2 Trestného poriadku svojím obsahom dokazujú alebo vyvracajú dokazovanú skutočnosť vzťahujúcu sa na trestný čin alebo na obvineného a sú v regionálnom alebo menšinovom jazyku, sú v súlade s § 28 Trestného poriadku preložené. V tejto súvislosti však treba poukázať na to, že platné právne normy nezakotvujú opačný postup, ktorý by spočíval v zabezpečení prekladu prijatých rozhodnutí ako vyplýva z nasledujúceho judikátu:

R 42/1976: „Písomnosti vydané v rámci trestného konania v českom alebo slovenskom jazyku v súvislosti s konaním súdu doručujú súdy procesným stranám, ktoré neovládajú tieto jazyky, bez prekladu do ich materinského jazyka.“

Trovy trestného konania v zmysle § 151 Trestného poriadku vrátane vykonávacieho konania, znáša štát. Zo znenia tohto ustanovenia vyplýva, že okrem iných trov spojených s jednotlivými úkonmi, sú to práve trovy súvisiace s pribratím tlmočníka, ktoré znáša štát.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že platný právny poriadok Slovenskej republiky zakotvuje právo použiť v trestnom konaní regionálny alebo menšinový jazyk, ako bolo uvedené, nielen v ktoromkoľvek štádiu trestného konania, ktorejkoľvek osobe, ktorá vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, a to nielen obžalovanému, čím opätovne platná právna úprava ide nad rámec tohto ustanovenia charty. Je samozrejmosťou, že z uplatnenia tohto práva nevznikajú týmto osobám dodatočné náklady. Platný Trestný poriadok teda plne rešpektuje tie ustanovenia charty, ku ktorých plneniu sa Slovenská republika zaviazala.

b) Občiansky súdny poriadok v § 18 zakotvuje nasledovnú právnu úpravu:

„Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie. Majú právo konať pred súdom vo svojej materčine. Súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.“

Predmetné ustanovenie odzrkadľuje a bližšie špecifikuje čl. 12 Ústavy SR, ktorý sa týka právnej rovnosti účastníkov civilného procesu. A to prostredníctvom práva konať pred súdom vo svojom materinskom jazyku, čo pre účastníkov znamená právo robiť v materčine návrhy a iné písomné podania, ústne prednesy a pre súd povinnosť pribrať tlmočníka na to, aby mohol s účastníkom komunikovať v jeho materinskom jazyku. Trovy súvisiace s pribratím tlmočníka hradí štát, ako je to zakotvené v § 141, ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku:

„Trovy dôkazov, ktoré nie sú kryté preddavkom, ako aj hotové výdavky ustanoveného zástupcu, ktorý nie je advokátom, a trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine, platí štát.“

Aplikáciu tohto ustanovenia v praxi dokazuje aj judikatúra:

R 21/1986: „Náhradu trov spojených s pribratím tlmočníka na to, aby účastník mohol v občianskom súdnom konaní konať vo svojej materčine, nemožno účastníkovi konania uložiť. To platí i o tlmočníkovi ustanovenom súdom pre dorozumievanie sa s hluchonemým účastníkom konania.“

Z uvedeného vyplýva, že platný právny poriadok SR umožňuje používať regionálny alebo menšinový jazyk aj v občianskoprávnom konaní pred súdmi, rovnako umožňuje predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

c) Ustanovenia týkajúce sa konania pred súdmi v správnych veciach sú integrálnou súčasťou Občianskeho súdneho poriadku, v ktorého rámci sú osobitné normy týkajúce sa tejto právnej oblasti uvedené v V. časti Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva, že všeobecné ustanovenia OSP, vrátane práva konať pred súdom vo svojej materčine, sa analogicky vzťahujú aj na konanie pred súdmi v správnych veciach. Bližšie čl. 9 ods. 1 písm. b) charty.

d) Trovy tlmočenia, resp. prekladov súvisiacich s využitím práva strany použiť pred súdom v občianskoprávnom konaní a v konaní pre súdom v správnych veciach regionálny alebo

menšinový jazyk, ako to vyplýva z vyššie vypracovanej analýzy príslušných ustanovení právneho poriadku Slovenskej republiky, znáša štát. Bližšie čl. 9 ods. 1 písm. b) a c) charty.

Ad odsek 3.

V súvislosti so záväzkom Slovenskej republiky sprístupniť najdôležitejšie vnútroštátne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky v regionálnych a menšinových jazykoch, bola v bode C. uznesenia vlády č. 27/2001 uložená podpredsedovi vlády pre ľudské a menšinové práva a regionálny rozvoj úloha vypracovať komplexnú správu o legislatívnych, finančných a iných opatreniach prijatých na zabezpečenie plnenia záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z prijatých ustanovení charty. V tejto správe mali byť vyšpecifikované nevyhnutné opatrenia súvisiace s uvedením charty do praxe vrátane čl. 9 ods. 3 charty, ktorého aplikovanie si bude bezpochyby vyžadovať vyčlenenie značných finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu.

článok 10 - Správne orgány a verejné služby

Vybrané ustanovenia

1. V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie jednotlivých jazykov, zmluvné strany sa zaväzujú, pokiaľ je to možné:

a iii) zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti, ako aj dostať odpoveď v týchto jazykoch alebo
iv) zabezpečiť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

2. Pokiaľ ide o miestne a regionálne orgány, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

b) možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch
c) uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov taktiež v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch
d) uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov taktiež v regionálnych alebo menšinových jazykoch
e) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach regionálnych orgánov, nevylučujúc tým však použitie oficiálneho jazyka štátu
f) používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom jazyku.

3. S ohľadom na verejné služby poskytované správnymi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene, zmluvné strany sa zaväzujú, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a pokiaľ je to možné:

c) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch

4. Zmluvné strany sa zaväzujú s cieľom zabezpečenia ustanovení odsekov 1, 2 a 3, ktoré prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a) poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie

c) pokiaľ je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk, byť menovaní na území, kde sa tento jazyk používa

5. Zmluvné strany sa zaväzujú, na základe požiadavky dotknutých osôb, umožniť im používanie alebo prevzatie priezviska v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Zväzok Slovenskej republiky uvedený v článku 10 charty plní Slovenská republika rovnako v rámci prijatých platných medzinárodných dokumentov, ale aj v rámci vnútornej legislatívy, ktorá upravuje túto problematiku.

V rámci medzinárodných dokumentov sú to predovšetkým:

- Deklarácia OSN o právach osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám z roku 1992, článok 2 ods.1.
- Dokument z kodanskej schôdzky konferencie o ľudskej dimenzii, článok 32 l.
- Rámcový dohovor RE na ochranu národnostných menšín.

Ad odsek 1.

Ústava SR v článku 34, ods.2, písm. b) zakotvuje ... „právo používať ich jazyk v úradnom styku”. Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v § 2 ods.1 a § 2 ods.3 cit. zákona umožňuje, aby osoby hovoriace rusínskym jazykom mohli používať rusínsky jazyk v úradnom styku a mohli predkladať žiadosti a dostať odpovede v tomto jazyku.

Z prílohy nariadenia vlády č. 221/1999 Z. z. vyplýva, že na území SR je 68 obcí, kde sa používa rusínsky jazyk. Jazyk ukrajinský sa používa v 18 obciach Slovenskej republiky. V týchto obciach môžu občania podľa zákona predkladať písomne alebo ústne žiadosti, ako aj dostať odpovede v týchto jazykoch. Jedna z obcí, v ktorej žijú občania hovoriaci rusínskym jazykom, je sídlom okresného úradu (Medzilaborce).

Ad odsek 2.

V rámci vnútornej legislatívy Slovenskej republiky je tento záväzok z charty zakotvený predovšetkým v základnom zákone štátu, ktorým je Ústava Slovenskej republiky, článok 34 ods.2 písm. b)

... „občanom patriacim k národnostným alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanovených zákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj b) právo používať ich jazyk v úradnom styku...”

Konkrétne používanie jazykov národnostných menšín žijúcich na území Slovenskej republiky upravuje zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

Osobám žijúcim na území obcí, ktoré sú uvedené v prílohe k nariadeniu vlády SR č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania SR patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva, zákon umožňuje:

- používať v úradnom styku jazyk národnostnej menšiny,
- podávať písomné podania orgánu štátnej správy, ktorý má sídlo v obci a orgánu samosprávy obce aj v jazyku národnostnej menšiny a dostať odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny, s výnimkou verejných listín (občiansky preukaz, vodičský preukaz, pas a pod.),
- na požiadanie dostať rozhodnutie vydané v správnom konaní aj v jazyku menšiny,
- dostať formuláre, vydávané v rozsahu pôsobnosti orgánu územnej samosprávy, na požiadanie aj v jazyku menšiny,
- so súhlasom všetkých prítomných uskutočňovať rokovanie orgánu územnej samosprávy aj v jazyku menšiny,
- poslancom obecného zastupiteľstva používať na rokovaní orgánu jazyk menšiny, pričom tlmočenie do štátneho jazyka zabezpečí obec,
- viesť miestne kroniky aj v jazyku menšiny,
- označiť budovu, v ktorej sídli orgán samosprávy obce alebo orgán štátnej správy aj v jazyku menšiny,
- označovať ulice a iné miestne geografické značenia v jazyku menšiny,
- uvádzať dôležité informácie (výstražné, upozorňujúce a zdravotné) aj v jazyku menšiny,
- požiadať orgány štátnej správy a miestnej samosprávy o informácie o všeobecno-záväzných právnych predpisoch aj v jazyku menšiny,
- dáva zamestnancom orgánov samosprávy a zamestnancom orgánov štátnej správy v 23 obciach, v ktorých tieto inštitúcie sídlia, možnosť použiť v úradnom styku jazyk menšiny.

V súvislosti s uvedeným zákonom vydalo Ministerstvo vnútra SR, sekcia verejnej správy v Operatívnych pokynoch pre krajské a okresné úrady:

- ročník 1999 v číastke 12 z 09.09.1999 „Usmernenie pre úseky všeobecnej vnútornej správy, živnostenský a požiarnej ochrany na používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku”,
- ročník 2000 v číastke 10 z 10.05.2000 – „Usmernenie k označeniu budov orgánov štátnej správy v jazyku národnostných menšín” a “Usmernenie k označeniu budov orgánov miestnej samosprávy” zo 04.05.2001 č. 203-2001/05692.

Zákon č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín upravuje problematiku uvádzania tradičných miestnych názvov v jazyku národnostných menšín:

§1, ods. 1 „*Obce, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20% obyvateľstva, sa označujú v jazyku národnostnej menšiny na samostatných dopravných značkách označujúcich začiatok a koniec obce.*”

§ 1 ods.2 – „*Dopravné značky podľa ods.1 sa umiestňujú pod dopravnými značkami s názvom obce, ktorý sa uvádza vždy v štátnom jazyku.*”

§ 1 ods.3 – „*Zoznam označenia obcí v jazykoch národnostných menšín je uvedený v prílohe tohto zákona; označenia obcí majú miestny charakter.*”

Zákon uložil povinnosť zabezpečiť označenie obcí v jazyku národnostných menšín na samostatných dopravných značkách príslušným orgánom miestnej štátnej správy z úseku dopravy. Zákon v tejto časti nadobudol účinnosť v novembri 1994. Úlohy orgány miestnej

štátnej správy splnili. V obciach, kde jej obyvateľov tvoria najmenej 20 % príslušníci národnostnej menšiny, toto označenie tabuľami je zabezpečené.

Orgány miestnej štátnej správy alebo zariadenia sociálnych služieb sú schopné zabezpečiť v prípade potreby a požiadavky občanov tlmočnickej služby.

Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v § 2, ods.1 a § 2, ods.3 cit. zákona umožňuje, aby osoby hovoriace rusínskym jazykom mohli používať rusínsky jazyk v úradnom styku a mohli predkladať žiadosti a dostať odpovede v tomto jazyku.

Ad odsek 3 a 4.

Plnenie tohto záväzku charty je zabezpečené v zákone č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín, konkrétne v § 2 ods.3:

„Občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy (ďalej len „orgán verejnej správy“) v obci podľa odseku 1 aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytne odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou verejných listín.“

Orgány miestnej štátnej správy alebo zariadenia sociálnych služieb sú schopné zabezpečiť v prípade potreby a požiadavky občanov aj tlmočnickej služby.

Ad odsek 5.

Plnenie záväzku z charty zabezpečené v ustanoveniach zákona č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku a zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách.

Zákon o matrikách:

§13, ods.4 – *„Pri ústnom oznámení narodenia je oznamovateľ povinný preukázať svoju totožnosť. Ak oznamovateľ ... urobí oznámenie v jazyku, ktorý matrikár neovláda, je potrebná prítomnosť tlmočníka; ak nejde o úradne ustanoveného tlmočníka, musí tlmočník zložiť do rúk matrikára, pred ktorým vykonáva tlmočnicu funkciu, sľub predpísaný osobitným predpisom. Údaje o tlmočení a tlmočníkovi sa vyznačia v knihe narodení.“*

§ 16 – *„Ženské priezvisko osoby inej ako slovenskej národnosti sa zapíše bez koncovky slovenského prechýľovania,*

- a) ak o to požiadajú rodičia pri zápise priezviska ich dieťaťa ženského pohlavia do knihy narodení podľa § 13 ods. 1 alebo osvojiteľa pri zápise priezviska osvojeného dieťaťa, ak ide o nezrušiteľné osvojenie,*
- b) ak o to požiadala žena pri zápise uzavretia manželstva do knihy manželstiev podľa § 14,*
- c) ak o to požiadala žena v súvislosti so zápisom rozhodnutia o zmene priezviska podľa osobitného zákona.“*

§ 19, ods. 3 – *„V rodnom liste osoby inej ako slovenskej národnosti, ktorej sa tento úradný výpis týka, a ktorej meno je zapísané v matrike v slovenskom ekvivalente, uvedie sa jej meno v jej jazyku, ak o to písomne požiadala; o tejto skutočnosti sa v matrike urobí záznam. Všetky ďalšie úpravy a potvrdenia sa vyhotovia s týmto tvarom mena“.*

§ 19, ods. 5 – „V rodnom liste alebo sobášnom liste ženy, ktorej sa tento úradný výpis týka, sa jej priezvisko uvedie bez koncovky slovenského prechýľovania, ak o to písomne požiada; o tejto skutočnosti sa v matrike urobí záznam. Všetky ďalšie úradné výpisy a potvrdenia o údajoch zapísaných v matrike sa vyhotovia s takýmto tvarom priezviska. Písomná žiadosť podľa prvej vety sa založí do zbierky listín“.

Zákon o mene a priezvisku:

§ 2, ods.1 – „Osobe narodenej na území SR sa môže spôsobom a za podmienok ustanovených v § 1 určiť viac mien, a to aj cudzojazyčných...“

článok 11 - Médiá

Vybrané ustanovenia

1. Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov, v rozsahu v akom verejné orgány, priamo alebo nepriamo, sú kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a iii) prijať vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch

b ii) podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

c ii) podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

d) podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch

e i) podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka regionálnych alebo menšinových jazykoch

f ii) uplatňovať existujúce opatrenia o finančnej podpore tiež na výrobu audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch

2. Zmluvné strany sa zaväzujú zaručiť slobodu priameho príjmu rozhlasových alebo televíznych vysielaní susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo blízkej podobe regionálneho alebo menšinového jazyka a nebrániť prenosu rozhlasových a televíznych vysielaní zo susedných krajín v uvedenom jazyku. Ďalej sa zaväzujú zabezpečiť, aby sa nevyskytli žiadne obmedzenia slobody prejavu a voľného obehu informácií v tlači používajúcej jazyk v identickej podobe alebo podobe blízkej regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Výkon uvedenej slobody, pretože obsahuje povinnosti a zodpovednosti, môže podliehať istým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejného poriadku, na predchádzanie neporiadku a prevenciu zločinnosti, ochranu zdravia a morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenie šírenia dôverných informácií, alebo udržanie autority a nestrannosti súdництва.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré môžu byť vytvorené v súlade so zákonom s cieľom zaručenia slobody a plurality médií.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Pre tieto národnostné menšiny vysiela **Slovenský rozhlas** program na svojom 5. okruhu „Národnostno - etnické vysielanie“ (NEV), zabezpečované špecializovanou odbornou redakciou, ktorá vznikla transformáciou ešte v roku 1991. Časová štruktúra vysielania rešpektuje výsledky sčítania ľudu, to znamená počty príslušníkov jednotlivých spoločností. Z toho dôvodu sú vytvorené v rámci národnostno-etnického vysielania samostatné oddelenia jednotlivých národnostných menšín v rusínskom, ukrajinskom, nemeckom, českom, poľskom a rómskom jazyku. Vysielanie sa šíri na stredných vlnách, na frekvenciách Prešov 1071 kHz a Stakčín 864 kHz.

Rozhlasové vysielanie pre ukrajinsku a rusínsku národnostnú menšinu sa realizuje v rozsahu 13,5 hodiny **týždenne**, pričom takmer 80% vysielania je v rusínskom jazyku, ktorým hovoria Rusíni žijúci v SR. K tomuto vysielaniu sa viažu niektoré dlhodobé problémy, pretože predstavitelia menšej časti Rusínov deklarujú názor, že ich jazyk je nárečím v rámci ukrajinského jazyka. Predstavitelia väčšej časti občanov, hlásiacich sa len k rusínskej národnosti hlásajú, že rusínsky jazyk je samostatným jazykom samostatnej národnostnej menšiny, ktorá nie je súčasťou ukrajinského národa. Žiaľ, uvedené dve skupiny vedú niekoľko rokov medzi sebou spory, ktoré sa dotýkajú aj názvu redakcie, vysielacieho času pre jednotlivé komunity a legitímnosti predstaviťov ich záujmových združení.

V **Slovenskej televízii** sú programy pre tieto národnostné menšiny vysielané nasledovne:

pre ukrajinskú národnostnú menšinu – Ukrajinský národnostný magazín, **12** relácií, **5,5** hod.

pre rusínsku národnostnú menšinu - Rusínsky národnostný magazín, **7** relácií, **3,7** hod.
mnohonárodnostný magazín – **1** relácia, **0,4** hod.

Na území SR je taktiež možné prijímať televízny a rádiový signál početných televíznych a rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susediacich štátov. Okrem elektronických médií v SR vychádzajú každoročne početné tituly periodickej a neperiodickej tlače s finančnou podporou štátu. Prístup k zahraničnej literatúre nie je ničím obmedzený.

Ústava SR

čl. 34, ods. 1 „*Občanom tvoriacim v SR národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie*”.

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii

§ 16 „*Vysielateľ je povinný: (...)*

g) zabezpečiť pri vysielaní programov a ostatných zložiek programovej služby používanie štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín v súlade s osobitnými predpismi

Zákon č. 255/1991 Zb. o Slovenskom rozhlas

§ 6 „Slovenský rozhlas plní najmä tieto úlohy:

d) *prispieva rozhlasovým vysielaním k rozvoju národnej kultúry a kultúr národností žijúcich v SR, ako aj k sprostredkovaniu kultúrnych hodnôt iných národov.*”

Zákon č. 254/1991 Zb. o Slovenskej televízii

§ 3, ods. 3 „Slovenská televízia zabezpečuje prostredníctvom televízneho vysielania v materinskej reči aj uplatňovanie záujmov národností a etnických skupín žijúcich v SR.”

§ 6 písm. j „Slovenská televízia plní tieto úlohy:

... *prispieva televíznym vysielaním k rozvoju národnej kultúry a kultúr národností žijúcich v Slovenskej republike, ako aj k sprostredkúvaniu kultúrnych hodnôt iných národov.*”

Uvedený prehľad dokumentuje, že v mediálnej oblasti sú na báze verejnoprávnej televízie a rozhlasu utvorené veľmi dobré podmienky pre aplikáciu - implementáciu - Európskej charty, ktoré sú porovnateľné so štandardami členských štátov EÚ.

článok 12 - Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Vybrané ustanovenia

1. *Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam - najmä knižniciam, videotékam, kultúrnym centráam, múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a kinám, ako aj literárnym dielam a kinematografickej produkcii, ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, kultúrnemu priemyslu vrátane inter alia, použitia nových technológií - zmluvné strany sa zaväzujú, na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:*

- a) *podporovať prejavy a aktivity charakteristické pre regionálne alebo menšinové jazyky, ako aj podporovať rozličné prístupy k dielam vytvorených v týchto jazykoch*
- b) *v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobu titulkov*
- c) *podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov*
- d) *zabezpečiť, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie rôznych foriem kultúrnych aktivít brali primeraný ohľad na začlenenie poznatkov a používanie regionálnych alebo menšinových jazykov a kultúr do aktivít, ktoré organizujú alebo podporujú*
- e) *presadzovať opatrenia, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie kultúrnych aktivít mali k dispozícii personál dokonale ovládajúci príslušný regionálny alebo menšinový jazyk, ako aj jazyk/y ostatných obyvateľov*

- f) podporovať priamu účasť zástupcov užívateľov daného regionálneho alebo menšinového jazyka pri vytváraní kultúrnych zariadení a plánovaní kultúrnych aktivít
- g) napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch

2. V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, pokiaľ na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia v zmysle predchádzajúceho odseku.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

V rámci svojich kompetencií rozvíja Ministerstvo kultúry SR širokospektrálnu a efektívnu spoluprácu s organizáciami 12 národnostných menšín, ktoré v SR žijú. Politická, organizačná a finančná podpora ich aktivít vo sfére zabezpečovania a rozvoja kultúr národnostných menšín a etnických skupín zaručuje aj slobodné používanie ich jazyka a rešpektovanie spoločných osobitostí a hodnôt.

Špeciálny útvar - sekcia menšinových kultúr - ministerstva kultúry v danom smere systémovo a koncepčne zo štátneho rozpočtu finančne podporuje občianske združenia, čiže organizácie mimovládneho charakteru maďarskej, rómskej, židovskej, nemeckej, chorvátskej, rusínskej, ukrajinskej, ruskej, poľskej, českej, bulharskej a moravskej národnosti.

V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR a jej národnostnou politikou, rozpracovalo ministerstvo kultúry efektívny, objektívny a transparentný postup poskytovania finančných prostriedkov z účelového transferu kapitoly ministerstva kultúry na kultúru jednotlivých národnostných menšín.

Základnými prvkami tohto systému sú:

- 1/ *Zásady Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pre poskytovanie a vyúčtovanie finančných dotácií* poskytovaných z účelových prostriedkov rozpočtovej kapitoly MK SR na kultúrne aktivity občianskym združeniam, nadáciám, a záujmovým združeniam právnických osôb.
- 2/ *Podmienky poskytovania a vyúčtovania finančných dotácií* pridelených z účelových prostriedkov rozpočtovej kapitoly MK SR fyzickým osobám - podnikateľom a nefinančným subjektom - právnickým osobám na podporu kultúrnych aktivít, v zmysle zákona NR SR č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách.
- 3/ *Organizačný a rokovací poriadok komisie účelového transferu na podporu kultúry národnostných menšín.* Predstavuje nástroj, ktorý určuje kompetencie, proces a podmienky rozhodovania jednotlivých komisií o poskytnutí účelovo viazaných prostriedkov – grantov na projekty, ktoré predkladajú jednotlivé subjekty národnostných menšín.
- 4/ *Komisia účelového transferu na podporu kultúry národnostných menšín* je významným prvkom, ktorý umožňuje vysoký stupeň autonómie menšín, pri určovaní svojich projektov, zámerov a priorít v oblasti kultúry, periodickej a neperiodickej tlače. Členmi komisie je 11 zástupcov národnostných menšín, ktorých vymenováva minister kultúry, pričom jedine

tajomník komisie je pracovníkom ministerstva. Závery a návrhy komisie majú pre ministra charakter odporúčania. Tento orgán národnostných menšín posudzuje žiadosti jednotlivých národnostných menšín o príspevky a jednoduchým väčšinovým hlasovaním prijíma odporúčania a uzávery o výške dotácií.

5/ *Subkomisie účelového transferu na podporu kultúry národnostných menšín*, sú vlastne komisiami, ktoré si kreujú jednotlivé národnostné menšiny. To znamená, že každá národnostná menšina má svoju vlastnú subkomisiu, ktorá rozhoduje o rozdelení tých finančných prostriedkov, ktoré boli pre jej potreby schválené na úrovni komisie. Národnostné menšiny si tak v objeme pridelených prostriedkov určujú vlastné priority a schvaľujú projekty z oblasti kultúrnych aktivít, periodickej a neperiodickej tlače.

6/ *Žiadosti na podporu projektov z oblasti kultúrnych aktivít, periodickej a neperiodickej tlače*. Každá národnostná menšina podáva štrukturované žiadosti na projekty s platnosťou na celý kalendárny rok.

Pomocou predchádzajúcich nástrojov, ktoré boli v priebehu posledných rokov reprofilmované a inovované, sú pre národnostné menšiny poskytované účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity.

Nasledujúca tabuľka poskytuje ucelený prehľad financovania kultúry národnostných menšín v SR za vymedzené časové obdobie.

Tab. 3 Poskytnutie finančných prostriedkov na menšinové kultúry v r. 1995-2002 z účelového transferu kapitoly MK SR (údaje sú v Sk)

Národnosť	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
maďarská	10 952 000	7 327 200	10 390 000	10 976 000	23 813 935	23 014 000	23 703 000	39 142 300
rómska	4 956 296	4 079 200	3 542 000	3 970 000	7 846 550	6 054 980	4 946 000	7 303 900
česká	937 802	1 294 000	670 000	590 000	2 078 400	2 081 700	2 201 000	2 599 200
rusínska	1 697 585	2 360 000	1 010 000	1 250 000	2 078 400	2 390 000	2 215 000	3 399 000
ukrajinská	3 718 793	4 313 000	4 818 000	3 710 000	2 289 990	2 498 000	2 460 000	2 995 000
moravská	279 10	503 800	501 000	670 000	972 000	990 000	400 000	1 000 000
nemecká	2 573 080	3 784 100	5 176 000	3 495 000	1 990 200	2 067 500	1 830 000	2 373 000
chorvátska	1 275 727	1 200 000	2 242 000	2 190 000	1 153 400	1 320 000	1 700 000	1 879 000
bulharská	282 440	360 300	411 000	1 380 000	980 175	900 000	493 000	900 000
židovská	203 500	400 200	1 820 000	250 000	1 920 200	1 780 000	1 626 000	2 066 400
poľská	108 200	778 000	410 000	250 000	614 200	830 000	726 000	1 300 000
ruská					582 200	580 000	520 000	520 000
iné	28 644 200	21 388 000	13 352 000	6 080 000	487 200	1 387 000	990 000	1 993 000
Spolu	55 628 723	47 787 800	44 342 000	34 811 000	47 135 450	45 893 180	43 810 000	67 470 800

Okrem predchádzajúcich foriem štátnej podpory kultúry národnostných menšín sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR nasledujúce inštitúcie národnostných menšín: maďarský umelecký súbor Mladé srdcia, Múzeum židovskej kultúry, Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku, Múzeum kultúry karpatských Nemcov, Dokumentačné centrum chorvátskej kultúry – so sídlami v Bratislave, Múzeum rusínsko-ukrajinskej kultúry so sídlom vo Svidníku, Dokumentačné centrum českej kultúry na Slovensku a Dokumentačné centrum rómskej kultúry na Slovensku pri Etnografickom múzeu so sídlom v Martine.

Z rozpočtu krajských úradov (orgánov miestnej štátnej správy) sú financované nasledujúce inštitúcie, ktoré na základe zákona č. 222/96 Z. z. prešli spod MK SR do ich zriaďovateľskej pôsobnosti: Jókaiho divadlo v Komárne, divadlo Thália v Košiciach, divadlo Romathan v Košiciach, Divadlo A. Duchnoviča v Prešove, Múzeum maďarskej kultúry a Podunajska

v Komárne, oddelenie pre rómsku menšinovú kultúru vo Vihorlatskom múzeu v Humennom a Gemersko - malohontskom múzeu v Rimavskej Soboti.

Úroveň financovania kultúrnych inštitúcií národnostných menšín podáva v prehľadnej podobe tabuľka č. 4.

Tab. 4 Rozpis poskytnutých finančných prostriedkov organizáciám menšinových kultúr v pôsobnosti MK SR a VÚC v rokoch 1999-2002

P.č	Organizácia	1999	2000	2001	2002
1.	Divadlo Thália, Košice	6 405 000	7 550 000	9 803 000	9 755 000
2.	Jókaiho divadlo, Komárno	8 679 000	9 995 000	15 723 000	22 094 000
3.	Divadlo Romathan, Košice	7 048 000	7 078 000	7 595 000	7 544 000
4.	Divadlo A. Duchnoviča, Prešov	10 875 000	11 513 000	11 869 000	18 078 000
5.	Múzeum ukrajinsko- rusínskej kultúry, Svidník	5 849 000	4 895 000	4 998 000	5 776 000
6.	Múzeum maďarskej kultúry a Podunajska, Komárno	4 412 000	4 116 000	3 969 000	6 983 000
7.	Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku, Bratislava				10 000 000
8.	Múzeum židovskej kultúry, Bratislava	5 460 000	5 290 000	5 430 000	5 650 000
9.	Múzeum kultúry Karpatských Nemcov, Bratislava	1 950 000	2 000 000	2 000 000	2 050 000
10.	Súbor Mladé srdcia, Bratislava	4 429 000	5 386 000	5 997 000	6 137 000
	Spolu	55 107 000	57 823 000	67 384 000	74 267 000

článok 13 - Ekonomický a sociálny život

Vybrané ustanovenia

1. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, na celom svojom území:

- vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení
- zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov v osobných spisoch, aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka

c) postaviť sa proti postupom, ktoré smerujú k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov v oblasti ekonomických a sociálnych aktivít

2. Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, pokiaľ sú verejné orgány k tomu kompetentné na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a pokiaľ je to možné:

c) zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tých osôb, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, pokiaľ tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Ad odsek 1.

V žiadnom právnom ani internom poriadku zariadení sociálnych služieb nie sú ustanovenia, ktoré by zakazovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov.

V rámci Slovenskej republiky neboli zaznamenané žiadne sťažnosti, podnety ani podania na postupy, ktoré by smerovali k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov.

Ad odsek 2.

V zariadeniach sociálnych služieb sú poskytované možnosti prijatia a opatrovania klientov v jazyku ktorý používajú. Zamestnanci zariadení ovládajú menšinový jazyk obyvateľov zariadení. Sú vytvorené sociálne miestnosti pre jednotlivé menšiny, bohoslužby sú slúžené pre každú menšinu individuálne. Sú vydávané dvojjazyčné časopisy a podobne. Je umožnené sledovať televízne programy v jazyku podľa potreby. Prevádzka je zabezpečovaná tak, aby aj v oblastiach, kde je väčší počet iných, než slovensky hovoriacich klientov a zamestnancov, neboli diskriminovaní ani občania slovenskej národnosti. Kultúrne a spoločenské podujatia sú organizované pre klientov jednak v rusínskom, resp. ukrajinskom, ale aj slovenskom jazyku.

V zmysle § 8, ods. 4 zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov:

„Celá agenda zdravotníckych zariadení sa vedie v štátnom jazyku. Styk zdravotníckeho personálu s pacientmi sa vedie spravidla v štátnom jazyku; ak ide o občana alebo cudzinca neovládajúceho štátny jazyk, aj v jazyku, v ktorom sa možno s pacientom dorozumieť.“

V zmysle zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa (§ 6, § 9-20) sa na území SR uplatňuje zákaz diskriminácie spotrebiteľa a zásada informačných povinností. Pod pojmom spotrebiteľ rozumieme „fyzickú osobu, ktorá nakupuje výrobky a používa služby pre priamu osobnú spotrebu...“. Zákon v tejto súvislosti nerozlišuje národnosť spotrebiteľa, zároveň však pri technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení, je predávajúci povinný informovať spotrebiteľa o vlastnostiach predávaných výrobkov v jazyku pre spotrebiteľa zrozumiteľnom.

Z hľadiska ochrany života a zdravia zamestnancov podľa nariadenia vlády č. 117/2002 Z. z. je zamestnávateľ povinný poskytovať informácie v jazyku, ktorý je zrozumiteľný pre všetkých zamestnancov, ktorých sa to týka.

článok 14 - Cezhraničná spolupráca

Vybrané ustanovenia

Zmluvné strany sa zaväzujú:

a) uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe, alebo ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takýchto dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania

len ukrajinský jazyk

b) v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu, najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi, na ktorých územiach sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Slovenská republika má so svojimi susedmi uzatvorené bilaterálne zmluvy, ktoré obsahujú články garantujúce ochranu národnostných menšín a podporu cezhraničnej spolupráce

1/ Zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou z r. 1995

2/ Zmluva medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Poľskou republikou o dobrom susedstve, solidarite a priateľskej spolupráci z r. 1991

3/ Zmluva medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Spolkovou republikou Nemecko a dobrom susedstve a priateľskej spolupráci z r. 1992

4/ Zmluva medzi Slovenskou republikou a Českou republikou o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci z r. 1992

5/ Zmluva o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou z r. 1993

Ukrajinský jazyk

Dňa 5. decembra 2000 bola uzavretá Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Kabinetom ministrov Ukrajiny na podporu cezhraničnej spolupráce. Dohodou sa vytvorili priaznivé podmienky na rozvoj užšej spolupráce medzi orgánmi územnej samosprávy a miestnej štátnej správy a všestranne sa podporili kontakty medzi

užívateľmi slovenského i rusínskeho a ukrajinského jazyka v oboch štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

Na základe dohody sa navrhuje ustanoviť v rámci slovensko-ukrajinskej medzivládnej komisie pre vedecko-technický rozvoj aj pracovnú skupinu pre cezhraničnú spoluprácu.

Slovensko – ukrajinská cezhraničná spolupráca sa rozvíja aj v rámci karpatského euroregiónu, ktorý pôsobí aj na území viacerých ďalších štátov.

V dňoch 30. – 31. mája 2002 Ministerstvo vnútra SR zorganizovalo v mestách Michalovce (SR) a Užhorod (UA) Medzinárodnú konferenciu Rady Európy o slovensko – ukrajinskej cezhraničnej spolupráci na podporu takejto spolupráce.

Jazyk: maďarský

článok 8 - Vzdelávanie

Vybrané ustanovenia

1. V oblasti vzdelávania sa zmluvné strany zaväzujú na územiach, kde sa takéto jazyky používajú, podľa situácie každého z týchto jazykov, bez ujmy na výučbe oficiálneho jazyka/oficiálnych jazykov štátu:

- a) umožniť predškolskú výchovu v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- b) umožniť vyučovanie na základom stupni v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- c) umožniť vyučovanie na stredných školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- d) umožniť vyučovanie na odborných školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- e) umožniť vyučovanie na univerzitách a na iných vysokých školách v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- f) zabezpečiť poskytnutie priebežného vzdelávania alebo vzdelávacích kurzov pre dospelých prevažne alebo úplne v regionálnych alebo menšinových jazykoch*
- g) prijať opatrenia na zabezpečenie vyučovania dejín a kultúry, ktoré ovplyvnili regionálny alebo menšinový jazyk*
- h) zabezpečiť základné a ďalšie vzdelávania učiteľov, potrebných pre realizáciu tých písm. a až g, ktoré zmluvná strana prijala*
- i) vytvoriť jeden alebo viac kontrolných orgánov, zodpovedných kontrolovať prijaté opatrenia a pokrok dosiahnutý pri zavádzaní alebo rozvoji výučby regionálnych alebo menšinových jazykov a vypracovávať pravidelné správy o svojich zisteniach, ktoré sa zverejnia.*

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Počas procesu spracovávania, prerokovania a ratifikácie charty nastali dôležité legislatívne úpravy v zmysle právnych predpisov uvedených v časti 1 charty, v ktorých zmysle boli prijaté nasledujúce opatrenia v oblasti národnostného školstva:

- vedenie dvojjazyčnej pedagogickej dokumentácie v školách s vyučovacím jazykom národností a vydávanie dvojjazyčných vysvedčení;
- prijímacia skúška na stredné školy pre žiaka zo základnej školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín na štúdium s vyučovacím jazykom slovenským, ktorá sa koná z predmetu slovenský jazyk a literatúra v rozsahu učiva učebných osnov základnej školy, ktorú navštevuje a z ďalšieho profilového predmetu v jazyku, v akom si ho na základnej škole osvojoval;
- zavedenie nultého ročníka základnej školy do školského výchovno-vzdelávacieho systému a zriadenie profesie asistenta učiteľa ako pedagogického zamestnanca, ktorý ovplyvňuje školskú úspešnosť detí a žiakov zo sociálne a výchovne menej podnetného prostredia v materskej škole, základnej a špeciálnej základnej škole;

- prechod niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v oblasti školstva s účinnosťou od 1. júla 2002.

Pripravované zmeny

Vychádzajúc z Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania v SR na najbližších 15 až 20 rokov schváleného vládou SR (Uznesenie vlády SR č. 1193 zo dňa 19.12.2001) a Výborom NR SR pre vzdelanie, vedu, mládež a šport (Uznesenie č. 368 zo dňa 7. mája 2002) sa bude postupne realizovať reforma vzdelávania na základných a stredných školách.

V zmysle Programového vyhlásenia vlády SR (november 2002) v rezorte školstva vláda SR deklarovala záujem venovať sa hlavne vo vzťahu k problematike národnostného školstva:

- prijatiu nového školského zákona o výchove a vzdelávaní
- vytvoreniu univerzity pre vysokoškolskú prípravu občanov maďarskej národnosti na preklopenie rozdielu vo vzdelanostnej úrovni a štruktúre
- zabezpečení možnosti výberu vyučovania v materinskom jazyku pre rusínsku a rómsku menšinu
- doriešení financovania verejného školstva
- otvorenosti školského systému – rovnoprávnosti vzniku a rozvoja cirkevných a súkromných škôl
- aprobačnému posilneniu vysokoškolskej prípravy pedagógov príslušníkov národností v materinskom jazyku.

Sieť škôl v SR v školskom roku 2001/2002

Na základe uplatnenia práva na vzdelávanie národnostných menšín v súlade s čl. 34 Ústavy Slovenskej republiky sa výchovno-vzdelávací proces podľa druhov škôl uskutočňuje nasledovne:

a) maďarský jazyk

- materské školy (štátne, cirkevné)
- základné školy (štátne, cirkevné)
- stredné školy: gymnáziá (štátne, súkromné, cirkevné)
  - stredné odborné školy (štátne súkromné)
  - stredné odborné učilištia (štátne, súkromné)
- špeciálne školy (štátne pre telesne a mentálne postihnutých žiakov: osobitné školy, ZŠ pri zdravotníckych zariadeniach, ZŠ pre sluchovo postihnutých, pomocné školy, odborné učilištia)
- vysoké školy (štátne) – Katedra hungaristiky a Pedagogická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Katedra maďarského jazyka a literatúry Univerzity Komenského v Bratislave

V tejto súvislosti uvádzame prehľad škôl a školských zariadení s vyučovaním jazyka národností v školskom roku 2001/2002.

1. MATERSKÉ ŠKOLY

a) štátne

Výchovný jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2804	6862	141729
v tom s vých.jaz. rusínskym	0	0	8
maďarský	277	557	9479
slovensko-maďarský	101		
ukrajinský	22	34	534
slovensko - ukrajinský	3		
slovensko-nemecký	1	1	22
Spolu v SR	3208	7454	151772

b) iný zriaďovateľ

Zriaďovateľ/výchov.jazyk	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
obec/slovenský	10	25	526
závod/slovenský	20	56	1103
súkromník/slovenský	10	16	336
cirkev/ slovenský	10	19	408
cirkev/maďarský	2	2	32
obč. združenie/slovenský	1	1	10
iný/slovenský	2	3	45
Spolu v SR	55	122	2460

Spolu MŠ v SR	3263	7576	154232
----------------------	-------------	-------------	---------------

Deti v MŠ podľa národnosti

Celkový počet detí v MŠ	154232
z toho štátni príslušníci SR	154028
v tom národnosť:	
slovenská	140546
česká, moravská, sliezka	46
ukrajinská	120
rusínska	60
maďarská	12087
poľská	9
nemecká	25
rómska	1016
iná	119
cudzinci	204

2. ZÁKLADNÉ ŠKOLY

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2053	25754	582669
v nich triedy s vyuč.jaz.nemeckým	5	39	941
maďarský	259	2114	41957
slovenský - maďarský	29		
ukrajinský	7	53	579
slovenský - ukrajinský	1		
nemecký	1	4	60
Spolu v SR	2350	27925	625265

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2	8	79
bulharský	1	8	101
Spolu v SR	3	16	180

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	82	1088	24498
maďarský	12	64	1023
Spolu v SR	94	1152	25521

Spolu ZŠ v SR	2447	29093	650966
----------------------	-------------	--------------	---------------

Žiaci ZŠ podľa národnosti

Celkový počet žiakov ZŠ	650966
z toho štátni príslušníci SR	650027
v tom národnosť:	
slovenská	589791
česká, moravská,sliezská	1267
ukrajinská	613
rusínska	255
maďarská	52863
poľská	48
nemecká	99
rómska	4654

iná	437
cudzinci	939

3. GYMNÁZIÁ

a) štátne

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	137	2116	63325
maďarský	11	153	4046
slovensko-maďarský	8		
ukrajinský	1	6	116
Spolu v SR	157	2275	67487

b) súkromné

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	15	104	2407
maďarský	1	7	170
iný	1	4	38
Spolu v SR	17	115	2615

c) cirkevné

Vyučovací jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	34	333	10054
maďarský	4	18	459
Spolu v SR	38	351	10513

Spolu gymnázií v SR	212	2741	80615
----------------------------	------------	-------------	--------------

Študenti gymnázií podľa národnosti

Celkový počet študentov	80615
z toho štátni príslušníci SR	80434
v tom národnosti :	
slovenská	74104
česká, moravská, sliezka	264
ukrajinská	91
rusínska	56
maďarská	5787
poľská	15
nemecká	36
rómska	3
iná	78
cudzinci	181

4. STREDNÉ ODBORNÉ ŠKOLY

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	289	2970	81268
maďarský	6	129	3285
slovensko-maďarský	14		
Spolu	309	3099	84553

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	25	140	3102
maďarský	1	14	259
slovensko-maďarský	2		
Spolu	28	154	3361

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	4	35	862
Spolu	4	35	862

Spolu SOŠ v SR	341	3288	88776
-----------------------	------------	-------------	--------------

Študenti SOŠ podľa národnosti

Celkový počet študentov SOŠ		88776
z toho štátni príslušníci SR		88701
v tom národnosť :		
slovenská		81609
česká, moravská, sliezská		190
ukrajinská		618
rusínska		35
maďarská		6131
poľská		5
nemecká		13
rómska		62
iná		38
cudzinci		75

5. STREDNÉ ODBORNÉ UČILIŠTIA A UČILIŠTIA

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	326	4019	96093
maďarský	5	56	1151
slovensko-maďarský	22	306	6391
Spolu v SR	353	4381	103635

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	5	25	425
maďarský	3	33	683
slovensko-maďarský	2	13	186
Spolu v SR	10	71	1294

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	5	39	909
Spolu v SR	5	110	909

Spolu SOU a U v SR	368	4562	105838
---------------------------	------------	-------------	---------------

Študenti SOU a U podľa národnosti :

Celkový počet študentov		105838
z toho štátni príslušníci SR		105774
v tom národnosti :		
slovenská		96309
česká, moravská, sliezská		220
ukrajinská		103
rusínska		48
maďarská		8867
poľská		6
nemecká		11
rómska		180
iná		30
cudzinci		64

6. ŠPECIÁLNE ŠKOLY

a) štátne

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	339	3192	29040
maďarský	14	180	1543
slovensko-maďarský	17		
Spolu	370	3372	30583

b) súkromné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	2	4	26

c) cirkevné

Vyučovaci jazyk školy	Počet škôl	Počet tried	Počet žiakov
slovenský	5	36	258

Spolu v SR	377	3412	30867
-------------------	------------	-------------	--------------

Žiaci špeciálnych škôl podľa národnosti

Celkový počet žiakov špeciálnych škôl:	30867
Z toho štátnych príslušníkov SR :	30855
v tom národnosti :	
slovenská	26522
česká, moravská, sliezka	33
maďarská	2034
ukrajinská	9
rusínska	5
poľská	5
rómska	2240
iná	7
cudzinci	12

článok 9 - Súdnictvo

Vybrané ustanovenia

1. Zmluvné strany sa zaväzujú, v súdnych obvodoch, v ktorých počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území, odôvodňuje prijatie vyššie uvedených opatrení, podľa situácie jednotlivých jazykov a za podmienky, že využitie možností uvedených v tomto odseku nebude sudca pokladať za prekážku riadneho výkonu súdnictva:

- a) v trestnom konaní garantovať obžalovanému právo používať jeho regionálny alebo menšinový jazyk a zabezpečiť, aby žiadosti a dôkazy, písomné alebo ústne, neboli prehlásené za neprijateľné len z dôvodu, že boli predložené v regionálnom alebo menšinovom jazyku
- b) v občianskom konaní umožniť, kedykoľvek sporová strana vystupuje pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu a umožniť predloženie dokumentov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov
- c) v konaní pred súdmi v správnych veciach umožniť, kedykoľvek je sporová strana povinná vystúpiť osobne pred súdom, aby mohla použiť svoj regionálny alebo menšinový jazyk, a to bez vzniku dodatočných nákladov pre túto stranu a umožniť predloženie dokladov a dôkazov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, v prípade potreby využitím tlmočníkov alebo prostredníctvom prekladov
- d) prijať opatrenia, ktoré zabezpečia, že uplatnenie bodov b) a c), a každé potrebné využitie tlmočníkov a prekladov nebude mať za následok vznik dodatočných nákladov pre dotknuté osoby.

2. a) Zmluvné strany sa zaväzujú neodmietnuť platnosť právnych dokumentov vyhotovených v štáte iba preto, že sú vyhotovené v regionálnom alebo menšinovom jazyku

3. Zmluvné strany sa zaväzujú sprístupniť v regionálnych alebo menšinových jazykoch najdôležitejšie vnútroštátne právne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky, pokiaľ predmetné texty neboli sprístupnené inak.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Ad odsek 1.

Platný právny poriadok v súlade s článkom 47 Ústavy SR ide v otázke zabezpečenia používania regionálneho alebo menšinového jazyka v konaní pred súdmi nad rámec tohto ustanovenia charty. Súvisí to so záväzkom zmluvných strán v súdnych obvodoch umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území ich používanie. Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín určuje 20 % hranicu na to, aby sa v úradnom styku používal jazyk menšiny. Avšak tým, že § 5 ods. 1 tohto zákona odkazuje pri používaní jazyka menšiny v konaní pred súdmi na osobitné právne normy, ktorých platnosť a následná aplikácia sa vzťahuje na územie celej Slovenskej republiky, je možné konštatovať, že táto požiadavka charty je premietnutá do právneho poriadku Slovenskej republiky nad jej rámec. Z uvedeného vyplýva, že regionálny alebo menšinový jazyk na základe aplikácie zákona o jazykoch národnostných menšín je možné v konaní pred súdmi použiť aj mimo súdnych obvodov s 20 % hranicou obyvateľstva hlásiacich sa k národnostnej menšine.

a) Trestný poriadok na zabezpečenie aplikovania tohto ustanovenia zakotvuje v § 2 ods. 14 nasledovnú úpravu:

„Každý je oprávnený používať pred orgánmi činnými v trestnom konaní svoj materinský jazyk.“

Na realizáciu tohto práva orgány činné v trestnom konaní sú povinné pribrať tlmočníka v súlade s § 28 Trestného poriadku:

„Ak treba pretlmočiť obsah výpovede alebo písomnosti alebo ak obvinený vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, priberie sa tlmočník: tlmočník môže byť súčasne zapisovateľom.“

Rovnako treba zohľadniť aj ustanovenie § 55 ods. 3 Trestného poriadku, ktoré bližšie dopĺňa zásadu stanovenú v § 7 ods. 1 zákona o štátnom jazyku:

„V slovenskom jazyku sa spíše aj zápisnica o výpovedi osoby, ktorá nevie po slovensky; ak záleží na doslovnom znení výpovede, zapíše zapisovateľ alebo tlmočník do zápisnice príslušnú časť výpovede aj v jazyku, v ktorom táto osoba vypovedá.“

Citované ustanovenia Trestného poriadku sa vzťahujú na všetky osoby zúčastnené na konaní, teda nielen na obvineného, obžalovaného, zúčastnenú osobu, poškodeného, ale aj svedka, pokiaľ vyhlásia, že nerozumejú jazyku, v ktorom sa konanie vedie. Aplikovanie týchto ustanovení v praxi dokazuje početná judikatúra:

R 34/1967: „Ak obžalovaný neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie, orgán činný v trestnom konaní je podľa § 28 Trestného poriadku povinný pribrať tlmočníka. Nepribratie tlmočníka na konanie je ukrátením práva na obhajobu a dôvodom na zrušenie rozsudku.“

R 28/1981: „Ak pred súdom vypovedá ako svedok osoba, ktorá neovláda český alebo slovenský jazyk, musí súd pribrať tlmočníka aj vtedy, keď predseda senátu ovláda jazyk, v ktorom svedok vypovedá.“

R 48/1994: „Podľa § 28 Trestného poriadku v znení novely č. 558/1992 Zb. treba do konania pribrať tlmočníka aj vtedy, keď obvinený vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie. Ide o subjektívne právo obvineného, aby sa mohol vyjadrovať v materinskom jazyku. Z uvedeného vyplýva, že pribratie tlmočníka v uvedenom prípade nezávisí od posúdenia orgánov činných v trestnom konaní, či a do akej miery obvinený ovláda slovenský jazyk.“

Ustanovenia § 2 ods. 14 a 28 Trestného poriadku sa aplikujú nielen vo fáze už začatého trestného stíhania, ale aj vo fáze pred začatím trestného stíhania pri podaní trestného oznámenia podľa § 59 v spojení s § 158 ods. 1 Trestného poriadku:

„Oznámenie o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že bol spáchaný trestný čin sa podáva prokurátorovi, vyšetrovateľovi alebo policajnému orgánu; tí sú povinní poučiť oznamovateľa o zodpovednosti za uvedenie vedome nepravdivých údajov. Prokurátor môže prijaté oznámenie odovzdať na vybavenie vyšetrovateľovi alebo policajnému orgánu.“

Rovnako listinné dôkazy, ktoré v zmysle § 112 ods. 2 Trestného poriadku svojím obsahom dokazujú alebo vyvracajú dokazovanú skutočnosť vzťahujúcu sa na trestný čin alebo na obvineného a sú v regionálnom alebo menšinovom jazyku, sú v súlade s § 28 Trestného poriadku preložené. V tejto súvislosti však treba poukázať na to, že platné právne normy nezakotvujú opačný postup, ktorý by spočíval v zabezpečení prekladu prijatých rozhodnutí ako vyplýva z nasledujúceho judikátu:

R 42/1976: „Písomnosti vydané v rámci trestného konania v českom alebo slovenskom jazyku v súvislosti s konaním súdu doručujú súdy procesným stranám, ktoré neovládajú tieto jazyky, bez prekladu do ich materinského jazyka.“

Trovy trestného konania v zmysle § 151 Trestného poriadku, vrátane vykonávacieho konania, znáša štát. Zo znenia tohto ustanovenia vyplýva, že okrem iných trov spojených s jednotlivými úkonmi sú to práve trovy súvisiace s pribratím tlmočníka, ktoré znáša štát.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že platný právny poriadok Slovenskej republiky zakotvuje právo použiť v trestnom konaní regionálny alebo menšinový jazyk, ako bolo uvedené, nielen v ktoromkoľvek štádiu trestného konania, ktorejkoľvek osobe, ktorá vyhlási, že nerozumie jazyku, v ktorom sa konanie vedie, a to nielen obžalovanému, čím opätovne platná právna úprava ide nad rámec tohto ustanovenia charty. Je samozrejmosťou, že z uplatnenia tohto práva nevznikajú týmto osobám dodatočné náklady. Platný Trestný poriadok teda plne rešpektuje tie ustanovenia charty, ku ktorých plneniu sa Slovenská republika zaviazala.

b) Občiansky súdny poriadok v § 18 zakotvuje nasledovnú právnu úpravu:

„Účastníci majú v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie. Majú právo konať pred súdom vo svojej materčine. Súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv.“

Predmetné ustanovenie odzrkadľuje a bližšie špecifikuje čl. 12 Ústavy SR, ktorý sa týka právnej rovnosti účastníkov civilného procesu. A to prostredníctvom práva konať pred súdom vo svojom materinskom jazyku, čo pre účastníkov znamená právo robiť v materčine návrhy a iné písomné podania, ústne prednesy a pre súd povinnosť pribrať tlmočníka na to, aby mohol s účastníkom komunikovať v jeho materinskom jazyku. Trovy súvisiace s pribratím tlmočníka hradí štát, ako je to zakotvené v § 141 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku:

„Trovy dôkazov, ktoré nie sú kryté preddavkom, ako aj hotové výdavky ustanoveného zástupcu, ktorý nie je advokátom, a trovy spojené s tým, že účastník koná vo svojej materčine, platí štát.“

Aplikáciu tohto ustanovenia v praxi dokazuje aj judikatúra:

R 21/1986: „Náhradu trov spojených s pribratím tlmočníka na to, aby účastník mohol v občianskom súdnom konaní konať vo svojej materčine, nemožno účastníkovi konania uložiť. To platí i o tlmočníkovi ustanovenom súdom pre dorozumievanie sa s hluchonemým účastníkom konania.“

Z uvedeného vyplýva, že platný právny poriadok SR umožňuje používať regionálny alebo menšinový jazyk aj v občianskoprávnom konaní pred súdmi, rovnako umožňuje predkladať doklady a dôkazy v regionálnych a menšinových jazykoch bez vzniku dodatočných nákladov pre tieto strany, čím tak plne rešpektuje predmetné ustanovenie charty.

c) Ustanovenia týkajúce sa konania pred súdmi v správnych veciach sú integrálnou súčasťou Občianskeho súdneho poriadku, v ktorého rámci sú osobitné normy týkajúce sa tejto právnej oblasti upravené v V. časti Občianskeho súdneho poriadku. Z toho vyplýva, že všeobecné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vrátane práva konať pred súdom vo svojej materčine sa analogicky vzťahujú aj na konanie pred súdmi v správnych veciach. Bližšie čl. 9 ods. 1 písm. b) charty.

d) Trovy tlmočenia, resp. prekladov súvisiacich s využitím práva strany použiť pred súdom v občianskoprávnom konaní a v konaní pre súdom v správnych veciach regionálny alebo menšinový jazyk, ako to vyplýva z vyššie vypracovanej analýzy príslušných ustanovení právneho poriadku Slovenskej republiky, znáša štát. Bližšie čl. 9 ods. 1 písm. b) a c) charty.

Ad odsek 2.

Pokiaľ ide o záväzok Slovenskej republiky neodmietnuť platnosť právnych dokumentov vyhotovených v štáte iba preto, že sú vyhotovené v regionálnom alebo menšinovom jazyku, je potrebné zdôrazniť, že môže ísť len o také dokumenty, ktoré sú vyhotovené fyzickými, resp. právnickými osobami vo forme žiadostí, podnetov, podaní, návrhov a iných. Táto skutočnosť vyplýva predovšetkým z čl. 6 Ústavy SR, ako aj z § 7 zákona o štátnom jazyku, pretože štátne orgány Slovenskej republiky vydávajú rozhodnutia v štátnom jazyku, a teda nie je možné, aby právny dokument vypracovaný štátnym orgánom bol v inom ako slovenskom jazyku s výnimkou rozhodnutí verejnej správy v zmysle zákona o používaní jazykov národnostných menšín. Na jeho základe orgány štátnej správy a územnej samosprávy môžu na požiadanie vydať rozhodnutie aj v jazyku menšín popri slovenskom jazyku, avšak len v obciach s najmenej 20% hranicou príslušníkov národnostných menšín. Avšak tu je potrebné zdôrazniť, že tieto rozhodnutia sú vydávané v slovenskom jazyku a až na požiadanie aj v jazyku menšín. To znamená, že v konaní pred súdom strany – účastníci nemôžu predložiť rozhodnutie štátneho orgánu len v jazyku menšín.

Vychádzajúc z tohto konštatovania uvádzame, že v prípade predloženia týchto právnych dokumentov fyzickými, resp. právnickými osobami v konaní pred súdom (napr. podaní, zmlúv, závetov, návrhov, plnomocenstiev, atď.) v regionálnom alebo menšinovom jazyku, nie je platnosť týchto dokumentov a priori odmietnutá. Súd po právnom zhodnotení dôležitosti, resp. relevantnosti predkladaného právneho dokumentu odôvodneného predkladajúcou stranou v konaní si vyžiada preklad takéhoto dokumentu s cieľom oboznámiť sa so skutočnosťami v ňom uvádzanými, posúdiť ho a následne rozhodnúť.

Ad odsek 3.

V súvislosti so záväzkom Slovenskej republiky sprístupniť najdôležitejšie vnútroštátne predpisy a tie, ktoré sa dotýkajú osôb používajúcich tieto jazyky v regionálnych a menšinových jazykoch, bola v bode C. uznesenia vlády č. 27/2001 uložená podpredsedovi vlády pre ľudské a menšinové práva a regionálny rozvoj úloha vypracovať komplexnú správu o legislatívnych, finančných a iných opatreniach prijatých na zabezpečenie plnenia záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z prijatých ustanovení charty. V tejto správe mali byť vyšpecifikované nevyhnutné opatrenia súvisiace s uvedením charty do praxe vrátane čl. 9 ods. 3 charty, ktorého aplikovanie si bude bezpochyby vyžadovať vyčlenenie značných finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu.

článok 10 - Správne orgány a verejné služby

Vybrané ustanovenia

1. V správnych celkoch štátu, kde počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov sídliačich na tomto území odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, a podľa situácie jednotlivých jazykov, zmluvné strany sa zaväzujú, pokiaľ je to možné:

a) ii - zabezpečiť, aby úradníci, prichádzajúci do styku s verejnosťou, používali regionálne alebo menšinové jazyky vo vzťahu k osobám, ktoré sa na nich obrátia v týchto jazykoch, alebo,

2. Pokiaľ ide o miestne a regionálne orgány, na území, kde sídli taký počet užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov, ktorý odôvodňuje prijatie nižšie uvedených opatrení, zmluvné strany sa zaväzujú umožniť a/alebo podporiť:

a) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v sústave miestnych alebo regionálnych orgánov

b) možnosť, aby užívatelia regionálnych alebo menšinových jazykov mohli predložiť ústne alebo písomné žiadosti v týchto jazykoch

c) uverejnenie úradných dokumentov regionálnych orgánov taktiež v príslušných regionálnych alebo menšinových jazykoch

d) uverejnenie úradných dokumentov miestnych orgánov taktiež v regionálnych alebo menšinových jazykoch

f) používanie regionálnych alebo menšinových jazykov na rokovaníach regionálnych orgánov, nevylučujúc tým však použitie oficiálneho jazyka štátu

g) používanie alebo prevzatie tradičných a správnych miestnych názvov v regionálnych alebo menšinových jazykoch, a ak je to potrebné, spoločne s pomenovaním v oficiálnom jazyku.

3. S ohľadom na verejné služby poskytované správnyimi orgánmi alebo inými osobami konajúcimi v ich mene, zmluvné strany sa zaväzujú, na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, v súlade s postavením každého jazyka a pokiaľ je to možné:

b) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť a obdržať odpoveď v týchto jazykoch alebo

c) umožniť užívateľom regionálnych alebo menšinových jazykov predložiť žiadosť v týchto jazykoch

4. Zmluvné strany sa zaväzujú s cieľom zabezpečenia ustanovení odsekov 1,2 a 3, ktoré

prijali, prijať jedno alebo viac nasledujúcich opatrení:

a) poskytovať požadovaný preklad alebo tlmočenie

c) pokiaľ je to možné, vyhovieť žiadostiam zamestnancov verejných služieb ovládajúcim regionálny alebo menšinový jazyk, byť menovaní na území, kde sa tento jazyk používa

5. Zmluvné strany sa zaväzujú, na základe požiadavky dotknutých osôb, umožniť im používanie alebo prevzatie priezviska v regionálnych alebo menšinových jazykoch.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Závazok Slovenskej republiky uvedený v článku 10 charty plní Slovenská republika rovnako v rámci prijatých platných medzinárodných dokumentov, ale aj v rámci vnútornej legislatívy, ktorá upravuje túto problematiku.

V rámci medzinárodných dokumentov sú to predovšetkým:

- Deklarácia OSN o právach osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám z roku 1992, článok 2 ods.1.
- Dokument z kodanskej schôdzky konferencie o ľudskej dimenzii, článok 32 l.
- Rámcový dohovor RE na ochranu národnostných menšín.
- Zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou, článok 15 ods.2 písm. g).

Ad odsek 1.

V 501 obciach, kde sa používa maďarský jazyk, zamestnanci orgánov obcí ovládajú maďarský jazyk a používajú ho v styku s osobami, ktoré sa na nich v jazyku maďarskom obrátia. V 23 obciach, ktoré sú sídlami okresných úradov a ich vysunutých pracovísk (podľa informácii príslušných krajských úradov) prednostovia okresných úradov a starostovia obcí najmä od roku 1998 zriadili chod úradu tak, aby na každom odbore aspoň jeden úradník ovládal maďarský jazyk.

V niektorých okresoch (napr. Komárno, Levice, Nové Zámky, Šaľa a i.) žije 20-50 % obyvateľov hovoriacich maďarským jazykom. Zariadenia sociálnych služieb majú celoštátnu pôsobnosť a sú v nich umiestňovaní klienti hovoriaci slovensky a tiež maďarsky. V domovoch dôchodcov, domovoch sociálnych služieb, detských domovoch, penziónoch pre dôchodcov zamestnanci zabezpečujú komunikáciu aj v maďarskom jazyku. Klienti majú možnosť zúčastňovať sa bohoslužieb, kultúrnych podujatí, spoločenských akcií, sledovanie televíznych programov, čítanie literatúry, dennej tlače, ktoré sú ponúkané v slovenskom aj maďarskom jazyku.

Ad odsek 2.

V rámci vnútornej legislatívy Slovenskej republiky je tento záväzok zakotvený predovšetkým v Ústave Slovenskej republiky, článok 34 ods.2 písm. b)

„...občanom patriacim k národnostným alebo etnickým skupinám sa za podmienok ustanovených zákonom zaručuje okrem práva na osvojenie si štátneho jazyka aj

b) právo používať ich jazyk v úradnom styku...”.

Konkrétne používanie jazykov národnostných menšín žijúcich na území Slovenskej republiky upravuje zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

Osobám žijúcim na území obcí, ktoré sú uvedené v prílohe k nariadeniu vlády SR č. 221/1999 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania SR patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 20 % obyvateľstva, zákon umožňuje:

- používať v úradnom styku jazyk národnostnej menšiny,

- podávať písomné podania orgánu štátnej správy, ktorý má sídlo v obci a orgánu samosprávy obce aj v jazyku národnostnej menšiny a dostať odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku národnostnej menšiny, s výnimkou verejných listín (občiansky preukaz, vodičský preukaz, pas a pod.),
- na požiadanie dostať rozhodnutie vydané v správnom konaní aj v jazyku menšiny,
- dostať formuláre, vydávané v rozsahu pôsobnosti orgánu územnej samosprávy, na požiadanie aj v jazyku menšiny,
- so súhlasom všetkých prítomných uskutočňovať rokovanie orgánu územnej samosprávy aj v jazyku menšiny,
- poslancom obecného zastupiteľstva používať na rokovaní orgánu jazyk menšiny, pričom tlmočenie do štátneho jazyka zabezpečí obec,
- viesť miestne kroniky aj v jazyku menšiny,
- označiť budovu, v ktorej sídli orgán samosprávy obce alebo orgán štátnej správy aj v jazyku menšiny,
- označovať ulice a iné miestne geografické značenia v jazyku menšiny,
- uvádzať dôležité informácie (výstražné, upozorňujúce a zdravotné) aj v jazyku menšiny,
- požiadať orgány štátnej správy a miestnej samosprávy o informácie o všeobecno-záväzných právnych predpisoch aj v jazyku menšiny,
- dáva zamestnancom orgánov samosprávy a zamestnancom orgánov štátnej správy v 23 obciach, v ktorých tieto inštitúcie sídlia, možnosť použiť v úradnom styku jazyk menšiny.

V súvislosti s uvedeným zákonom vydalo Ministerstvo vnútra SR, sekcia verejnej správy v Operatívnych pokynoch pre krajské a okresné úrady:

- ročník 1999 v čiastke 12 z 09.09.1999 „Usmernenie pre úseky všeobecnej vnútornej správy, živnostenský a požiarnej ochrany na používanie jazykov národnostných menšín v úradnom styku”,
- ročník 2000 v čiastke 10 z 10.05.2000 – „Usmernenie k označeniu budov orgánov štátnej správy v jazyku národnostných menšín” a „Usmernenie k označeniu budov orgánov miestnej samosprávy” zo 04.05.2001 č. 203-2001/05692.

Zákon č. 191/1994 Z. z. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín upravuje problematiku uvádzania tradičných miestnych názvov v jazyku národnostných menšín:

§1, ods. 1 „*Obce, v ktorých príslušníci národnostnej menšiny tvoria najmenej 20% obyvateľstva, sa označujú v jazyku národnostnej menšiny na samostatných dopravných značkách označujúcich začiatok a koniec obce.*”

§ 1 ods.2 – „*Dopravné značky podľa ods.1 sa umiestňujú pod dopravnými značkami s názvom obce, ktorý sa uvádza vždy v štátnom jazyku.*”

§ 1 ods.3 – „*Zoznam označenia obcí v jazykoch národnostných menšín je uvedený v prílohe tohto zákona; označenia obcí majú miestny charakter.*”

Zákon uložil povinnosť zabezpečiť označenie obcí v jazyku národnostných menšín na samostatných dopravných značkách príslušným orgánom miestnej štátnej správy z úseku dopravy. Zákon v tejto časti nadobudol účinnosť v novembri 1994. Úlohy orgány miestnej štátnej správy splnili. V obciach, kde jej obyvateľov tvoria najmenej 20 % príslušníci národnostnej menšiny, toto označenie tabuľami je zabezpečené.

V niektorých okresoch sú oblasti, kde je pomer obyvateľov zhruba 50 % slovensky hovoriacich a 50 % maďarsky hovoriacich občanov. V ústnom styku sa bežne používa jazyk menšiny a podľa potreby aj v písomnom styku. Používatelia regionálneho alebo menšinového

jazyka môžu predkladať ústne alebo písomné žiadosti v regionálnych jazykoch. Na žiadosť v jazyku menšiny sa odpovedá v jazyku menšiny. Žiadosti v jazyku menšiny sa vyskytujú iba sporadicky.

Potrebné dokumenty, oznamy, metodické usmernenia o všeobecno-právnych predpisoch a záznamy z porád s obyvateľmi v zariadeniach sociálnych služieb sú predkladané v štátnom jazyku a tiež v regionálnom alebo menšinovom jazyku.

Zariadenia sociálnych služieb na národnostne zmiešaných územiach poskytujú klientom-žiadatelom o sociálnu pomoc formuláre (žiadosti), vysvetlivky, odporúčania a podnety v dvojjazyčnej verzii alebo v jazyku menšín.

Pri úradných rokovaníach je používaný oficiálny jazyk štátu, ale nie je vylúčený regionálny alebo menšinový jazyk. V regionálnej a miestnej tlači sú zverejnené články, rozhovory s tematikou sociálnej pomoci aj v jazyku menšiny.

Ad odsek 3.

Plnenie tohto záväzku charty je zabezpečené v zákone č. 184/1999 Z. z. o používaní jazyku národnostných menšín, konkrétne v § 2 ods.3:

„Občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, má právo podávať písomné podania orgánu štátnej správy a orgánu územnej samosprávy (ďalej len „orgán verejnej správy“) v obci podľa odseku 1 aj v jazyku menšiny. Orgán verejnej správy v obci podľa odseku 1 poskytne odpoveď okrem štátneho jazyka aj v jazyku menšiny s výnimkou verejných listín.“

Používanie regionálneho a menšinového jazyka je umožnené v každej oblasti činnosti, zariadení sociálnych služieb, kde je min. 20 % obyvateľov maďarskej národnosti.

Klientom zariadení sociálnych služieb je umožnené podávať žiadosti v menšinovom jazyku, odpoveď na túto žiadosť vedú zamestnanci zariadení zabezpečiť taktiež v tomto jazyku. Doteraz nebola zaznamenaná žiadna sťažnosť týkajúca sa používania jazyka menšiny.

Ad odsek 4.

Preklad a tlmočenie v zariadeniach poskytujú zamestnanci, ktorí ovládajú menšinový jazyk a umožňujú klientom používať tento jazyk. V zariadeniach sociálnych služieb sú prijímaní pracovníci podľa kvalifikačných predpokladov a zručností v regiónoch s maďarsky hovoriacimi obyvateľmi cca 20 % zamestnancov ovláda aj jazyk regionálnej menšiny.

Ad odsek 5.

Plnenie záväzku z charty zabezpečené v ustanoveniach zákona č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku a zákona č. 154/1994 Z. z. o matrikách.

Zákon o matrikách:

§ 13, ods. 4 – *„Pri ústnom oznámení narodenia je oznamovateľ povinný preukázať svoju totožnosť. Ak oznamovateľ ... urobí oznámenie v jazyku, ktorý matrikár neovláda, je potrebná prítomnosť tlmočníka; ak nejde o úradne ustanoveného tlmočníka, musí tlmočník*

zložiť do rúk matrikára, pred ktorým vykonáva tlmočnickú funkciu, sľub predpísaný osobitným predpisom. Údaje o tlmočení a tlmočníkovi sa vyznačia v knihe narodení.”

§ 16 – „Ženské priezvisko osoby inej ako slovenskej národnosti sa zapíše bez koncovky slovenského prechýľovania,

a) ak o to požiadajú rodičia pri zápise priezviska ich dieťaťa ženského pohlavia do knihy narodení podľa § 13 ods. 1 alebo osvojiteľa pri zápise priezviska osvojeného dieťaťa, ak ide o nezrušiteľné osvojenie,

b) ak o to požiadala žena pri zápise uzavretia manželstva do knihy manželstiev podľa § 14,

c) ak o to požiadala žena v súvislosti so zápisom rozhodnutia o zmene priezviska podľa osobitného zákona.”

§ 19, ods. 3 – „V rodnom liste osoby inej ako slovenskej národnosti, ktorej sa tento úradný výpis týka, a ktorej meno je zapísané v matrike v slovenskom ekvivalente, uvedie sa jej meno v jej jazyku, ak o to písomne požiadala; o tejto skutočnosti sa v matrike urobí záznam. Všetky ďalšie úpravy a potvrdenia sa vyhotovia s týmto tvarom mena”.

§ 19, ods. 5 – „V rodnom liste alebo sobášnom liste ženy, ktorej sa tento úradný výpis týka, sa jej priezvisko uvedie bez koncovky slovenského prechýľovania, ak o to písomne požiadala; o tejto skutočnosti sa v matrike urobí záznam. Všetky ďalšie úradné výpisy a potvrdenia o údajoch zapísaných v matrike sa vyhotovia s takýmto tvarom priezviska. Písomná žiadosť podľa prvej vety sa založí do zbierky listín”.

Zákon o mene a priezvisku:

§ 2, ods.1 – „Osobe narodenej na území SR sa môže spôsobom a za podmienok ustanovených v § 1 určiť viac mien, a to aj cudzojazyčných...”

Používatelia regionálnych alebo menšinových jazykov môžu predkladať ústne alebo písomné žiadosti vo svojom jazyku. Väčšina matrikárov v jazykovo zmiešanej oblasti ovláda okrem úradného jazyka aj maďarský jazyk. Časť matrikárov (asi 10 %) v tejto oblasti je maďarskej národnosti. Uzavretie manželstva občianskou formou na jazykovo zmiešanom území vykonávajú matričné úrady dvojjazyčne.

článok 11 - Médiá

Vybrané ustanovenia

1. Zmluvné strany sa zaväzujú pre užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov na územiach, kde sa tieto jazyky používajú, a podľa situácie každého z jazykov, v rozsahu v akom verejné orgány, priamo alebo nepriamo, sú kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu, rešpektujúc pritom zásady nezávislosti a samostatnosti médií:

a iii) prijať vhodné opatrenia, aby prevádzkovatelia ponúkali programy v regionálnych alebo menšinových jazykoch

b ii) podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie rozhlasových programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

c ii) podporovať a/alebo uľahčiť pravidelné vysielanie televíznych programov v regionálnych alebo menšinových jazykoch

- d) podporovať a/alebo uľahčiť výrobu a šírenie zvukových a audiovizuálnych diel v regionálnych alebo menšinových jazykoch
- e i) podporovať a/alebo uľahčiť založenie a/alebo udržanie aspoň jedného denníka v regionálnych alebo menšinových jazykoch
- f i) uhradiť mimoriadne náklady tých médií v regionálnych alebo menšinových jazykoch, kdekoľvek všeobecne zákon pripúšťa finančnú podporu médií

2. Zmluvné strany sa zaväzujú zaručiť slobodu priameho prijmu rozhlasových alebo televíznych vysielaní susedných krajín v jazyku, ktorý sa používa v rovnakej alebo blízkej podobe regionálneho alebo menšinového jazyka a nebrániť prenosu rozhlasových a televíznych vysielaní zo susedných krajín v uvedenom jazyku. Ďalej sa zaväzujú zabezpečiť, aby sa nevyskytli žiadne obmedzenia slobody prejavu a voľného obehu informácií v tlači používajúcej jazyk v identickej podobe alebo podobe blízkej regionálnemu alebo menšinovému jazyku. Výkon uvedenej slobody, pretože obsahuje povinnosti a zodpovednosti, môže podliehať istým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré stanovuje zákon a sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejného poriadku, na predchádzanie neporiadku a prevenciu zločinnosti, ochranu zdravia a morálky, ochranu povesti alebo práv iných, zabránenie šírenia dôverných informácií, alebo udržanie autority a nestrannosti súdництва.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú zabezpečiť, aby záujmy užívateľov regionálnych alebo menšinových jazykov boli zastúpené alebo aspoň zohľadnené v orgánoch, ktoré môžu byť vytvorené v súlade so zákonom s cieľom zaručenia slobody a plurality médií.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

V Slovenskom rozhlase je samostatné vysielanie pre maďarskú národnostnú menšinu. Vysielanie sa realizuje prostredníctvom Hlavnej redakcie maďarského vysielania. V tomto útvare pracuje 44 pracovníkov, z toho 34 redaktorov, ktorí pripravujú 56 hodín a 10 minút programu týždenne. Za rok 2002 bolo odvysielaných 2480 hodín, za I. polrok 2003 1 660 hodín. Vysielajú sa všetky spravodajské, publicistické, hudobné i dramatické rozhlasové žánre. Dominantné postavenie má publicistická relácia Pulz. Osobitne priaznivý ohlas majú relácie: Denná kronika, Ozveny, Z týždňa na týždeň, Turmix, Literárna mozaika, U nás doma.

V Slovenskej televízii sú programy vysielané pre maďarskú národnostnú menšinu prostredníctvom Redakcie pre maďarské vysielanie so sídlom v Bratislave takto:

Správy	211 x 5 minút = 1 055 minút = 17,58 hodín ročne
Magazíny	113 x 26 minút = 2 678 minút = 44,63 hodín ročne
Spolu	62,21 hodín ročne.

Na území SR je taktiež možné prijímať televízny a rádiový signál početných televíznych a rozhlasových staníc (verejnoprávnych i súkromných) zo susedných štátov. Okrem elektronických médií v SR vychádzajú každoročne početné tituly periodickej a neperiodickej tlače s finančnou podporou štátu. Prístup k zahraničnej literatúre nie je ničím obmedzený.

Ústava SR

čl. 34, ods. 1 „Občanom tvoriacim v SR národnostné menšiny alebo etnické skupiny sa zaručuje všestranný rozvoj, najmä právo spoločne s inými príslušníkmi menšiny alebo skupiny rozvíjať vlastnú kultúru, právo rozširovať a prijímať informácie v ich materinskom jazyku, združovať sa v národnostných združeniach, zakladať a udržiavať vzdelávacie a kultúrne inštitúcie”.

Zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii

§ 16 „Vysielateľ je povinný: (...)

g) zabezpečiť pri vysielaní programov a ostatných zložiek programovej služby používanie štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín v súlade s osobitnými predpismi

Zákon č. 255/1991 Zb. o Slovenskom rozhlase

§ 6 „Slovenský rozhlas plní najmä tieto úlohy:

d) prispieva rozhlasovým vysielaním k rozvoju národnej kultúry a kultúr národností žijúcich v SR, ako aj k sprostredkovaniu kultúrnych hodnôt iných národov.”

Zákon č. 254/1991 Zb. o Slovenskej televízii

§ 3, ods. 3 „Slovenská televízia zabezpečuje prostredníctvom televízneho vysielenia v materinskej reči aj uplatňovanie záujmov národností a etnických skupín žijúcich v SR.”

§ 6 písm. j „Slovenská televízia plní tieto úlohy:

... prispieva televíznym vysielaním k rozvoju národnej kultúry a kultúr národností žijúcich v Slovenskej republike, ako aj k sprostredkúvaniu kultúrnych hodnôt iných národov.”

Uvedený prehľad dokumentuje, že v mediálnej oblasti sú na báze verejnoprávnej televízie a rozhlasu utvorené veľmi dobré podmienky, pre aplikáciu - implementáciu - európskej charty, ktoré sú porovnateľné so štandardmi členských štátov EÚ.

článok 12 - Kultúrna činnosť a kultúrne zariadenia

Vybrané ustanovenia

1. Vo vzťahu ku kultúrnym aktivitám a kultúrnym zariadeniam - najmä knižniciam, videotékam, kultúrnym centráam, múzeám, archívom, akadémiám, divadlám a kinám, ako aj literárnym dielam a kinematografickej produkcii, ľudovému kultúrnemu prejavu, festivalom, kultúrnemu priemyslu, vrátane inter alia, použitia nových technológií - zmluvné strany sa zaväzujú, na územiach, kde sa uvedené jazyky používajú, v rozsahu, v akom sú verejné orgány kompetentné, majú právomoci alebo zohrávajú v tejto oblasti nejakú úlohu:

- a) podporovať prejavy a aktivity charakteristické pre regionálne alebo menšinové jazyky, ako aj podporovať rozličné prístupy k dielam vytvorených v týchto jazykoch
- b) v rozličnej forme podporovať v iných jazykoch prístup k dielam vytvoreným v regionálnych alebo menšinových jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobu titulkov

- c) podporovať v regionálnych alebo menšinových jazykoch prístup k dielam vytvoreným v iných jazykoch napomáhaním a rozvojom prekladateľskej aktivity, dabingu, post-synchronizácie a výrobou titulkov
- d) zabezpečiť, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie rôznych foriem kultúrnych aktivít brali primeraný ohľad na začlenenie poznatkov a používanie regionálnych alebo menšinových jazykov a kultúr do aktivít, ktoré organizujú alebo podporujú
- e) presadzovať opatrenia, aby organizácie zodpovedné za vyvíjanie a podporovanie kultúrnych aktivít mali k dispozícii personál dokonale ovládajúci príslušný regionálny alebo menšinový jazyk, ako aj jazyk/y ostatných obyvateľov
- f) podporovať priamu účasť zástupcov užívateľov daného regionálneho alebo menšinového jazyka pri vytváraní kultúrnych zariadení a plánovaní kultúrnych aktivít
- g) napomáhať a/alebo uľahčiť vytvorenie jedného alebo viacerých orgánov poverených zbierať, archivovať a uvádzať alebo vydávať diela vytvorené v regionálnych alebo menšinových jazykoch

2. V oblastiach, kde sa tradične nepoužívajú regionálne alebo menšinové jazyky, zmluvné strany sa zaväzujú, pokiaľ na to oprávňuje počet užívateľov regionálneho alebo menšinového jazyka, umožniť, podporiť a/alebo zabezpečiť vhodné kultúrne aktivity alebo zariadenia v zmysle predchádzajúceho odseku.

3. Zmluvné strany sa zaväzujú pri uplatňovaní svojej kultúrnej politiky v zahraničí vytvoriť vhodný priestor aj regionálnym alebo menšinovým jazykom a ich kultúrnym prejavom.

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

V rámci svojich kompetencií rozvíja Ministerstvo kultúry SR širokospektrálnu a efektívnu spoluprácu s organizáciami 12 národnostných menšín, ktoré v SR žijú. Politická, organizačná a finančná podpora ich aktivít vo sfére zabezpečovania a rozvoja kultúr národnostných menšín a etnických skupín zaručuje aj slobodné používanie ich jazyka a rešpektovanie spoločných osobitostí a hodnôt

Špeciálny útvar - sekcia menšinových kultúr - ministerstva kultúry v danom smere systémovo a koncepcne zo štátneho rozpočtu finančne podporuje občianske združenia, čiže organizácie mimovládneho charakteru maďarskej, rómskej, židovskej, nemeckej, chorvátskej, rusínskej, ukrajinskej, ruskej, poľskej, českej, bulharskej a moravskej národností.

V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR a jej národnostnej politiky, rozpracovalo ministerstvo kultúry efektívny, objektívny a transparentný postup poskytovania finančných prostriedkov z účelového transferu kapitoly ministerstva kultúry na kultúru jednotlivých národnostných menšín.

Základnými prvkami tohto systému sú:

1/ Zásady Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pre poskytovanie a vyúčtovanie finančných dotácií poskytovaných z účelových prostriedkov rozpočtovej kapitoly MK SR na kultúrne aktivity občianskym združeniam, nadáciám a záujmovým združeniam právnických osôb.

2/ Podmienky poskytovania a vyúčtovania finančných dotácií pridelených z účelových prostriedkov rozpočtovej kapitoly MK SR fyzickým osobám - podnikateľom a nefinančným

subjektom - právnickým osobám na podporu kultúrnych aktivít, v zmysle zákona NR SR č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách.

3/ *Organizačný a rokovací poriadok komisie účelového transferu na podporu kultúry národnostných menšín.* Predstavuje nástroj, ktorý určuje kompetencie, proces a podmienky rozhodovania jednotlivých komisií o poskytnutí účelovo viazaných prostriedkov - grantov na projekty, ktoré predkladajú jednotlivé subjekty národnostných menšín.

4/ *Komisia účelového transferu na podporu kultúry národnostných menšín,* je významným prvkom, ktorý umožňuje vysoký stupeň autonómie menšín, pri určovaní svojich projektov, zámerov a priorít v oblasti kultúry, periodickej a neperiodickej tlače. Členmi komisie je 11 zástupcov národnostných menšín, ktorých vymenováva minister kultúry, pričom jedine tajomník komisie je pracovníkom ministerstva. Závery a návrhy komisie majú pre ministra charakter odporúčania. Tento orgán národnostných menšín posudzuje žiadosti jednotlivých národnostných menšín o príspevky a jednoduchým väčšinovým hlasovaním prijíma odporúčania a uzavery o výške dotácií.

5/ *Subkomisie účelového transferu na podporu kultúry národnostných menšín,* sú vlastne komisiami, ktoré si kreujú jednotlivé národnostné menšiny. To znamená, že každá národnostná menšina má svoju vlastnú subkomisiu, ktorá rozhoduje o rozdelení tých finančných prostriedkov, ktoré boli pre jej potreby schválené na úrovni komisie. Národnostné menšiny si tak v objeme pridelených prostriedkov určujú vlastné priority a schvaľujú projekty z oblasti kultúrnych aktivít, periodickej a neperiodickej tlače.

6/ *Žiadosti na podporu projektov z oblasti kultúrnych aktivít, periodickej a neperiodickej tlače.* Každá národnostná menšina podáva štrukturované žiadosti na projekty s platnosťou na celý kalendárny rok.

Pomocou predchádzajúcich nástrojov, ktoré boli v priebehu posledných rokov reprofilované a inovované, sú pre národnostné menšiny poskytované účelovo viazané finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač. Tým sú zároveň splnené aj požiadavky na napĺňanie poslania a funkčnosti Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, pretože menšinám a etnickým skupinám je utvorený priestor pre rozvoj a používanie vlastného jazyka ako nosiča kultúrneho dedičstva a uchovania jazykovej identity.

Nasledujúca tabuľka poskytuje ucelený prehľad financovania kultúry národnostných menšín v SR za vymedzené časové obdobie.

Tab. 5. Poskytnutie finančných prostriedkov na menšinové kultúry v r. 1995-2002 z účelového transferu kapitoly MK SR (údaje sú v Sk)

Národnosť	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
maďarská	10 952 000	7 327 200	10 390 000	10 976 000	23 813 935	23 014 000	23 703 000	39 142 300
rómska	4 956 296	4 079 200	3 542 000	3 970 000	7 846 550	6 054 980	4 946 000	7 303 900
česká	937 802	1 294 000	670 000	590 000	2 078 400	2 081 700	2 201 000	2 599 200
rusínska	1 697 585	2 360 000	1 010 000	1 250 000	2 078 400	2 390 000	2 215 000	3 399 000
ukrajinská	3 718 793	4 313 000	4 818 000	3 710 000	2 289 990	2 498 000	2 460 000	2 995 000
moravská	279 10	503 800	501 000	670 000	972 000	990 000	400 000	1 000 000
nemecká	2 573 080	3 784 100	5 176 000	3 495 000	1 990 200	2 067 500	1 830 000	2 373 000
chorvátska	1 275 727	1 200 000	2 242 000	2 190 000	1 153 400	1 320 000	1 700 000	1 879 000
bulharská	282 440	360 300	411 000	1 380 000	980 175	900 000	493 000	900 000
židovská	203 500	400 200	1 820 000	250 000	1 920 200	1 780 000	1 626 000	2 066 400
poľská	108 200	778 000	410 000	250 000	614 200	830 000	726 000	1 300 000
ruská					582 200	580 000	520 000	520 000
iné	28 644 200	21 388 000	13 352 000	6 080 000	487 200	1 387 000	990 000	1 993 000
Spolu	55 628 723	47 787 800	44 342 000	34 811 000	47 135 450	45 893 180	43 810 000	67 470 800

Okrem predchádzajúcich foriem štátnej podpory kultúry národnostných menšín sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR nasledujúce inštitúcie národnostných

menšín: maďarský umelecký súbor Mladé srdcia, Múzeum židovskej kultúry, Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku, Múzeum kultúry karpatských Nemcov, Dokumentačné centrum chorvátskej kultúry – so sídlami v Bratislave, Múzeum rusínsko-ukrajinskej kultúry so sídlom vo Svidníku, Dokumentačné centrum českej kultúry na Slovensku a Dokumentačné centrum rómskej kultúry na Slovensku pri Etnografickom múzeu so sídlom v Martine.

Z rozpočtu krajských úradov (orgánov miestnej štátnej správy) sú financované nasledovné inštitúcie, ktoré na základe zákona č. 222/96 Z. z. prešli spod MK SR do ich zriaďovateľskej pôsobnosti: Jókaiho divadlo v Komárne, divadlo Thália v Košiciach, divadlo Romathan v Košiciach, Divadlo A. Duchnoviča v Prešove, Múzeum maďarskej kultúry a Podunajska v Komárne, oddelenie pre rómsku menšinovú kultúru vo Vihorlatskom múzeu v Humennom a Gemersko - malohontskom múzeu v Rimavskej Sobotě.

Úroveň financovania kultúrnych inštitúcií národnostných menšín podáva v prehľadnej podobe nasledovná tabuľka č. 6.

Tab. 6 Rozpis poskytnutých finančných prostriedkov organizáciám menšinových kultúr v pôsobnosti MK SR a VÚC v rokoch 1999-2002

P.č	Organizácia	1999	2000	2001	2002
1.	Divadlo Thália, Košice	6 405 000	7 550 000	9 803 000	9 755 000
2.	Jókaiho divadlo, Komárno	8 679 000	9 995 000	15 723 000	22 094 000
3.	Divadlo Romathan, Košice	7 048 000	7 078 000	7 595 000	7 544 000
4.	Divadlo A. Duchnoviča, Prešov	10 875 000	11 513 000	11 869 000	18 078 000
5.	Múzeum ukrajinsko- rusínskej kultúry, Svidník	5 849 000	4 895 000	4 998 000	5 776 000
6.	Múzeum maďarskej kultúry a Podunajska, Komárno	4 412 000	4 116 000	3 969 000	6 983 000
7.	Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku, Bratislava				10 000 000
8.	Múzeum židovskej kultúry, Bratislava	5 460 000	5 290 000	5 430 000	5 650 000
9.	Múzeum kultúry Karpatských Nemcov, Bratislava	1 950 000	2 000 000	2 000 000	2 050 000
10.	Súbor Mladé srdcia, Bratislava	4 429 000	5 386 000	5 997 000	6 137 000
	Spolu	55 107 000	57 823 000	67 384 000	74 267 000

článok 13 - Ekonomický a sociálny život

Vybrané ustanovenia

1. *Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, na celom svojom území:*

- a) *vylúčiť zo svojho právneho poriadku všetky ustanovenia, ktoré bezdôvodne zakazujú alebo obmedzujú používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v dokumentoch týkajúcich sa ekonomického alebo sociálneho života, najmä v pracovných zmluvách a v technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení*
- b) *zakázať uvádzanie klauzúl vylučujúcich alebo obmedzujúcich používanie regionálnych alebo menšinových jazykov v interných predpisoch podnikov v osobných spisoch, aspoň medzi užívateľmi rovnakého jazyka*
- c) *postaviť sa proti postupom, ktoré smerujú k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov v oblasti ekonomických a sociálnych aktivít*

2. *Vo vzťahu k ekonomickým a sociálnym aktivitám sa zmluvné strany zaväzujú, pokiaľ sú verejné orgány k tomu kompetentné na územiach, kde sa používajú regionálne alebo menšinové jazyky, a pokiaľ je to možné:*

- c) *zabezpečiť, aby zariadenia sociálnej starostlivosti, ako nemocnice, domovy dôchodcov a útulky poskytovali možnosť prijatia a opatrovania vo vlastnom jazyku tých osôb, ktoré používajú regionálny alebo menšinový jazyk, pokiaľ tieto potrebujú opateru zo zdravotných dôvodov, z dôvodu vysokého veku alebo z iných dôvodov*

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Ad odsek 1.

V žiadnom právnom ani internom poriadku zariadení sociálnych služieb nie sú ustanovenia, ktoré by zakazovali používanie regionálnych alebo menšinových jazykov.

V rámci Slovenskej republiky neboli zaznamenané žiadne sťažnosti, podnety ani podania na postupy, ktoré by smerovali k odradeniu od používania regionálnych alebo menšinových jazykov, ani zabraňovaniu používania maďarského jazyka, resp. odmietnutia žiadosti v tomto jazyku.

Ad odsek 2.

V zariadeniach sociálnych služieb sú poskytované možnosti prijatia a opatrovania klientov v jazyku, ktorý používajú. Zamestnanci zariadení ovládajú menšinový jazyk obyvateľov zariadení. Sú vytvorené sociálne miestnosti pre jednotlivé menšiny, bohoslužby sú slúžené pre každú menšinu individuálne. Sú vydávané dvojjazyčne časopisy a podobne. Je umožnené sledovať televízne programy v jazyku podľa potreby. Prevádzka je zabezpečovaná tak, aby aj v oblastiach, kde je väčší počet maďarsky hovoriacich klientov a zamestnancov, neboli diskriminovaní ani občania slovenskej národnosti. Kultúrne a spoločenské podujatia sú organizované pre klientov jednak v maďarskom, ale aj slovenskom jazyku.

V zmysle zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov :

„Celá agenda zdravotníckych zariadení sa vedie v štátnom jazyku. Styk zdravotníckeho personálu s pacientmi sa vedie spravidla v štátnom jazyku; ak ide o občana alebo cudzinca neovládajúceho štátny jazyk, aj v jazyku, v ktorom sa možno s pacientom dorozumieť.“

V zmysle zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa (§ 6, § 9-20) sa na území SR uplatňuje zákaz diskriminácie spotrebiteľa a zásada informačných povinností. Pod pojmom spotrebiteľ rozumieme „fyzickú osobu, ktorá nakupuje výrobky a používa služby pre priamu osobnú spotrebu...“. Zákon v tejto súvislosti nerozlišuje národnosť spotrebiteľa, zároveň však pri technických dokumentoch, ako sú návody na používanie výrobkov alebo zariadení, je predávajúci povinný informovať spotrebiteľa o vlastnostiach predávaných výrobkov v jazyku pre spotrebiteľa zrozumiteľnom.

Z hľadiska ochrany života a zdravia zamestnancov podľa nariadenia vlády č. 117/2002 Z. z. je zamestnávateľ povinný poskytovať informácie v jazyku, ktorý je zrozumiteľný pre všetkých zamestnancov, ktorých sa to týka.

článok 14 - Cezhraničná spolupráca

Vybrané ustanovenia

Zmluvné strany sa zaväzujú:

- a) uplatňovať platné dvojstranné a mnohostranné dohody, ktorými sú viazané aj štáty, v ktorých sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe alebo, ak je to potrebné, snažiť sa o uzavretie takýchto dohôd, ktoré by mali podporiť kontakty medzi užívateľmi rovnakého jazyka v príslušných štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania*
- b) v prospech regionálnych alebo menšinových jazykov umožniť a/alebo podporiť cezhraničnú spoluprácu, najmä medzi regionálnymi alebo miestnymi orgánmi, na ktorých územiach sa používa rovnaký jazyk v identickej alebo blízkej podobe.*

Opatrenia vykonané na implementáciu týchto ustanovení charty

Túto problematiku upravuje Zmluva o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi SR a MR, ktorá nadobudla platnosť 15.05.1996 (č. 115/1997 Z. z.), článok 7.

„Zmluvné strany budú vytvárať podmienky na rozvíjanie rôznych foriem hospodárskej spolupráce v pohraničnej oblasti, na regionálnej a miestnej úrovni vrátane spolupráce medzi právnickými a fyzickými osobami.“

„Zmluvné strany pokladajú za dôležitú spoluprácu medzi vyššími samosprávnymi celkami, mestami a obcami v súlade s vymedzením ich pôsobnosti a s uplatnením princípu subsidiarity.“

V zmysle ustanovenia čl. 15 ods. 6 Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou z roku 1995 (ďalej len Základná

zmluva) bolo na základe Protokolu medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Maďarskej republiky zo dňa 24.11.1998 o vytvorení mechanizmu slúžiaceho napomáhaniu plnenia Základnej zmluvy zriadených jedenásť zmiešaných slovensko-maďarských komisií.

- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre vojenské a iné bezpečnostnopolitické otázky
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky hospodárskej spolupráce
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky ochrany prírody a životného prostredia
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky dopravy, spojov a ich infraštruktúry
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky poľnohospodárstva, veterinárnej a fytozdravotnej starostlivosti

- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky kultúry a tlače
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky vzdelávania, vedy, športu a mládeže
- zmiešaná slovensko-maďarskej komisie pre otázky zdravotníctva, zdravotného poistenia a sociálnej starostlivosti
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre otázky spolupráce v oblastiach patriacich do pôsobnosti ministerstva vnútra
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín
- zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre európsku a euroatlantickú integráciu, resp. iné zahraničnopolitické otázky

Dňa 23. apríla 2001 podpísali predsedovia vlád Dohodu medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi. Podpisom dohody sa vytvorili priaznivé podmienky na rozvoj spolupráce medzi susediacimi pohraničnými územiami, mestami, obcami a ich združeniami a všestranne sa podporili kontakty medzi užívateľmi slovenského i maďarského jazyka v oboch štátoch v oblasti kultúry, vzdelávania, informácií, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania.

V súlade s čl. 8 dohody sa ustanovuje Medzivládna zmiešaná slovensko – maďarská komisia pre cezhraničnú spoluprácu.

V septembri 1999 Ministerstvo vnútra SR zorganizovalo v mestách Lučenec (SR) a Salgótarján (MR) Medzinárodnú konferenciu Rady Európy o slovensko – maďarskej cezhraničnej spolupráci na podporu takejto spolupráce.

Slovensko – maďarská cezhraničná spolupráca sa zvlášť úspešne rozvíja, o čom svedčí skutočnosť, že v poslednom období vzniklo na oboch stranách hraníc veľa medzinárodných združení s charakterom euroregiónov (niektoré z nich aj na území viacerých štátov): Euroregión Karpaty, Euroregión Slaná – Rimava, Euroregión Neogradiensis, Ipeľský euroregión, Euroregión Váh – Dunaj – Ipeľ, Euroregión Podunajského trojspolku; vytvárajú sa aj tzv. mikroregióny, zahrnujúce niekoľko susediacich prihraničných obcí z oboch štátov.

PRÍLOHA Č. 1

Prehľad financovania kultúry národnostných menšín v rokoch 1999 - 2002

Poskytnuté finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač z transferu Kultúra menšín v roku 1999

Národnosť	Kultúrne aktivity	%	Periodická tlač	%	Neperiodická tlač	%	Spolu	%
bulharská	488 175	2,7	432 000	2,1	60 000	0,8	980 175	2,1
česká	661 000	3,6	970 000	4,7	447 400	5,6	2 078 400	4,4
chorvátska	1 153 400	6,3	0	0	0	0	1 153 400	2,4
maďarská	7 848 135	42,6	9 770 000	47,1	6 195 800	77,2	23 813 935	50,5
moravská	762 000	4,2	210 000	1,0	0	0	972 000	2,1
nemecká	978 200	5,4	883 000	4,3	120 000	1,5	1 990 200	4,2
poľská	350 175	1,9	264 025	1,3	0	0	614 200	1,3
rómska	2 787 750	15,2	4 908 800	23,6	150 000	1,9	7 846 550	16,6
rusínska	625 000	3,4	1 775 000	8,6	0	0	2 400 000	5,1
ruská	204 200	1,1	385 000	1,9	0	0	589 200	1,3
ukrajinská	1 119 990	6,1	1 136 000	5,5	34 000	0,4	2 289 990	4,9
židovská	910 000	5,0	0	0	1 010 200	12,6	1 920 200	4,1
iné	487 200	2,7	0	0	0	0	487 200	1,0
Spolu	18 384 225	100	20 733 825	100	8 017 400	100	47 135 450	100

Poskytnuté finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač z transferu Kultúra menšín v roku 2000

Národnosť	Kultúrne aktivity	%	Periodická tlač	%	Neperiodická tlač	%	Spolu	%
bulharská	500 000	2,5	400 000	2,5	0	0	900 000	2,0
česká	981 700	4,9	1 100 000	6,7	0	0	2 081 700	4,5
chorvátska	965 000	4,8	0	0	355 000	3,7	1 320 000	2,9
maďarská	9 631 000	48,1	6 543 000	40,1	6 840 000	71,4	23 014 000	50,0
moravská	590 000	2,9	400 000	2,5	0	0	990 000	2,2
nemecká	1 267 500	6,3	800 000	4,9	0	0	2 067 500	4,5
poľská	610 000	3,0	220 000	1,3	0	0	830 000	1,8
rómska	2 728 980	13,6	2 843 000	17,4	483 000	5,0	6 054 980	13,2
rusínska	647 000	3,2	1 573 000	9,7	170 000	1,8	2 390 000	5,2
ruská	180 000	0,9	400 000	2,5	0	0	580 000	1,3
ukrajinská	715 000	3,6	1 540 000	9,4	243 000	2,5	2 498 000	5,4
židovská	210 000	1,0	70 000	0,4	1 500 000	15,6	1 780 000	3,9
iné	978 350	4,9	408 650	2,5	0	0	1 387 000	3,0
Spolu	20 004 530	100	16 297 650	100	9 591 000	100	45 893 180	100

Poskytnuté finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač z transferu Kultúra menšín v roku 2001

Národnosť	Kultúrne aktivity	%	Periodická tlač	%	Neperiodická tlač	%	Spolu	%
bulharská	493 000	2,48	0	0	0	0	493 000	1,12
česká	1 095 000	5,52	1 106 000	6,95	0	0	2 201 000	5,02
chorvátska	1 346 000	6,79	0	0	354 000	4,38	1 700 000	3,88
maďarská	10 540 000	53,18	7 504 000	47,15	5 695 000	70,52	23 703 000	54,1
moravská	0	0	400 000	2,51	0	0	400 000	0,91
nemecká	1 130 000	5,7	700 000	4,4	0	0	1 830 000	4,17
poľská	445 000	2,24	281 000	1,76	0	0	726 000	1,65
rómska	2 408 000	12,15	2 150 000	13,51	388 000	4,8	4 946 000	11,29
rusínska	580 000	2,93	1 500 000	9,42	135 000	1,67	2 215 000	5,05
ruská	105 000	0,53	415 000	2,6	0	0	520 000	1,19
ukrajinská	787 000	3,97	1 460 000	9,17	213 000	2,64	2 460 000	5,61
židovská	379 000	1,91	50 000	0,31	1 197 000	14,82	1 626 000	3,71
iné	512 000	2,58	348 000	2,19	130 000	1,61	990 000	2,25
Spolu	19 820 000	100	15 914 000	100	8 076 000	100	43 810 000	100

Poskytnuté finančné prostriedky na kultúrne aktivity, periodickú a neperiodickú tlač z transferu Kultúra menšín v roku 2002

Národnosť	Kultúrne aktivity	%	Periodická tlač	%	Neperiodická tlač	%	Spolu	%
bulharská	660 000	2,13	240 000	1,17	0	0	990 000	1,47
česká	1 304 800	4,22	1 294 000	6,33	0	0	2 599 200	3,85
chorvátska	1 629 000	5,27	0	0	250 000	1,55	1 879 000	2,78
maďarská	14 743 300	47,74	11 650 000	57,0	12 749 000	78,9	39 142 300	58
moravská	325 000	1,05	400 000	1,95	275 000	1,7	1 000 000	1,48
nemecká	1 553 000	5,0	820 000	4,0	0	0	2 373 000	3,51
poľská	900 000	2,91	400 000	1,95	0	0	1 300 000	1,93
rómska	5 313 900	17,2	1 750 000	8,57	240 000	1,48	7 303 900	10,83
rusínska	1 386 000	4,48	1 723 000	8,4	290 000	1,79	3 399 000	5,03
ruská	114 000	0,37	406 000	1,99	0	0	520 000	0,77
ukrajinská	940 000	3,04	1 445 000	7,07	205 000	1,27	2 590 000	3,84
židovská	264 000	0,85	100 000	0,49	1 701 900	10,53	2 066 400	3,06
iné	1 725 000	5,58	198 000	0,97	70 000	0,43	1 993 000	2,95
Spolu	30 883 500	100	20 426 400	100	16 160 900	100	67 470 800	100

NATIONAL COUNCIL OF THE SLOVAK REPUBLIC

ACT

of 10 July 1999

on National Minority Languages Use

The National Council of the Slovak Republic,

pursuant to the Constitution of the Slovak Republic and international instruments binding on the Slovak Republic,

respecting the protection and development of the fundamental rights and freedoms of the citizens of the Slovak Republic who are persons belonging to national minority,

taking into account the existing legal acts in force which govern the use of national Minority Languages,

recognising and appreciating the importance of mother tongues of the citizens of the Slovak Republic who are persons belonging to national minority as an expression of the cultural wealth of the State,

having in mind establishing of a democratic, tolerant and prosperous society in the context of an integrating European Community,

realising that the Slovak language is the State Language in the Slovak Republic, and that it is desirable to regulate the use of the languages of the citizens of the Slovak Republic who are persons belonging to national minority,

hereby passes the following Act:

Section 1

A citizen of the Slovak Republic who is a person belonging to a national minority has the right to use, apart from the State Language¹, his or her national Minority Language (hereinafter referred to as "Minority Language"). The purpose of this Act is to lay down, in conjunction with specific legal acts², the rules governing the use of Minority Languages also in official communication.

---

¹ Section 1 paragraph 4 of Act of the National Council of the Slovak Republic No. 270/1995 Coll. on State Language of the Slovak Republic

² E.g., Section 18 of Civil Procedure Code, Section 2 paragraph 14 of Criminal Procedure Act No. 141/1961 Coll. (Code of Criminal Procedure), Section 7 paragraph 3 of Act No. 335/1991 Coll. on Courts and Judges, Section 23 of Act of the National Council of the Slovak Republic No. 38/1993 Coll. on the Organisation of the Constitutional Court of the Slovak Republic, Proceedings before the Court and the Status of Its Judges, Section 2 paragraph 1 of Act of the National Council of the Slovak Republic No. 300/1993 Coll. on Names and Surnames, Section 16

Section 2

(1) If the citizens of the Slovak Republic who are persons belonging to a national minority constitute according to the last census at least 20 % of the inhabitants of a municipality, they may use a Minority Language in official communication within that municipality.

(2) The list of the municipalities referred to in paragraph 1 shall be determined by a regulation of the Government of the Slovak Republic.

(3) A citizen of the Slovak Republic who is a person belonging to a national minority shall have, in the municipality referred to in paragraph 1, the right to address written filings to the Governmental Agencies and self-government bodies (hereinafter referred to as “the Body of Public Administration”) also in a Minority Language. The Body of Public Administration in the municipality referred to in paragraph 1 shall reply, apart from in the State Language, also in the Minority Language, with exception of public documents.

(4) The decision made in an administrative proceeding³ by the Body of Public Administration in the municipality referred to in paragraph 1 shall be issued, except in the State Language also in a Minority Language in the form of a counterpart. In the event of any doubts, the text of the decision in the State Language shall apply.

(5) The name of a Body of Public Administration displayed on buildings in a municipality referred to in paragraph 1 shall be given also in a Minority Language.

(6) The body of local self-government in a municipality referred to in paragraph 1 shall provide the citizens with official forms issued within its competence in the State Language and, upon request, also in a Minority Language.

Section 3

(1) A session of the local self-government body in the municipality referred to in Section 2 paragraph 1 may be held also in a Minority Language, subject to the consent of all present persons.

(2) A member of the municipal council in the municipality referred to in Section 2 paragraph 1 shall have the right to use at the meetings of that body a Minority Language. Interpretation shall be secured by the municipality.

(3) A chronicle of the municipality referred to in Section 2 paragraph 1 may be kept also in a Minority Language.

---

and Section 19 paragraphs 3 and 5 of Act of the National Council of the Slovak Republic No. 154/1994 Coll. on Registers, Section 1 paragraph 1 of Act of the National Council of the Slovak Republic No. 191/1994 Coll. on Displaying the Names of Municipalities in National Minority Languages, Section 5 paragraph 2 of Act of the Slovak National Council No. 255/1991 Coll. on the Slovak Radio, Section 3 paragraph 3 of Act of the Slovak National Council No. 254/1991 Coll. on the Slovak Television, Section 5 paragraph 1 (e) of Act No. 308/1991 Coll. on the Freedom of Religious Beliefs and on the Status of Churches and Religious Societies, Section 2 paragraph 8 of Act No. 212/1997 Coll. on Compulsory Copies of Periodical Publications, Non-periodical Publications and Duplicates of Audio-visual Works.

³ Act No. 71/1967 Coll. on Administrative Proceedings (Administrative Procedure Code) as amended.

Section 4

(1) The municipality referred to in Section 2 paragraph 1 may display the names of the streets and other local topographical indications also in a Minority Language.

(2) In the municipality referred to in Section 2 paragraph 1, important information, in particular warnings, cautions and health information shall be displayed in publicly accessible places apart from the State Language also in a Minority Language.

(3) The Body of Public Administration in the municipality referred to in Section 2 paragraph 1 shall, within the scope of its competence, provide information on the generally binding legal provisions upon request apart from the State Language also in a Minority Language.

Section 5

(1) The right to use a Minority Language in a proceeding before court and in other spheres is regulated by specific legal acts.^{2/}

(2) The provisions of Section 2 paragraph 1 shall not apply to the pre-school education, system of primary and secondary schools or culture. The use of national Minority Languages in these areas is regulated by specific legal acts.⁴

Section 6

In application of this Act, the use of the Czech language in official communication shall be deemed to fulfill the requirement of basic understanding with the State Language unless an international instrument binding on the Slovak Republic provides otherwise.

Section 7

(1) A Body of Public Administration and its employees are obliged to use the State Language in official communication^{1/} and, under conditions provided for under this Act and specific legal acts, they may use also a Minority Language. The Body of Public Administration and its employees shall not be required to have the command of a Minority Language.

(2) A Body of Public Administration in the municipality referred to in Section 2 paragraph 1 are obliged to create conditions for the use of Minority Languages under this Act and other specific legal acts.^{4/}

Section 8

Section 10 of the Act of the National Council of the Slovak Republic No. 270/1995 Coll. on the State Language of the Slovak Republic is hereby cancelled.

---

⁴ E.g., Section 3 paragraph 1 and Section 3a of Act No. 29/1984 Coll. on the System of Primary and Secondary Schools (School Act) as amended, Act of the National Council of the Slovak Republic No. 279/1993 Coll. on Educational Establishments as amended by Act of the National Council of the Slovak Republic No. 222/1996 Coll.

Section 9

This Act shall enter into effect on 1 September 1999.

President of the Slovak Republic

Chairman of the National Council of the Slovak Republic

Prime Minister of the Slovak Republic

PRÍLOHA Č. 3

Zoznam obcí,
v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k maďarskej národnostnej menšine
tvoria najmenej 20 % obyvateľov podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov
z 26. mája 2001

Kraj	Okres	Obec	
1. bratislavský	Senec 20,4	1.Senec	22,1
		2. Boldog	70,3
		3.Hamuliakovo	55,6
		4. Hrubá Borša	31,7
		5. Hrubý Štúr	74,3
		6. Kalinkovo	37,1
		7. Kostolná pri Dun.	68,8
		8. Malinovo	50,6
		9. Nová Dedinka	28,7
		10.Reca	44,1
		11.Tomášov	55,4
		12.Tureň	77,0
		13.Veľký Biel	41,4
		14.Vlky	77,4
2. trnavský	Dunajská Streda 83,3	1. Dunajská Streda	79,7
		2. Báč	67,2
		3. Baka	92,5
		4. Baloň	94,0
		5. Bellova Ves	45,1
		6. Blahová	52,1
		7.Blatná na Ostrove	87,9
		8. Bodíky	96,5
		9. Bohel'ov	97,8
		10.Čakany	86,3
		11.Čenkovce	90,9
		12.Čiližská Radvaň	95,4
		13.Dobrohošť	91,4
		14.Dolný Bar	82,6
		15.Dolný Štál	94,2
		16.Dunajský Klatov	93,9
		17.Gabčíkovo	90,4
		18.Holice	96,0
		19.Horná Potôň	93,9
		20.Horné Mýto	97,2
		21.Horný Bar	89,2
		22.Hubice	77,2
		23.Hviezdoslavov	45,1
		24.Jahodná	94,0
		25.Janíky	90,3
		26.Jurová	94,1
		27.Kľúčovec	98,1
		28.Kostolné Kračany	92,8

	29. Kraľovičove Krač.	90,2
	30. Kútники	87,4
	31. Kvetoslavov	46,0
	32. Kyselica	78,9
	33. Lehnice	68,9
	34. Lúč na Ostrove	95,7
	35. Macov	56,8
	36. Mad	95,7
	37. Malé Dvorníky	92,5
	38. Medved'ov	87,3
	39. Mierovo	82,3
	40. Michal na Ostrove	89,0
	41. Nový Život	85,3
	42. Ňarad	95,1
	43. Ohrady	95,3
	44. Okoč	92,5
	45. Oľdza	93,8
	46. Orechová Potôň	93,5
	47. Padáň	94,4
	48. Pataš	89,7
	49. Povoda	78,6
	50. Rohovce	87,7
	51. Sap	96,3
	52. Šamorín	66,6
	53. Štvrtok na Ostrove	82,8
	54. Topoľníky	93,0
	55. Trhová Hradská	94,6
	56. Trnávka	81,3
	57. Trstená na Ostrove	93,2
	58. Veľká Paka	55,6
	59. Veľké Blahovo	86,0
	60. Veľké Dvorníky	95,8
	61. Veľký Meder	84,5
	62. Vieska	89,9
	63. Vojka nad Dunajom	87,7
	64. Vrakúň	92,7
	65. Vydrany	85,4
	66. Zlaté Klasy	67,7
Galanta	1. Galanta	38,6
	2. Čierna Voda	92,4
	3. Čierny Brod	90,2
	4. Dolné Saliby	78,0
	5. Dolný Chotár	93,3
	6. Horné Saliby	67,0
	7. Jánovce	33,0
	8. Jelka	68,4
	9. Kajal	70,9
	10. Košúty	60,7
	11. Kráľov Brod	83,5
	12. Matúškovo	64,1

			13. Mostová	88,1
			14. Sládkovičovo	38,5
			15. Tomášikovo	88,0
			16. Topoľnica	53,3
			17. Trstice	93,7
			18. Váhovce	77,1
			19. Veľká Mača	84,8
			20. Veľké Uľany	71,1
			21. Vozokany	83,0
4. nitriansky	Komárno	69,1	1. Komárno	60,1
			2. Bajč	56,8
			3. Bátorové Kosihy	83,4
			4. Bodza	92,9
			5. Bodzianske Lúky	95,1
			6. Brestovec	96,3
			7. Búč	93,6
			8. Čalovec	73,0
			9. Čičov	91,5
			10. Dedina mládeže	66,6
			11. Holiare	92,9
			12. Hurbanovo	50,2
			13. Chotin	87,1
			14. Imeľ	46,5
			15. Iža	72,8
			16. Kameničná	78,6
			17. Kližská Nemá	92,2
			18. Kolárovo	80,8
			19. Kravany nad Dunajom	81,0
			20. Marcelová	88,5
			21. Martovce	90,6
			22. Moča	92,0
			23. Modrany	85,3
			24. Nesvady	59,0
			25. Okoličná na Ostrove	88,6
			26. Patince	91,4
			27. Pribeta	76,6
			28. Radvaň nad Dunajom	91,5
			29. Sokolce	91,4
			30. Svätý Peter	73,6
			31. Tôň	88,0
			32. Trávník	91,3
			33. Veľké Kosihy	85,6
			34. Virt	67,5
			35. Vrbové /Váhom	89,2
			36. Zemiarska Olča	89,8
			37. Zlatná na Ostrove	90,5

Levice 27,9

Levice mesto 12,2

1. Bajka	26,7
2. Beša	40,2
3. Bielovce	91,6
4. Bory	45,6
5. Čata	68,6
6. Demnadice	32,3
7. Dolné Semerovce	59,3
8. Farná	76,8
9. Hokovce	46,6
10. Hontianska Vrbica	36,9
11. Horná Seč	23,1
12. Horné Semerovce	54,3
13. Horné Turovce	68,0
14. Horný Pial	52,2
15. Hrkovce	57,8
16. Hronovce	48,0
17. Ipeľský Sokolec	86,3
18. Ipeľské Uľany	89,2
19. Jur nad Hronom	41,8
20. Keť	93,2
21. Hrubáňovo	78,2
22. Kukučínov	32,6
23. Lontov	70,9
24. Málaš	51,4
25. Malé Ludince	82,8
26. Mýtne Ludany	45,7
27. Nýrovce	72,9
28. Ondrejovce	35,7
29. Pastovce	73,6
30. Plašťovce	69,2
31. Pohronský Ruskov	61,6
32. Sazdice	61,5
33. Sikenica	40,4
34. Slatina	56,0
35. Šahy	62,2
36. Šalov	72,6
37. Šarovce	46,0
38. Tehla	21,3
39. Tekovské Lužany	35,4
40. Tekovský Hrádok	56,4
41. Tupá	34,4
42. Turá	60,6
43. Veľké Ludince	82,6
44. Veľké Turovce	60,7
45. Výškovce nad Ipeľom	79,4
46. Vyšné nad Hronom	62,1
47. Zalaba	85,9
48. Zbrojníky	32,1

	49.Želiezovce	51,2
	50.Žemliare	71,8
Nitra 6,7	1.Bobindol	30,4
	2.Branč	30,7
	3.Čechynce	53,7
	4.Čifáre	43,0
	5.Dolné Obdokovce	69,5
	6.Host'ová	82,5
	7.Jelenec	36,6
	8.Klasov	43,1
	9.Kolíňany	59,5
	10.Nitrianske Hrnčiarovce	32,7
	11.Pohranice	59,3
	12.Veľké Chyndice	24,9
	13.Veľký Cetín	79,7
	14.Žirany	62,2
Nové Zámky 38,3	1.Nové Zámky	27,5
	2.Andovce	66,8
	3.Bajtava	91,3
	4.Bardoňovo	38,6
	5.Belá	76,5
	6.Bešenov	80,1
	7.Biňa	89,6
	8.Bruty	90,7
	9.Dubník	64,4
	10.Dvory nad Žitavou	71,4
	11.Gbelce	74,3
	12.Chľaba	86,8
	13.Kamenica nad Hronom	78,2
	14.Kamenín	89,9
	15.Kamenný most	90,0
	16.Komoča	84,4
	17.Leľa	86,6
	18.Ľubá	86,9
	19.Malá nad Hronom	93,8
	20.Malé Kosihy	97,1
	21.Mužla	84,7
	22.Nána	75,0
	23.Nová Vieska	88,0
	24.Obid	88,1
	25.Pavlová	94,8
	26.Pozba	77,0
	27.Rúbaň	85,3
	28.Salka	93,1
	29.Sikenička	92,0
	30.Strekov	88,8
	31.Svodín	77,0

		32.Šarkan	85,7
		33.Štúrovo	68,7
		34.Tvrdošovce	71,3
		35.Veľký Kýr	64,3
		36.Zemné	74,7
	Šaľa 35,7	1.Diakovce	71,5
		2.Dlhá nad Váhom	71,5
		3.Kráľová nad Váhom	83,1
		4.Neded	62,4
		5.Selice	59,4
		6.Tešedíkovo	82,8
		7.Trnovec nad Váhom	23,9
		8.Vlčany	72,4
		9.Žihárec	75,4
banskobystrický	Zlaté Moravce	1.Ladice	43,7
	Lučenec 27,6	1.Belina	90,4
	Lučenec mesto 13,1	2.Biskupice	77,6
		3.Boľkovce	25,3
		4.Bulhary	84,3
		5.Čakanovce	71,9
		6.Čamovce	78,1
		7.Fiľakkovo	64,4
		8.Fiľakovské Kováče	55,0
		9.Holiša	55,7
		10.Jeľšovec	34,2
		11.Kalonda	63,6
		12.Mikušovce	26,7
		13.Mučín	29,4
		14.Nitra nad Ipľom	38,5
		15.Panické Dravce	46,1
		16.Pleš	51,3
		17.Prša	90,8
		18.Radzovce	72,1
		19.Rapovce	44,4
		20.Šávoľ	84,1
		21.Šíd	72,0
		22.Šurice	89,8
		23.Trebeľovce	25,3
		24.Trenč	30,1
		25.Veľká nad Ipľom	51,0
		26.Veľké Dravce	73,3
	Poltár	1.Nové Hony	21,5
		2.Pinciná	48,3
	Revúca 22	1.Držkovce	68,8
		2.Gemer	83,1
		3.Gemerská Ves	67,5
		4.Gemerský Sad	53,8

	5.Hucin	26,5	
	6.Chvalová	39,0	
	7.Leváre	84,6	
	8.Levkuška	79,8	
	9.Licince	57,9	
	10.Otročok	72,4	
	11.Polína	71,7	
	12.Rašice	94,3	
	13.Skerešovo	46,4	
	14.Tornaľa	62,1	
	15.Višňové	52,7	
	16.Žiar	74,1	
Rimavská Sobota	41,3	1.Rimavská Sobota	35,3
		2.Abovce	66,3
		3.Barca	85,5
		4.Bátka	72,3
		5.Belín	32,6
		6.Blhovce	76,9
		7.Cakov	84,4
		8.Číž	71,4
		9.Dolné Zahorany	93,7
		10.Dražice	65,0
		11.Drňa	79,4
		12.Dubno	97,1
		13.Dubovec	82,9
		14.Dulovo	29,9
		15.Figa	43,7
		16.Gemerček	83,8
		17.Gemerské Dechtáre	96,8
		18.Gemerské	78,4
		Michalovce	
		19.Gemerský Jablonec	89,7
		20.Gortva	55,4
		21.Hajnáčka	86,3
		22.Hodejov	64,2
		23.Hodejovec	55,0
		24.Hostice	87,0
		25.Hubovo	88,3
		26.Husiná	77,6
		27.Chanava	88,2
		28.Chrámec	66,2
		29.Ivanice	95,1
		30.Janice	96,2
		31.Jesenské	56,8
		32.Jestice	91,6
		33.Kaloša	77,5
		34.Kesovce	67,8
		35.Konrádovce	77,6
		36.Král'	69,6
		37.Lenartovce	78,0

	38.Lenka	63,9
	39.Martinová	67,8
	40.Neporadza	52,6
	41.Nová Bašta	90,3
	42.Ožďany	26,1
	43.Paradovce	52,2
	44.Pavlovce	54,3
	45.Petrovce	96,3
	46.Radnovce	84,9
	47.Rakytník	87,8
	48.Riečka	84,1
	49.Rimavská Seč	88,5
	50.Rimavské Janovce	41,3
	51.Rumince	66,4
	53.Stará Bašta	94,2
	54.Stránske	45,2
	55.Studená	84,0
	56.Sútor	56,8
	57.Šimonovce	92,1
	58.Širkovce	86,0
	59.Štrkovec	84,6
	60.Tachy	96,1
	61.Tomášovce	74,2
	62.Uzovská Panica	63,6
	63.Valice	60,9
	64.Včelince	66,4
	65.Večelkov	95,6
	66.Veľký Blh	69,0
	67.Vieska nad Blhom	96,0
	68.Vlkyňa	96,2
	69.Vyšné Valice	87,6
	70.Zádor	83,2
	71.Žip	85,3
Veľký Krtíš 27,4	1.Balog nad Ipľom	87,9
	2.Bátorová	29,1
	3.Bušince	40,2
	4.Čebovce	72,0
	5.Čeláre	35,5
	6.Dolinka	96,7
	7.Ďurkovce	63,5
	8.Glabušovce	52,3
	9.Chrastince	21,3
	10.Ipeľské Predmostie	76,8
	11.Kamenné Kosihy	70,2
	12.Kiarov	73,8
	13.Kleňany	92,3
	14.Koláre	80,8
	15.Kosihovce	34,7
	16.Kosihy	85,3

8. košický

Košice-okolie 13,2

Michalovce 11,7

	nad Ipľom
17.Kováčovce	66,1
18.Lesenica	41,2
19.Muľa	29,7
20.Nenince	77,8
21.Olováry	74,6
22.Opatovská Nová Ves	70,1
23.Sečianky	87,6
24.Seľany	54,1
25.Širákov	76,1
26.Trebušovce	80,8
27.Veľká Čalomija	66,0
28.Veľká Ves nad Ipľom	80,9
29.Veľké Zlievce	24,1
30.Vinica	87,9
31.Vrbovka	83,4
32.Želovce	22,0
1.Buzica	63,5
2.Cestice	47,2
3.Čečejevce	35,7
4.Debrat'	69,1
5.Drienovec	33,5
6.Dvorníky-Včeláre	68,1
7.Háj	85,0
8.Host'ovce	90,1
9.Chorváty	76,3
10.Janík	63,8
11.Komárovce	84,3
12.Milhost'	41,9
13.Mokrance	35,4
14.Moldava nad Bodvou	43,7
15.Nižný Lánec	51,4
16.Peder	81,2
17.Perin-Chym	34,1
18.Rešica	90,5
19.Turňa nad Bodvou	43,6
20.Turnianska Nová Ves	90,9
21.Zádiel	86,6
22.Žarnov	74,9
1.Beša	92,6
2.Budince	68,2
3.Čičarovce	93,6
4.Drahňov	58,3
5.Ižkovce	92,5
6.Kapušíanske	73,6

	Kľačany	
	7.Krišovská	78,6
	Liesková	
	8.Malé Raškovce	50,8
	9.Maťovské Vojkovce	85,7
	10.Oborin	69,3
	11.Ptrukša	95,2
	12.Ruská	93,7
	13.Veľké Kapušany	57,0
	14.Veľké Raškovce	83,6
	15.Veľké Slemence	97,0
	16.Vojany	70,3
	17.Zemplínske	36,2
	Kopčany	
Rožňava	1.Rožňava	26,8
30,6	2.Ardovo	69,5
	3.Bohúňovo	87,2
	4.Bôrka	53,8
	5.Bretka	81,9
	6.Brztotín	40,0
	7.Čoltovo	70,5
	8.Čučma	48,8
	9.Dlhá Ves	86,7
	10.Drnava	71,3
	11.Gemerská Hôrka	63,1
	12.Gemerská Panica	46,8
	13.Hrhov	90,1
	14.Hrušov	88,6
	15.Jablonov nad	86,7
	Turňou	
	16.Jovice	77,3
	17.Kečovo	91,9
	18.Kováčová	89,5
	19.Krásnohorská	87,7
	Dlhá Lúka	
	20.Krásnohorské	47,2
	Podhradie	
	21.Kružná	81,1
	22.Kunova Teplica	41,2
	23.Lipovník	85,6
	24.Lúčka	87,7
	25.Meliata	74,4
	26.Pašková	75,5
	27.Plešivec	49,2
	28.Rudná	41,8
	29.Silica	89,0
	30.Silická Brezová	73,4
	31.Silická Jablonica	97,2
	32.Slavec	62,7

Trebišov 29,3

1.Bačka	96,3
2.Bara	69,9
3.Biel	75,5
4.Boľ	86,2
5.Borša	50,3
6.Boťany	71,9
7.Brehov	43,5
8.Černocho	77,2
9.Čierna	89,6
10.Čierna nad Tisou	60,1
11.Dobrá	85,2
12.Klin nad Bodrogom	60,0
13.Kráľovský Chlmec	76,9
14.Ladmovce	86,8
15.Leles	75,5
16.Malé Trakany	87,9
17.Malý Horeš	95,6
18.Malý Kamenec	94,0
19.Poľany	83,0
21.Pribeník	78,9
22.Rad	75,9
23.Sirnik	24,1
24.Sol'nička	87,6
25.Somotor	69,2
26.Strážne	92,1
27.Streda nad Bodrogom	60,0
28.Svätá Mária	87,5
29.Svätuša	95,4
30.Svinice	89,0
31.Veľké Trakany	83,0
32.Veľký Horeš	84,1
33.Veľký Kamenec	88,7
34.Viničky	62,6
35.Vojka	86,9
36.Zatin	84,1
37.Zemplín	64,2

PRÍLOHA Č. 4

Zoznam obcí, v ktorých občania SR rómskej národnosti tvoria najmenej 20% obyvateľov podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov z 26. mája 2001

Nitriansky kraj			
	Okres Levice:		
		1. Dolné Semerovce.	20,0%
Banskobystrický kraj			
	Okres Brezno		
		1. Valkovňa	34,1 %
	Okres Revúca		
		1. Držkovce	22,2 %
		2. Hucín	
50,1%		3. Rybník	31,5
%			
	Okres Rimavská Sobota		
		1. Dulovo	65,2%
		2. Neporadza	
24,6%		3. Pavlovce	
25,9%			
	Okres Veľký Krtíš		
		1. Čelovce	
	24,7%		
Prešovský kraj			
	Okres Bardejov		
		1. Nižný Tvarožec	25,3%
	Okres Kežmarok		
		1. Jurské	84,0%
		2. Malý Slavkov	21,7%
		3. Podhorany	54,5%
		4. Rakúsy	27,6%
		5. Stráne pod Tatrami	20,3%
		6. Toporec	30,5%
		7. Veľká Lomnica	22,1%
	Okres Prešov		
		1. Červenica	31,2%
		2. Hermanovce	21,3%
		3. Mirkovce	61,2%
		4. Svinia	27,1%
	Okres Sabinov		

		1. Olejníkov	
	37,8%		
	Okres Stropkov	2. Ostrovany	43,9%
	Okres Svidník	1. Miková	27,7%
	Okres Vranov nad Topľou	1. Kružlová	21,0%
		1. Banské	23,1%
		2. Čaklov	31,3%
		3. Čičava	48,8 %
		4. Hlinné	21,5 %
		5. Prosačov	41,5%
		6. Sol'	22,7%
Košický kraj	Okres Gelnica	1. Nálepko	27,6%
		2. Richnava	26,3%
		3. Závadka	22,3%
	Košice II	1. Luník IX	44,0%
	Košice okolie	1. Hačava	28,2%
		2. Kecerovce	61,8%
		3. Nižný Lanec	24,9%
		4. Veľká Ida	31,6%
		5. Vtáčkovce	50,8%
	Okres Michalovce	1. Budince	23,4%
		2. Iňačovce	31,8%
		3. Laškovce	42,1%
		4. Pavlovce nad Uhom	23,5%
	Okres Rožňava	1. Bôrka	32,3%
		2. Henckovce	20,4%
		3. Krásnohorské Podhradie	28,1%
	Okres Spišská Nová Ves		
		1. Arnutovce	29,1%
		2. Letanovce	20,5%
		3. Poráč	23,8%
		4. Žehra	26,3%
	Okres Trebišov	1. Egreš	24,3%
		2. Lastovce	37,7%
		3. Zbehňov	26,7%

PRÍLOHA Č. 5**Chorvátska národnostná menšina
podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov 26. mája 2001
- hlavné lokality výskytu**

Okres, obec	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu		%
		chorvátska národnosť	
Slovenská republika	5 379 455	890	0,02
Bratislava - Devínska Nová Ves	15 502	46	0,3
Bratislava - Karlova Ves	32 843	27	0,1
Bratislava - Čuňovo	911	148	16,2
Bratislava - Jarovce	1 199	244	20,4

PRÍLOHA Č. 6

**Nemecká národnostná menšina
podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov 26. mája 2001
- hlavné lokality výskytu**

Okres, obec	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu	nemecká národnosť	%
Slovenská republika	5379455	5405	0,1
Bratislava - Staré Mesto	44 798	245	0,5
Bratislava - Ružinov	70 004	237	0,5
Bratislava - Nové Mesto	37 418	110	0,3
Bratislava - Dúbravka	35 199	74	0,2
Bratislava - Karlova Ves	32 843	84	0,3
Bratislava - Petržalka	117 227	219	0,2
Okres Prievidza			
Handlová	18018	86	0,5
Kľačno	1094	61	5,6
Malinová	867	79	9,1
Nitrianske Pravno	3134	94	3
Prievidza	53097	153	0,3
Tužina	1214	65	5,4
Okres Turčianske Teplice			
Brieštie	170	25	14,7
Horná Štubňa	1606	82	5,1
Sklené	816	27	3,3
Turček	716	93	13
Turčianske Teplice	7031	26	0,4
Okres Žiar nad Hronom			
Janova Lehota	850	20	2,4
Kopernica	429	22	5,1
Krahule	144	35	24,3
Kremnica	5822	69	1,2
Kremnické Bane	250	26	10,4
Kunešov	244	45	18,4
Okres Kežmarok			
Kežmarok	17383	74	0,4
Okres Poprad			
Poprad	56157	119	0,2
Okres Stará Ľubovňa			
Chmeľnica	914	107	11,7

Okres Košice I

Košice - Sever	20309	76	0,4
Košice - Staré mesto	22171	72	0,3

Okres Košice II

Košice - Západ	40870	93	0,2
----------------	-------	----	-----

Okres Košice - okolie

Medzev	3667	497	13,6
--------	------	-----	------

PRÍLOHA Č. 7

**Rusínska národnostná menšina
podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov 26. mája 2001
prehľad obcí, kde rusínska národnostná menšina tvorí viac ako 20 % z
celkového počtu obyvateľstva**

Okres, obec	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu		
		rusínska národnosť počet	v %

Okres Bardejov

Becherov	274	133	48,5
Chmeľová	405	166	41,0
Jedlinka	86	29	33,7
Mikulášová	153	50	32,7
Ondavka	37	18	48,6
Regetovka	14	8	57,1
Šarišské Čierne	345	73	21,2
Vyšná Polianka	124	45	36,3
Vyšný Tvarožec	136	61	44,9

Okres Humenné

Nechválova Polianka	135	36	26,7
Nižná Jablonka	180	37	20,6
Prituľany	67	55	82,1
Ruská Kajňa	150	34	22,7
Ruská Poruba	285	178	62,5
Vyšná Jablonka	84	32	38,1
Závada	84	60	71,4

Okres Medzilaborce

Brestov nad Laborcom	68	49	72,1
Čabalovce	349	150	43,0
Čabiny	430	195	45,3
Čertižné	421	273	64,8
Habura	497	308	62,0
Kalinov	312	126	40,4
Krásny Brod	405	234	57,8
Medzilaborce	6 741	2 303	34,2
Ňagov	431	356	82,6
Oľka	351	202	57,5
Oľšinkov	41	16	39,0
Palota	183	64	35,0
Radvaň nad Laborcom	602	139	23,1
Repejov	173	87	50,3
Rokytovce	191	119	62,3
Roškovce	237	48	20,3
Sukov	153	54	35,3
Svetlice	175	46	26,3

Valentovce	42	24	57,1
Volica	347	98	28,2
Výrava	144	72	50,0
Zbojné	214	59	27,6
Zbudská Belá	161	99	61,5

Okres Snina

Čukalovce	143	82	57,3
Hostovice	378	85	22,5
Kalná Roztoka	630	172	27,3
Klenová	535	176	32,9
Osadné	233	58	24,9
Parihuzovce	28	11	39,3
Pčoliné	621	167	26,9
Runina	91	62	68,1
Ruská Volová	139	66	47,5
Topoľa	226	94	41,6
Ubl'a	881	176	20,0
Ulič	1 078	227	21,1

Okres Stará Ľubovňa

Čirč	1 118	373	33,4
Ruská Voľa nad Popradom	115	32	27,8
Stráňany	207	51	24,6
Údol	431	121	28,1

Okres Stropkov

Brusnica	351	112	31,9
Bystrá	38	18	47,4
Havaj	406	144	35,5
Jakušovce	58	14	24,1
Kožuchovce	67	20	29,9
Malá Poľana	121	57	47,1
Miková	173	66	38,2
Potôčky	75	19	25,3
Staškovce	281	59	21,0
Vladiča	75	40	53,3
Vojtovce	116	32	27,6

Okres Svidník

Belejovce	18	11	61,1
Cigla	88	19	21,6
Dobroslava	41	14	34,1
Dubová	243	69	28,4
Havranec	10	4	40,0
Jurkova Voľa	84	34	40,5
Kečkovce	230	56	24,3
Korejovce	70	19	27,1
Krajná Bystrá	335	72	21,5
Krajná Porúbka	58	40	69,0

Krajné Čierno	84	34	40,5
Medvedie	62	21	33,9
Miroľa	85	17	20,0
Nižná Jedľová	80	32	40,0
Nižná Pisaná	98	23	23,5
Nižný Mirošov	249	66	26,5
Nižný Orлік	260	71	27,3
Nová Polianka	62	17	27,4
Pstriná	70	29	41,4
Roztoky	294	69	23,5
Šarbov	9	4	44,4
Vagrinec	134	30	22,4
Vápeník	52	24	46,2
Vyšná Jedľová	173	87	50,3
Vyšná Pisaná	80	41	51,3
Vyšný Mirošov	604	185	30,6

PRÍLOHA Č. 8

Ukrajinská národnostná menšina podľa výsledkov sčítania obyvateľov, domov a bytov zo dňa 26. mája 2001

Obce v ktorých ukrajinská národnostná menšina tvorí viac ako 20 % obyvateľov

Okres, obec	Trvalo bývajúce obyvateľstvo spolu		
		ukrajinská národnosť	%
Okres Bardejov			
Ondavka	37	9	24,3
Šarišské Čierne	345	93	27,0
Okres Medzilaborce			
Olšinkov	41	16	39,0
Okres Snina			
Runina	91	23	25,3
Ruský Potok	161	39	24,2
Okres Stará Ľubovňa			
Jarabina	834	243	29,1